

TUCHÓW

RYGLICE

RZEPIENNIK
STRZYŻEWSKI

SZERZYNY

GROMNIK

Pogórzańskie

Stowarzyszenie

ROZWOJU

ul. Chopina 10
33-170 Tuchów
pogostoro@interia.pl
www.psr.tuchow.pl

STRATEGIA ROZWOJU LOKALNEGO KIEROWANEGO PRZEZ SPOŁECZNOŚĆ NA LATA 2014-2020

Europejski Fundusz Rolny na rzecz
Rozwoju Obszarów Wiejskich

Program
Rozwoju
Obszarów
Wiejskich
na lata 2014-2020

Spis treści

I.	CHARAKTERYSTYKA LGD	3
II.	PARTYCYPACYJNY CHARAKTER LSR.....	8
III.	DIAGNOZA – OPIS OBSZARU I LUDNOŚCI	11
IV.	ANALIZA SWOT.....	17
V.	CELE I WSKAŹNIKI.....	21
VI.	SPOSÓB WYBORU I OCENY OPERACJI ORAZ SPOSÓB USTANAWIANIA KRYTERIÓW WYBORU.....	39
VII.	PLAN DZIAŁANIA.....	43
VIII.	BUDŻET LSR.....	47
IX.	PLAN KOMUNIKACJI	48
X.	ZINTEGROWANIE.....	48
XI.	MONITORING I EWALUACJA.....	56
XII.	STRATEGICZNA OCENA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO	58

I. CHARAKTERYSTYKA LGD

1. Nazwa LGD:

Lokalna Grupa Działania, działająca na obszarze gmin: Gromnik, Ryglice, Rzepiennik Strzyżewski, Szerzyny, Tuchów, nosi nazwę **Pogórzańskie Stowarzyszenie Rozwoju**. Stowarzyszenie może posługiwać się nazwą skróconą o brzmieniu: „PSR”.

Forma prawna LGD

Pogórzańskie Stowarzyszenie Rozwoju działa w szczególności na podstawie przepisów Ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. prawo o stowarzyszeniach, Ustawy z dnia 7 marca 2007 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, Ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 i Ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności, rozporządzenia Rady Wspólnot Europejskich nr 1698/2005 z dnia 20 września 2005 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z 17 grudnia 2013 r. ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 oraz niniejszego statutu i z tego tytułu posiada osobowość prawną.

2. Obszar LGD:

Obszar LGD Pogórzańskie Stowarzyszenie Rozwoju, objęty Lokalną Strategią Rozwoju, tworzy 5 gmin należących do powiatu tarnowskiego: Gromnik, Ryglice, Rzepiennik Strzyżewski, Szerzyny oraz Tuchów. Każda z gmin pozostaje w bezpośrednim lub przynajmniej w dalszym sąsiedztwie, tworząc tym samym zwarty geograficznie obszar.

Łączna powierzchnia obszaru wynosi 440 km², co stanowi 31,2% całej powierzchni powiatu tarnowskiego. Zdecydowaną większość obszaru stanowią tereny wiejskie, miasta zajmują bowiem zaledwie 43 km². Obszar ten cechuje ponadto bliskie sąsiedztwo z jednym z głównych ośrodków miejskich województwa małopolskiego - Tarnowem. Między innymi ze względu na położenie, obszar LGD dysponuje bardzo zbliżonym wewnątrznie potencjałem rozwojowym oraz występują na jego terenie podobne problemy.

Liczba mieszkańców obszaru na koniec 2013 r. wynosiła 53 505 osób, co stanowiło 26,8% wszystkich mieszkańców powiatu tarnowskiego (w 2014 r. 53 523 osoby i 26,8% populacji powiatu) – liczba mieszkańców obszaru systematycznie rośnie (przede wszystkim w następstwie dodatniego przyrostu naturalnego). **Obszar realizacji LSR obejmuje tym samym większą liczbę mieszkańców niż średnia liczba mieszkańców objętych LSR/LSROR w latach 2007-2013 w województwie małopolskim (49,2 tys.).**

Tabela 1. Zestawienie podstawowych charakterystyk gmin tworzących obszar LGD

Jednostka terytorialna	Typ gminy	Powierzchnia ogółem		Ludność ogółem	
		2013	2014	2013	2014
		km ²	km ²	osoba	osoba
Powiat tarnowski	-	1412	1412	199675	200085
Obszar LGD	-	440	440	53505	53523
Gromnik	wiejska	70	70	8770	8782
Ryglice	miejsko-wiejska	117	117	11753	11723
Rzepiennik Strzyżewski	wiejska	71	71	6811	6791
Szerzyny	wiejska	82	82	8022	8058
Tuchów	miejsko-wiejska	100	100	18149	18169

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Obszar LGD jest usytuowany w bliskim sąsiedztwie Tarnowa, stolicy powiatu i najważniejszego ośrodka gospodarczego i społecznego, świadczącej usługi wykorzystywane przez mieszkańców terytorium objętego LSR. Jednocześnie Pogórzańskie Stowarzyszenie Rozwoju znajduje się w znacznym oddaleniu od Krakowa (ok. 100 km). Od północy i zachodu gminy LGD sąsiadują z innymi gminami powiatu tarnowskiego. Od strony południowej oraz wschodniej obszar LGD graniczy z gminami powiatu gorlickiego (województwo małopolskie) (), jak i województwem podkarpackim (powiaty jasielski i dębicki). Obszar znajduje się w bliskim sąsiedztwie autostrady A4, dróg krajowych: nr 94 (Zgorzelec – Korczowa) oraz nr 73 (Wiśniówka-Jasło), a także drogi wojewódzkiej nr 977.

Obszar LGD położony jest we wschodniej części województwa małopolskiego, w paśmie Karpat Zewnętrznych i mezoregionie Pogórza Ciężkowickiego. Cechuje go tym samym zróżnicowana rzeźba terenu – od terenów nizinnych po podgórskie, z najwyższym wzniesieniem Brzanka (Dobratyń) o wysokości 534 m n.p.m.

3. Mapa obszaru objętego LSR:

4. Opis procesu tworzenia partnerstwa uwzględniający dotychczasowe doświadczenia grupy we wdrażaniu podejścia Leader:

Pogórzańskie Stowarzyszenie Rozwoju, zwane dalej Stowarzyszeniem lub Lokalną Grupą Działania (LGD), jest partnerstwem trójsektorowym, składającym się z przedstawicieli władz i instytucji publicznych, lokalnych partnerów społecznych i gospodarczych oraz mieszkańców. Na przestrzeni ostatnich 10 lat, PSR zrealizowało wszystkie edycje podejścia LEADER. **W nowej perspektywie PROW na lata 2014-2020 Pogórzańskie Stowarzyszenie Rozwoju będzie kontynuować politykę prowadzoną w ramach osi LEADER w PROW 2007-2013**, działając na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich oraz podnoszenia poziomu aktywności i partycypacji mieszkańców dla zwiększania spójności i integralności społecznej.

Doświadczenie LGD przedstawione zostało w podziale na kolejne etapy i edycje podejścia LEADER:

- **I etap - realizacja Projektu „Korzenie Przyszłości Pogórza” w ramach Pilotażowego Programu Leader + Schemat I (lata 2005 – 2006)**

Proces budowania partnerstwa rozpoczął się w 2005 r., z chwilą rozpoczęcia realizacji projektu „Korzenie przyszłości Pogórza” w ramach **Pilotażowego Programu Leader+ Schemat I. Proces budowania partnerstwa.** Prowadzony był on równolegle z opracowywaniem Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich dla gmin: Tuchów, Rygllice, Rzepiennik Strzyżewski, Gromnik i Szerzyny. **Efektom było utworzenie Lokalnej Grupy Działania pn. Pogórzańskie Stowarzyszenie Rozwoju** (data wpisania stowarzyszenia do KRS – 2.02.2006 r., pod numerem 0000250154) i opracowanie ZSRW pn. Program Rozwoju Pogórza. W skład Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju weszli członkowie założyciele - inicjatorzy (51 osób), którzy reprezentowali 21 podmiotów sektora publicznego oraz 30 podmiotów sektora społeczno-gospodarczego.

- **II etap – realizacja Projektu „Korzenie Przyszłości Pogórza” w ramach Pilotażowego Programu Leader+ Schemat II (lata 2007–2008)**

Najważniejszym elementem tego etapu było umacnianie oraz poszerzanie partnerstwa w ramach Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju. Organizowane były rozmaite szkolenia, spotkania konsultacyjno-doradcze, a także cykle konferencji. Przede wszystkim jednak zrealizowano szereg działań i zadań tematycznych, które wymagały współpracy przedstawicieli wszystkich trzech sektorów zaangażowanych w kreowanie zrównoważonego rozwoju obszaru 5 partnerskich gmin. Najważniejszym przedsięwzięciem tego okresu było zorganizowanie cyklu imprez kulturalno-turystycznych pod nazwą „**Biesiady Pogórzańskie – odkrywanie tajemnic**”. Głównym celem działania była integracja i logistyczne rozplanowanie wydarzeń kulturalnych i turystycznych odbywających się na obszarze LGD. Organizacja wydarzeń pozwoliła na zwiększenie rozpoznawalności i atrakcyjności turystyczno-kulturowej obszaru oraz zapewnienie efektywnej promocji imprez. Przełożyła się także na rozwój przedsiębiorczości i wzrost lokalnej gospodarki, w tym agroturystyki, rzemiosła, usług okołoturystycznych oraz handlu. W „Biesiady Pogórzańskie” zaangażowały się Gminne Ośrodki Kultury, szkoły i placówki oświatowe, Ochotnicze Straże Pożarne, Koła Gospodyń Wiejskich, stowarzyszenia sportowe, kulturalne i inne, rady sołeckie, miejscowi rzemieślnicy, twórcy ludowi, rzeźbiarze, malarze, miejscowe przedsiębiorstwa, a także związki producenckie oraz związki rolników.

Szczególnie istotną działalnością w ramach Pilotażowego Programu Leader+ Schemat II była także działalność szkoleniowa, ukierunkowana na podnoszenie kompetencji (społecznych, kulturowych, przedsiębiorczych, itd.) mieszkańców Pogórza. We współpracy z ekspertami zrealizowano wówczas m.in. szkolenia dla przedsiębiorców i rolników (zasady zakładania działalności gospodarczej, ubiegania się o środki zewnętrzne oraz marketing), szkolenia z zakresu ochrony środowiska, turystyki i agroturystyki, a także z zakresu kształtowania społeczeństwa obywatelskiego. Ponadto uruchomiono **Ruchomy Punkt Doradczy dla przedsiębiorców i rolników**. Dzięki sprawnej współpracy w ramach PSR opracowano i wydano: folder poświęcony lokalnym walorom przyrodniczym, historycznym oraz ludowym, mapę turystyczną, nagrany i wyemitowany w TVP film promujący lokalne walory turystyczne, przyrodnicze i kulturowe (5 odcinków), zbiór lokalnych legend i podań ludowych wraz ze słownikiem opisującym pochodzenie historyczne wsi i przysiółków, znajdujących się na terenie objętym działaniem Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju, a także zbiór tradycyjnych, lokalnych przepisów kulinarnych z obszaru LGD. Wykonano także 38 tablic z mapami obszaru oraz informacjami turystycznymi, które ustawiono we wszystkich wsiach Pogórza.

Jednym z kluczowych elementów działalności PSR było w tym okresie organizowanie szerokich konsultacji społecznych na rzecz opracowania dokumentacji technicznych i koncepcji merytorycznych zagospodarowania przestrzennego na obszarze LGD. Zaangażowanie to przełożyło się m.in. na powstanie planów odnowy miejscowości dla gmin Szerzyny oraz Rzepiennik Strzyżewski, czy koncepcji architektonicznej i budowlanej amfiteatru w Gromniku, a także projektów rozwoju centrum wsi Lubcza – Ryglice, czy ścieżek edukacyjnych łączących kompleks sportowy ze stadionem w Tuchowie.

• III etap – przygotowywanie i realizacja Lokalnej Strategii Rozwoju na lata 2007-2013

Przygotowywanie Lokalnej Strategii Rozwoju rozpoczęto już w okresie realizacji Programu Rozwoju Pogórza. Prace przygotowawcze zintensyfikowano w maju 2008 roku, kiedy rozpoczęły się spotkania konsultacyjne, dotyczące założeń nowej LSR. Ostateczna treść dokumentu została przyjęta przez Zarząd PSR w dniu 25 listopada 2008 roku. **Przyjęcie Lokalnej Strategii Rozwoju uchwałą Walnego Zebrania Członków odbyło się 16 grudnia 2008 roku.**

Lokalna Strategia Rozwoju Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju w latach 2007-2013 realizowała trzy cele ogólne:

- I. Opracowanie i wdrożenie kompleksowej oferty turystycznej Pogórza, opartej na lokalnych walorach kulturowych oraz przyrodniczych,
- II. Zwiększenie poziomu integracji, aktywności społecznej i przedsiębiorczości mieszkańców,
- III. Zachowanie walorów środowiska naturalnego Pogórza.

Beneficjenci w ramach zorganizowanych naborów otrzymali pomoc na 102 operacje w ramach działań:

- Małe projekty – 80 projektów na kwotę 1 674 445,07 zł;
- Odnowa i rozwój wsi – 17 projektów na kwotę 3 533 253,92 zł;
- Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej – 2 projekty na kwotę 93 722,00 zł;
- Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw – 1 projekty na kwotę 91 882,00 zł.

Dzięki realizacji LSR udało się podnieść atrakcyjność i konkurencyjność obszaru LGD oraz zaktywizować (pod wieloma aspektami) społeczność lokalną. Wśród najważniejszych efektów operacji zrealizowanych w ramach LSR 2007-2013 wymienić należy rozbudowę infrastruktury kulturalnej, rekreacyjnej, sportowej oraz wypoczynkowej. Wyposażono kilkadziesiąt miejsc spędzania czasu wolnego, a także zespoły ludowe i orkiestry w stroje i instrumenty. Wsparciem objęto także gospodarstwa agroturystyczne i obiekty gastronomiczne. Rozpoczęto także działania mające na celu popularyzację produktów lokalnych i rzemiosła artystycznego. Dodatkowo pracownicy Biura LGD wraz z Zarządem świadczyli bezpłatne doradztwo dla beneficjentów oraz organizowali szkolenia z zakresu pozyskiwania dofinansowania, wypełniania wniosków oraz informacji na temat sposobu realizacji operacji.

W ramach LSR na lata 2007-2013 zrealizowano ponadto 4 projekty współpracy:

1. **Wschodnia Małopolska na rowerze** – promujący turystykę rowerową na obszarze 5 LGD wschodniej Małopolski (projekt regionalny realizowany w partnerstwie z 4 partnerami – PSR było LGD koordynującą)
2. **Wrota Pogórza** – promujący dziedzictwo kulturowe i atrakcje turystyczne obszaru 5 LGD wschodniej Małopolski (projekt regionalny realizowany w partnerstwie z 4 partnerami - PSR było LGD koordynującą)
3. **Polski i Słowacki Festiwal Smaku** – promujący dziedzictwo kulinarne i produkty lokalne obszaru Pogórza i Podbabiogórza (projekt międzynarodowy realizowany w partnerstwie z 2 partnerami)
4. **Ekologia i odnawialne źródła energii korzyścią dla obszaru** – promujący energie odnawialne jako element rozwoju obszaru LGD (projekt regionalny realizowany w partnerstwie z 3 partnerami)

Osoby zaangażowane w realizację dotychczasowych działań PSR nadal stanowiąc będą trzon zespołu odpowiedzialnego za wdrożenie zapisów LSR na lata 2014-2020. Pogórzańskie Stowarzyszenie Rozwoju posiada tym samym odpowiednie zasoby ludzkie i organizacyjne, a także doświadczenie umożliwiające efektywną realizację Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność na lata 2014-2020.

5. Opis struktury LGD:

Strukturę LGD Pogórzańskie Stowarzyszenie Rozwoju tworzą: Walne Zebranie Członków, Zarząd, Rada, Komisja Rewizyjna oraz Biuro LGD. Skład grupy jest reprezentatywny dla lokalnej społeczności, bez dominacji jakiegokolwiek grupy interesu i uwzględnia przedstawicieli sektora publicznego, społecznego, gospodarczego, a także innych grup szczególnie istotnych z punktu widzenia realizacji LSR oraz mieszkańców.

Walne Zebranie Członków (WZC) stanowi najwyższą władzę PSR. Do głównych kompetencji WZC należy wybór i odwołanie członków Zarządu, Komisji Rewizyjnej i Rady, a także rozpatrywanie i zatwierdzanie sprawozdań z działalności stowarzyszenia oraz sprawozdań finansowych. Ponadto zadaniem Walnego Zebrania Członków jest uchwalanie kierunków i programu działania PSR. Zgodnie ze stanem na dzień 18.12.2015 r., Walne Zebranie Członków liczy 94 członków, którzy reprezentują partnerów publicznych (5 członków) oraz społeczno-gospodarczych (89 członków). **Sektor publiczny** reprezentują przedstawiciele gmin wchodzących w skład PSR (wójtowie, burmistrzowie oraz ich zastępcy, a także przedstawiciele instytucji i urzędów partnerskich gmin), natomiast **sektor społeczno-gospodarczy** reprezentują przedstawiciele przedsiębiorstw oraz podmiotów gospodarczych funkcjonujących na obszarze objętym LSR (w tym rolnicy), a także mieszkańcy obszaru objętego LSR, w tym przedstawiciele organizacji pozarządowych oraz innych dobrowolnych zrzeszeń i ruchów obywatelskich.

Rada Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju to organ, do którego kompetencji należy przede wszystkim dokonywanie oceny projektów oraz wybór operacji, które mają być realizowane w ramach LSR. Szczegółowy opis Rady znajduje się w punkcie 6 rozdziału.

Zarząd Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju składa się z 6 do 10 członków, prowadzi sprawy stowarzyszenia, zarządza jego majątkiem i interesami, kieruje działaniami Biura LGD, a także reprezentuje PSR wobec osób trzecich. Ponadto do jego kompetencji należy opracowywanie projektów LSR, a także innych dokumentów niezbędnych do aplikowania o wsparcie finansowe w ramach PROW.

Komisja Rewizyjna jest organem kontrolnym PSR, którego podstawowym zadaniem jest czuwanie nad realizacją uchwał WZV oraz dokonywanie okresowej oceny działalności Zarządu.

Biuro Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju jest jednostką administracyjną Stowarzyszenia, która zapewnia kompleksową obsługę w zakresie spraw administracyjnych, finansowych i organizacyjnych. Prowadzi bieżące sprawy LGD, między innymi poprzez inspirowanie i podejmowanie działań na rzecz Stowarzyszenia. Biurem kieruje Dyrektor Biura zatrudniony przez Zarząd Stowarzyszenia, który może z upoważnienia Zarządu reprezentować Stowarzyszenie w granicach umocowania. **Zatrudnieni w Biurze LGD pracownicy posiadają doświadczenie i niezbędną wiedzę do wdrażania i aktualizacji zarówno dokumentu LSR, jak i wszelkich dokumentów o charakterze regionalnym lub lokalnym. Dodatkowo, Regulamin Biura Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju przewiduje stały proces podnoszenia wiedzy i kwalifikacji zarówno pracowników Biura, jak i członków organów PSR. Struktura organizacyjna Biura przedstawia się następująco:**

- 1) Dyrektor Biura,
- 2) Asystent Dyrektora,
- 3) Specjalista ds. wdrażania LSR

Zapewniony został tym samym szczegółowy podział zadań pracowników Biura, co przekłada się na adekwatność wymagań przypisanych poszczególnym stanowiskom względem przewidzianych dla nich obowiązków. Poszczególnym stanowiskom przypisano także zadania w zakresie animacji lokalnej i współpracy. Dodatkowo, dla wszystkich stanowisk w Biurze LGD określono metody pomiaru jakości świadczonych usług. Beneficjenci doradztwa

mają możliwość oceny jakości udzielonego doradztwa: czy jego zakres spełnił ich oczekiwania, czy osoba udzielająca doradztwa była przygotowana merytorycznie i czy była zaangażowana w pomoc przy zgłaszanych tematach.

W celu zapewnienia jak najbardziej profesjonalnego funkcjonowania Biura LGD przewiduje się bieżącą ocenę efektywności świadczonego przez pracowników doradztwa. Ocena ta dokonywana jest poprzez ewidencjonowanie ankiet wypełnianych przez beneficjentów po etapie świadczenia usługi. Jakość prowadzonych przez pracowników Biura LGD działań, oceniania jest raz na kwartał w procesie monitoringu oraz raz do roku w procesie ewaluacji – działania w tym zakresie opisano w Załączniku nr 2 do LSR „Procedura dokonywania monitoringu i ewaluacji Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność na lata 2014-2020 oraz funkcjonowania LGD Pogórzańskie Stowarzyszenie Rozwoju”. W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości w sposobie świadczenia doradztwa lub braku zadowolenia ze strony beneficjentów, przewiduje się interwencję organów stowarzyszenia i wprowadzenie koniecznych zmian w tym zakresie.

6. Opis składu organu decyzyjnego:

Organem decyzyjnym Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju, jest Rada składająca się z 15 osób wybieranych i odwoływanych przez Walne Zebranie spośród członków Stowarzyszenia. Członkowie Rady wybierają spośród siebie Przewodniczącego, Wiceprzewodniczącego oraz Sekretarza. Do kompetencji Rady należy przede wszystkim dokonywanie oceny projektów oraz wybór operacji, które mają być realizowane w ramach LSR, a także ustalanie przyznanej kwoty wsparcia.

Członkowie Rady tworzą tzw. „trójkąt współpracy”, gdyż reprezentują kluczowe sektory:

- publiczny – 2 osoby (13,33 % całego składu Rady),
- społeczny w tym mieszkańcy – 7 osób (46,67 %),
- gospodarczy – 6 osób (40,00 %).

Tym samym przedstawiciele sektora publicznego stanowią mniej niż 30% organu decyzyjnego.

Członkowie Rady Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju, podejmujący decyzje o wyborze operacji oraz oceniający wnioski, będą stale podnosić swoje kompetencje w oparciu o opracowany przez PSR plan szkoleń. Przewiduje on m.in. szkolenia z zakresu regulaminu Rady, wdrażania LSR, procedur oraz kryteriów wyboru operacji, czy zakresu podejmowania uchwał. **Szkolenia mają charakter warsztatowy, uzupełniony o treści wykładowe i realizowane będą na przestrzeni całego okresu realizacji LSR.**

7. Zwięzła charakterystyka rozwiązań stosowanych w procesie decyzyjnym:

Decyzje Rady, w szczególności decyzje w sprawach związanych z oceną i wyborem operacji, podejmowane są w formie uchwały zwykłą większością głosów (każdy członek Rady dysponuje jednym głosem). Decyzje podejmowane są przez podniesienie ręki lub – w przypadku oceny i wyboru operacji - poprzez wypełnienie karty oceny operacji.

Warunkiem koniecznym dla prawidłowości przeprowadzenia procesu decyzyjnego jest zagwarantowanie przedstawicielstwa każdego z sektorów (społecznego, gospodarczego i publicznego). Ponadto członkowie Rady są obowiązani zachować bezstronność w wyborze operacji. Członek Rady lub jego reprezentant, który jest wnioskodawcą wybieranej przez Radę operacji, reprezentuje wnioskodawcę, zachodzi pomiędzy nim a wnioskodawcą stosunek bezpośredniej podległości służbowej, jest z nim spokrewniony, jest osobą fizyczną reprezentującą przedsiębiorstwo powiązane z przedsiębiorstwem reprezentowanym przez wnioskodawcę lub zgłosi inne powiązanie z daną operacją lub co do którego zachodzi podejrzenie stronniczości przy wyborze danej operacji, zostaje wykluczony z tego wyboru. Regulamin Rady zakłada ponadto obowiązek wyłączenia członków Rady w przypadku stwierdzenia innych powiązań. Rejestr interesów członków organu decyzyjnego prowadzony jest przez Zarząd PSR. W efekcie **na poziomie podejmowania decyzji w Radzie, ani władze publiczne, ani żadna pojedyncza grupa interesu, nie posiada więcej niż 49% praw głosu (dzięki czemu proces decyzyjny w LGD nie jest zdominowany przez władze publiczne ani żadną z grup interesów).**

8. Wskazanie dokumentów regulujących funkcjonowanie LGD:

Działanie LGD regulują zapisy następujących dokumentów wewnętrznych:

- **Statut Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju**, przyjmowany przez Walne Zebranie Członków, który określa przede wszystkim:
  - podstawę prawną funkcjonowania LGD, w tym ustawę prawo o stowarzyszeniach i ustawę o rozwoju lokalnym,
  - podstawowe cele działania PSR,
  - wskazuje organ nadzoru, którym jest Marszałek Województwa Małopolskiego,

- wprowadza organ decyzyjny, którym jest Rada (odpowiedzialna za wybór operacji) oraz szczegółowo określa jej kompetencje i zasady reprezentatywności,
- wskazuje organ LGD kompetentny w zakresie uchwalania LSR i kryteriów wyboru operacji (Walne Zebranie Członków), aktualizacji LSR (Zarząd),
- zasady bezstronności członków organu decyzyjnego w wyborze operacji,
- zasady nabywania i utraty członkostwa w LGD oraz jej organach.
- **Regulamin Rady Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju** – przyjęty uchwałą Walnego Zebrania Członków, który określa:
  - szczegółowe zasady zwoływania i organizacji posiedzeń organu decyzyjnego (sposób informowania członków organu o posiedzeniach, zasady dostarczania dokumentów dotyczących spraw podejmowanych na posiedzeniach, itp.),
  - szczegółowe rozwiązania dotyczące wyłączenia z oceny operacji (sposób wyłączenia członka organu z oceny),
  - szczegółowe zasady podejmowania decyzji w sprawie wyboru operacji,
  - zasady protokołowania posiedzeń organu decyzyjnego, zasady wynagradzania członków organu decyzyjnego.
- **Regulamin Zarządu Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju** – przyjęty uchwałą Walnego Zebrania Członków, który określa:
  - podział zadań pomiędzy członków Zarządu, zasady organizacji posiedzeń Zarządu,
  - zasady protokołowania posiedzeń.
- **Regulamin Walnego Zebrania Członków Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju**, zawierający:
  - zasady zwoływania i organizacji posiedzeń WZC,
  - zasady podejmowania decyzji w sprawie powołania organów LGD, zasady protokołowania posiedzeń WZC.
- **Regulamin Komisji Rewizyjnej Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju**, określający:
  - zasady zwoływania i organizacji posiedzeń Komisji,
  - zasady prowadzenia działań kontrolnych,,
  - zasady protokołowania posiedzeń.
- **Regulamin Biura Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju** – dokument określa przede wszystkim:
  - zasady zatrudniania i wynagradzania pracowników
  - uprawnienia Dyrektora Biura, plan szkoleń dla pracowników Biura,
  - zasady udostępniania informacji, będących w dyspozycji LGD, uwzględniające zasady bezpieczeństwa informacji i przetwarzania danych osobowych,
  - metody oceny efektywności świadczonego przez pracowników LGD doradztwa.

Zasady zatrudniania i wynagradzania pracowników Biura LGD uregulowane zostały ponadto w: **Procedurze naboru pracowników Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju** oraz **Regulaminie wynagradzania pracowników Biura Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju**, które uchwalane i aktualizowane są przez Zarząd.

Uchwalanie i aktualizacja Statutu, regulaminów: Rady, Zarządu, Komisji Rewizyjnej i Walnego Zebrania dokonywana jest w drodze uchwały podejmowanej przez Walne Zebranie Członków. Projekty zmian w tych dokumentach przesyłane są do członków LGD w terminach określonych w statucie oraz są publikowane na stronie internetowej stowarzyszenia. Uchwalenie i aktualizacja Regulaminu Biura dokonywana jest w drodze uchwały podejmowanej przez Zarząd.

II. PARTYCYPACYJNY CHARAKTER LSR

Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność na lata 2014-2020 przygotowana została przy aktywnym udziale społeczności lokalnej. Szerokie spektrum działań partycypacyjnych przyczynić miało się do możliwie pełnego zdiagnozowania sytuacji Pogórza, a następnie wypracowania konkretnych - adekwatnych, realnych i efektywnych - celów oraz przedsięwzięć, akceptowanych i promowanych przez mieszkańców obszaru objętego LSR, co w efekcie przełoży się na ich wysoką aktywność oraz zaangażowanie w realizację zaplanowanych działań. Dlatego też w procesie opracowania dokumentu zadbano o udział **przedstawicieli grup istotnych z punktu widzenia realizacji LSR**, w tym przede wszystkim:

- **sektor społeczny**, w tym mieszkańcy: osoby fizyczne, przedstawiciele lokalnych organizacji społecznych i środowisk niesformalizowanych (organizacje pozarządowe, organizacje kościelne i wyznaniowe, grupy nieformalne, liderzy lokalni, osoby kształtujące opinię publiczną, przedstawiciele podmiotów ekonomii społecznej itp.), w tym co istotne przedstawiciele grup defaworyzowanych,
- **sektor gospodarczy** - lokalni przedsiębiorcy, właściciele gospodarstw agroturystycznych, rolnicy, a także przedstawiciele rzemiosła i rękodzielnictwa, lokalni twórcy,
- **sektor publiczny** - władze samorządowe – np. przedstawiciele urzędów gmin tworzących obszar LGD oraz poszczególnych jednostek podległych (placówki oświatowe i instytucje kultury, ośrodki pomocy społecznej).

Wyniki przeprowadzonej analizy wniosków z konsultacji społecznych pozwoliły na pozyskanie **danych dotyczących oceny mieszkańców** na temat: głównych potencjałów obszaru LGD, jakości życia na obszarze LGD, potrzeb i warunków rozwijania działalności gospodarczej, potrzeb i warunków w zakresie zachowania dziedzictwa i tożsamości lokalnej oraz ochrony środowiska. Mieszkańcy wyrazili też swoje opinie na temat głównych kierunków rozwoju obszaru LGD. **Wyżej wymienione dane zostały wykorzystane w procesie opracowania LSR**, szczegółowe informacje dotyczące sposobu wykorzystania danych zostały zawarte w kolejnych rozdziałach LSR.

1. Opis metod angażowania społeczności lokalnej w przygotowanie LSR:

W toku prac nad Strategią zastosowane zostały różnorodne metody partycypacyjne, dostosowane do potrzeb i oczekiwań społecznych oraz poszczególnych etapów prac nad treścią dokumentu. Stanowią one kontynuację / rozwinięcie dotychczasowych działań LGD i wynikają z doświadczeń płynących ze współpracy ze społecznością.

ETAP DEFINIOWANIA POTRZEB I PROBLEMÓW (TZW. PARTYCYPACYJNA DIAGNOZA) ORAZ ETAP IDENTYFIKACJI KLUCZOWYCH GRUP DOCELOWYCH

Diagnoza obszaru Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju opracowana została na podstawie analizy danych statystyki publicznej oraz następujących metod partycypacyjnych:

1. **Badania ankietowe (ankieta konsultacyjna)** - 27 lipca 2015 r. opublikowano na stronie internetowej LGD ankietę konsultacyjną, do wypełnienia której zaproszone zostały wszystkie grupy społeczne: osoby fizyczne, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy, rolnicy instytucje kultury, organizacje opieki społecznej, potencjalne grupy defaworyzowane i wszyscy mieszkańcy. Ankiety te oprócz strony internetowej, dostępne były w biurze LGD oraz podczas wszystkich spotkań organizowanych w gminach. Poprzez wypełnienie ankiety, mieszkańcy zidentyfikowali słabe i mocne strony obszaru LGD, a także potencjały oraz preferowane kierunki działania. Łącznie w badaniach udział wzięło 75 mieszkańców.

Poglądowe wyniki badania ankietowego:

- 19% badanych wskazało grupę defaworyzowaną jako osoby powyżej 50 roku życia i poniżej 18 roku życia oraz niepełnosprawnych,
- 13% badanych wskazało, że największym potencjałem obszaru LGD jest silne poczucie tożsamości miejsca, dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wśród mieszkańców, duma z miejsca zamieszkania,
- 11% badanych wskazało, że największą barierą blokującą rozwój obszaru LGD jest słaba oferta gastronomiczna - brak nawiązania do specyfiki obszaru oraz niedostateczne powiązanie między szlakami turystycznymi,
- 14 % badanych wskazało, że najważniejsze dla rozwoju turystyki na obszarze LGD jest wprowadzenie na rynek produktów lokalnych np. rękodzieła, potraw oraz przygotowanie i modernizacja tras turystycznych,
- Większość badanych wskazała na konieczność rozbudowy, modernizacji infrastruktury turystycznej - rekreacyjnej, sportowej, a także na pielęgnowanie dziedzictwa kulturowego. Istotny również był aspekt rozwoju przedsiębiorczości i działalności stowarzyszeń.

Uzasadnienie zastosowania metody: powszechność dostępu do Internetu, łatwy sposób wypełnienia i analizy wyników.

2. **Warsztaty konsultacyjne** – odbyły się w każdej z 5 gmin tworzących PSR, tj. Gromnik, Rzepiennik Strzyżewski, Ryglice, Szerzyny oraz Tuchów. W ramach spotkań przeprowadzona została analiza obszaru pod kątem mocnych i słabych stron, szans i zagrożeń. Uczestnicy spotkania mieli okazję do zgłaszania **swoich potrzeb i problemów, a także pomysłów** dotyczących zagospodarowania i rozwoju obszaru. Była to też okazja do złożenia wypełnionej ankiety konsultacyjnej.

W spotkaniach uczestniczyli **przedstawiciele organizacji pozarządowych, reprezentanci władz samorządowych oraz instytucji i organizacji publicznych, rolnicy, przedsiębiorcy i pracodawcy, osoby prowadzące gospodarstwa agroturystyczne, osoby z branży turystycznej i okołoturystycznej, przedstawiciele rzemiosła i rękodzielnictwa, twórcy i artyści, animatorzy kultury, a także osoby bezrobotne i przedstawiciele potencjalnych grup defaworyzowanych.**

Warsztaty konsultacyjne odbyły się w terminach: Gromnik, 3 sierpnia 2015 r. (Gminny Ośrodek Kultury w Gromniku, ul. Jana Pawła II 11, 33-180 Gromnik), Szerzyny, 4 sierpnia 2015 r., godz. (Gminne Centrum Kultury i Czytelnictwa w Szerzynie, 38-246 Szerzyny 521), Ryglice, 5 sierpnia 2015 r., (Spichlerz dworski w Ryglicach, ul. Tarnowska 29, 33-160 Ryglice), Rzepiennik Strzyżewski, 6 sierpnia 2015 r. (Sala widowiskowa Gminnego Ośrodka Kultury w Rzepienniku Strzyżewskich, 33-163 Rzepiennik Strzyżewski 400), Tuchów, 7 sierpnia 2015 r. oraz 4 września 2015 r., (Dom Kultury w Tuchowie, ul. Chopina 10, 33-170 Tuchów). Wszystkie warsztaty odbywały się w godzinach popołudniowych, aby zapewnić możliwie szeroką partycypację wszystkich grup istotnych z punktu widzenia LSR. W warsztatach konsultacyjnych uczestniczyło łącznie 109 osób.

3. Partycypacyjne planowanie strategiczne (grupa robocza) - 28 lipca 2015 r. powołano grupę roboczą, mającą za zadanie koordynowanie przygotowań do opracowania LSR. Grupa ta składała się z Zarządu LGD oraz wybranych członków LGD, którzy zadeklarowali czynny udział w przygotowaniach LSR. Prace grupy roboczej trwały od 28 lipca 2015 r. do 18 grudnia 2015 r. Główne zadania grupy roboczej to:

- dokonanie wstępnej analizy badań ankietowych i zdefiniowanie głównych wniosków,
- organizacja prac nad strategią, we współpracy z Biurem LGD, z uwzględnieniem partycypacji społecznej,
- organizacja warsztatów, spotkań konsultacyjnych,
- przygotowywanie analiz i opracowań na potrzeby budowy LSR,
- formułowanie celów, wskaźników, ich konsultowanie i akceptowanie,
- opracowanie dokumentów strategicznych: regulaminów, statutu, itp.

Uzasadnienie zastosowania metody: w skład grupy roboczej weszły doświadczone osoby z obszaru LGD, reprezentujące tzw. „trójkąt współpracy”. Ich duże doświadczenie, umiejętność pracy zespołowej pozwoliła na efektywną pracę i osiągnięcie założonych celów.

Etap zakończył się wypracowaniem partycypacyjnej diagnozy oraz analizy SWOT. Dodatkowo – na bazie danych statystycznych oraz propozycji mieszkańców - wskazane zostały kluczowe grupy docelowe, do których w sposób szczególnie skierowane zostały zapisy dokumentu.

ETAP OKREŚLANIA CELÓW I USTALANIA ICH HIERARCHII

Cele zawarte w LSR opracowane zostały z udziałem społeczności lokalnej. Zastosowano w tym celu następujące metody:

1. **Badania ankietowe** – opis jak w etapie definiowania potrzeb i problemów,
2. **Warsztaty konsultacyjne** - opis jak w etapie definiowania potrzeb i problemów,
3. **Partycypacyjne planowanie strategiczne** - opis jak w etapie definiowania potrzeb i problemów,
4. **Otwarty nabór kart projektowych** - na bazie opracowanego przez PSR wzoru karty projektowej, potencjalni beneficjenci LSR przedstawiali propozycje operacji, o których realizację planują zabiegać w ramach perspektywy PROW 2014-2020. Karty projektowe zbierano od 7 września 2015 r. do 30 października 2015 r.. Łącznie zebrano 35 kart projektowych. Propozycje projektów deklarowane były przez potencjalnych realizatorów i beneficjentów również w ramach rozmów telefonicznych i spotkań publicznych.

Efektom różnicowania metod partycypacyjnych było wypracowanie celów ogólnych i szczegółowych, a także wskazanie obszarów interwencji szczególnie istotnych w kontekście grup defaworyzowanych.

ETAP POSZUKIWANIA ROZWIĄZAŃ, STANOWIĄCYCH SPOSOBY REALIZACJI STRATEGII

Planowane do realizacji przedsięwzięcia w ramach celów szczegółowych także opracowano przy udziale przedstawicieli społeczności lokalnej. Wśród metod partycypacyjnych wykorzystano:

1. **Badania ankietowe** – opis jak w etapie definiowania potrzeb i problemów,
2. **Warsztaty konsultacyjne** - opis jak w etapie definiowania potrzeb i problemów,
3. **Partycypacyjne planowanie strategiczne** - opis jak w etapie definiowania potrzeb i problemów.
4. **Otwarty nabór kart projektowych** - opis jak w etapie określania celów i ustalania ich hierarchii.

W wyniku szerokiej partycypacji społeczności lokalnej ustalone zostały przedsięwzięcia zapisane w ostatecznej wersji LSR.

ETAP FORMUŁOWANIA WSKAŹNIKÓW REALIZACJI LSR

Szczególnie istotną rolę w etapie formułowania wskaźników - ze względu na posiadane doświadczenie związane z realizacją kolejnych edycji podejścia LEADER - pełniły prace grupy roboczej, **czyli partycypacyjne planowanie strategiczne**. W toku prac wykorzystano **wyniki badań ankietowych** oraz postulaty zgłaszane przez przedstawicieli społeczności lokalnej podczas **warsztatów strategicznych i innych form partycypacyjnych**. **Wyniki prac grupy roboczej zostały przedstawione na Walnym Zebraniu Członków w dniu 24 listopada 2015 r. Dokonano wówczas także ich analizy i konsultacji.**

Przez cały okres trwania konsultacji społecznych istniała możliwość zapoznania się z wypracowanymi na każdym etapie rozwiązaniami poprzez uzyskanie informacji w Biurze Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju. Informacje o prowadzonych pracach i ich efektach publikowane były na stronie internetowej LGD. Zapewniony został w ten sposób ciągły dostęp społeczności lokalnej do informacji na temat powstającego dokumentu strategii, a także umożliwiono mieszkańcom zgłaszanie ewentualnych uwag i propozycji zapisów, które każdorazowo analizowane były

przez pracowników Biura LGD oraz Zarząd i konsultowane z przedstawicielami sektora gospodarczego. Zestawienie uwag i rekomendacji prowadzone przez Biuro LGD, sporządzane było w formie tabelarycznej i uwzględniało: treść propozycji, zgłaszającego, decyzję LGD (tak, nie, do rozważenia w przyszłości), uzasadnienie w przypadku odrzucenia lub odroczenia włączenia do strategii. Do głównych **wniosek z przeprowadzonych konsultacji** (które wykorzystane zostały do opracowania LSR) należy zaliczyć:

- konieczność szerokiego włączenia mieszkańców w proces rozwoju obszaru LGD
- intensyfikację działań na rzecz poprawy jakości życia mieszkańców poprzez wzrost zatrudnienia i wsparcie przedsiębiorczości lokalnej (ze szczególnym uwzględnieniem osób z grup defaworyzowanych)
- zwiększanie atrakcyjności i spójności obszaru Pogórza przy wykorzystaniu lokalnych zasobów kultury i dziedzictwa oraz dbałości o stan środowiska naturalnego
- rozwój i promocję oferty czasu wolnego oraz oferty opartej na lokalnym dziedzictwie.

Ostateczna wersja Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność na lata 2014-2020 poddana została ponownym konsultacjom społecznym przed przyjęciem jej przez Walne Zebranie Członków w dniu 18.12.2015 r.

Strategia Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju nie została opracowana przez żaden podmiot zewnętrzny. Składająca się z przedstawicieli trzech sektorów grupa robocza odpowiedzialna była za integrowanie wyników uzyskanych w ramach każdej ze stosowanych metod partycypacyjnych. Każdorazowo dokonywano analizy przyjęcia lub odrzucenia wniosków z konsultacji społecznych. Ponadto, konstruując ostateczne zapisy Strategii, członkowie grupy roboczej posilkowali się wynikami ewaluacji dokonanej na zakończenie realizacji LSR na lata 2007-2013.

2. Opis metod angażowania społeczności lokalnej w proces realizacji LSR:

Partycypacja mieszkańców obszaru LGD nie została ograniczona wyłącznie do procesu opracowania Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność na lata 2014-2020, bowiem zapisy dokumentu zakładają bezpośrednie zaangażowanie społeczności lokalnej w proces jego wdrażania. W związku z powyższym, aktywność beneficjentów spodziewana jest przy realizacji założonych celów i przedsięwzięć LSR, ale także na etapie:

- **monitorowania i oceny realizacji strategii** – procedury monitoringu LSR zakładają aktywny udział społeczności lokalnej w bieżącej ocenie jakości doradztwa świadzonego przez pracowników Biura LGD, w tym także z zakresu animacji lokalnej oraz współpracy z podmiotami zewnętrznymi. Ponadto mieszkańcy, zgodnie z założonym planem komunikacji, mają możliwość bezpośredniego zwrócenia uwagi na problemy związane z realizacją LSR za pomocą ankiet on-line oraz uczestnictwa w otwartych spotkaniach informacyjno-konsultacyjnych.
- **aktualizacji strategii** – w przypadku trudności z realizacją LSR lub w wyniku zgłaszanych przez społeczność sugestii, przewiduje się uruchomienie działań doskonalących, które w całości opierają się na uczestnictwie społeczności lokalnej w przygotowaniu i zaprojektowaniu zmian do zaktualizowanej wersji LSR.
- **opracowania i zmiany lokalnych kryteriów wyboru operacji** – jednym z elementów monitorowania i oceny realizacji LSR jest także bieżące kontrolowanie poziomu akceptacji dla kryteriów wyboru operacji. Beneficjenci będą mieli możliwość zgłaszać uwagi dotyczące problemów z ich spełnieniem bezpośrednio w Biurze LGD, jak i na otwartych spotkaniach informacyjno-konsultacyjnych, a także poprzez wypełnianie ankiet monitorujących po zakończeniu realizowanej operacji.

III. DIAGNOZA – OPIS OBSZARU I LUDNOŚCI

Diagnoza obszaru objętego LSR opracowana została z wykorzystaniem metod partycypacyjnych w postaci badań społecznych oraz spotkań warsztatowych w każdej z pięciu gmin wchodzących w skład LGD Pogórzańskie Stowarzyszenie Rozwoju (Gromnik, Ryglice, Rzepiennik Strzyżewski, Szerzyny oraz Tuchów). Ponadto wykorzystano dane statystyki publicznej (m.in. BDL GUS, statystyki Gmin-Partnerów, rejestry PUP, itp.) – dane te zostały następnie uzupełnione o wyniki badań oraz spostrzeżenia i wnioski uczestników spotkań. Należeli do nich przede wszystkim przedstawiciele organizacji pozarządowych, reprezentanci władz samorządowych oraz instytucji i organizacji publicznych, rolnicy, przedsiębiorcy i pracodawcy, osoby prowadzące gospodarstwa agroturystyczne, osoby z branży turystycznej i okołoturystycznej, przedstawiciele rzemiosła i rękodzielnictwa, twórcy i artyści, animatorzy kultury, a także osoby bezrobotne i przedstawiciele grup defaworyzowanych. Tym samym zapewnione zostało uczestnictwo szerokiego spektrum społeczności Pogórza, co pozwoliło na wykorzystanie wielu różnorodnych źródeł informacji, dobre rozpoznanie potrzeb i problemów lokalnych, jak również przełożyło się na możliwie najszerszą akceptację społeczną zapisów odnośnie silnych i słabych stron, a także szans i zagrożeń obszaru.

Diagnoza obszaru Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju przedstawiona została w podziale na obszary szczególnie istotne z perspektywy funkcjonowania lokalnej społeczności, ze wskazaniem istotnych problemów i determinantów rozwoju. Na podstawie atutów i słabości, a także szans i zagrożeń, zidentyfikowano grupy docelowe oraz kluczowe obszary interwencji dla Pogórza.

1. ŚRODOWISKO PRZYRODNICZO-GEOGRAFICZNE I KULTUROWE POGÓRZA

- a) **Obszar LGD położony jest we wschodniej części województwa małopolskiego, w pasmie Karpat Zewnętrznych i mezoregionie Pogórza Ciężkowickiego.** Cechuje go tym samym zróżnicowana rzeźba terenu – od terenów nizinnych po podgórskie, z najwyższym wzniesieniem Brzanka (Dobratyń) o wysokości 534 m n.p.m. Terytorium to zbudowane jest w zdecydowanej większości ze skał kredowych i trzeciorzędowych. Występują na nim przede wszystkim: gleby brunatne, gleby psuedobielicowe, a także mady, wytworzone z osadów aluwialnych rzeki Biała i jej dopływów.
- b) **Na obszarze Pogórza występują bardzo cenne przyrodniczo obszary leśne.** W 2013 roku aż 15 309,50 ha terytorium Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju stanowiły parki krajobrazowe – było to 51,9% powierzchni parków krajobrazowych w powiecie tarnowskim i prawie 9,0% tej powierzchni dla województwa małopolskiego. Na terenie LGD znajduje się **Park Krajobrazowy Pasma Brzanki** oraz **Ciężkowicko-Rożnowski Park Krajobrazowy**. Na terenie parków krajobrazowych występuje wiele pomników przyrody - 57 na całym obszarze LGD.
- c) Na terenie LGD występują obszary chronionego krajobrazu, zajmujące 28 631,50 ha, co stanowi 37,5% powierzchni tych obszarów w powiecie tarnowskim i 5,0% tych obszarów w województwie małopolskim. Na szczególną uwagę zasługuje **Obszar Chronionego Krajobrazu Pogórza Ciężkowickiego**, wyróżniający się żyznymi lasami bukowymi oraz grądami, a także wieloma gatunkami roślin kserotermicznych.
- d) **Na terenie Pogórza występują naturalne wypływy siarczkowych wód mineralnych.** Mają one zastosowanie w leczeniu m.in.: reumatoidalnego zapalenia stawów, chorób zwyrodnieniowych stawów, chorób pourazowych narządów ruchu, schorzeń skóry oraz przewodu pokarmowego. Mogą stanowić ponadto ciekawą atrakcję w ramach oferty spędzania czasu wolnego.
- e) **Na terenie Ciężkowicko – Rożnowskiego Parku Krajobrazowego** w miejscowości Polichty w gminie Gromnik, **funkcjonuje Ośrodek Edukacji Ekologicznej Zespołu Parków Krajobrazowych**, zlokalizowany przy użytku ekologicznym „Polichty”. Celem Ośrodka jest przede wszystkim prowadzenie działalności edukacyjnej w zakresie ochrony przyrody, ochrony środowiska i ekologii, jak też propagowanie walorów przyrodniczych obszaru.
- f) Specyficzne warunki przyrodnicze Pogórza stwarzają dogodne warunki do rozwoju rolnictwa ekologicznego, a także produkcji warzywniczo-ogrodniczej i sadowniczej.
- g) **Negatywny wpływ na środowisko naturalne obszaru wywiera niski poziom dostępności infrastruktury komunalnej. Wskaźniki dostępu do tego typu sieci na obszarze LGD kształtują się na poziomie zdecydowanie niższym niż średnia dla powiatu tarnowskiego oraz średnia dla województwa małopolskiego. Najstabiliej rozwinięta pozostaje sieć kanalizacyjna.** Na obszarze LGD zaledwie 19,2% ludności posiada dostęp do kanalizacji sieciowej. Najwięcej mieszkańców objętych infrastrukturą tego typu odnotowano w gminie Szerzyny (37,3%).
- h) Bogate walory przyrodnicze, a także zróżnicowana rzeźba terenu, warunkują **atrakcyjność krajobrazową oraz rekreacyjno-turystyczną tego obszaru (duży potencjał do rozwoju turystyki aktywnej, np. rowerowej, poznawczej, itd.).** Wśród lokalnych szlaków turystycznych wskazać należy przede wszystkim szlaki: Trzemeska Góra- Tuchów, Słona Góra – Łowczów, Tuchów –Brzanka, Brzanka – Osiedle Granice, Siedliska – Brzanka, czy Czerмна – Brzanka. Szczególne znaczenie ma także Droga św. Jakuba Apostoła, czyli szlak przeznaczony do wędrówek zarówno pielgrzymich, jak i turystycznych. Szlak wiedzie m.in. z Tuchowa, Tarnowa, Brzeska czy Wieliczki przez Niemcy, Francję do Santiago de Compostela w Hiszpanii. Wśród pozostałych form aktywnego wypoczynku oferowanych na obszarze LGD wskazać należy przede wszystkim: stoki narciarskie, trasy nordic walking, wypoczynek w gospodarstwach agroturystycznych, kuligi konne oraz zbieranie grzybów. Rozwijana jest infrastruktura oferty czasu wolnego – m.in. turystyczne wiaty, tzw. „Chaty pogórzańskie”, obserwatorium astronomiczne w Rzepienniku Biskupim oraz skansen Wioska Indiańska „Fort Wapiti” w Zalasowej.
- i) Istotnym elementem rozwoju Pogórza jest rozwój turystyki jeździeckiej. W regionie znajduje się kilkanaście stadnin koni, które prowadzą lekcje jazdy, a także organizują rajdy. **Jednym z flagowych wydarzeń na Pogórzu jest święto św. Huberta – obchodzony w listopadzie Hubertus, czyli symboliczne biegi na cześć patrona myśliwych, leśników i jeźdźców. Co więcej, w gminach Ryglice i Szerzyny rozpoczyna się ponad 800 kilometrowy szlak turystyki jeździeckiej „Karpackie Podkowy”.**
- j) Charakterystyczna dla Pogórza jest enoturystyka - winnice, obiekty i instytucje związane z produkcją wina oraz historią tego regionu, stają się coraz skuteczniejszym wabikiem na turystów i gości. Pogórze ma wszelkie predyspozycje ku temu, by stać się liderem enoturystyki co najmniej w skali regionu Małopolski.
- k) Obok elementów krajobrazowo-przyrodniczych, **obszar LGD wyróżnia bogate niematerialne i materialne dziedzictwo kulturowe, w tym zabytki kultury materialnej - świeckiej i religijnej, a także obiekty rękodzieła rzemieślniczego. Niematerialne dziedzictwo kulturowe manifestuje się przede wszystkim poprzez kultywowanie tradycji, folklor, twórczość ludową oraz rzemiosło. Wśród ginących zawodów Pogórza wyróżnić należy przede wszystkim zawody: rzeźnika, kołodzieja (stelmacha), kowala, garbarza, szewca, kamieniarza, garncarza, ceglarza, zduna, bednarza, przędzarsza, powroźnika oraz cieśli. Dziedzictwo niematerialne zachowało się ponadto pod**

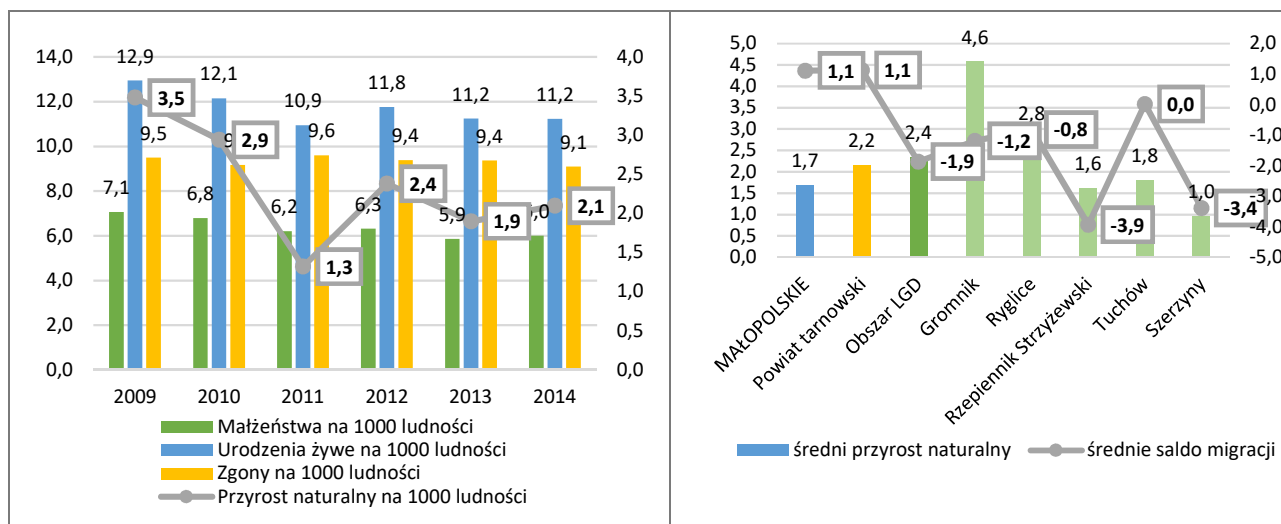
postacią gwary pogórzańskiej oraz kulinariów (wśród istotnych produktów lokalnych wyróżnić należy: prołzioki oraz gomółki kowalowskie).

- l) Coraz większą popularnością cieszą się także imprezy cykliczne o charakterze ponadlokalnym organizowane na terenie Pogorza. Zaliczyć należy do nich przede wszystkim: Pogórzańskie Święto Wina i Miodu, Festiwal Kultury Pogórzańskiej, Międzynarodowe Spotkanie Miast Bliźniaczych, Święto Chleba w Rzepienniku Strzyżewskim oraz Dni Gminy Szerzyny.
- m) **Atuty obszaru Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju nie są jednak ciągle w pełni wykorzystywane dla rozwoju społeczno-ekonomicznego i oferty czasu wolnego.** Powody to m.in. niewystarczająca infrastruktura turystyczno-wypoczynkowa, brak spójnej oferty turystyczno-rekreacyjnej gmin, niedostatecznie rozwinięta sieć szlaków pieszych i tras rowerowych, brak ich zintegrowania, wciąż niepełne wykorzystanie systemu promocji, wizualizacji i informacji w zakresie oferty spędzania czasu wolnego, a także zły stan techniczny niektórych obiektów zabytkowych.
- n) **Znaczenie dziedzictwa przyrodniczego i materialnego obszaru Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju podkreślali także jego mieszkańcy,** wskazując je jako najważniejszy potencjał rozwoju regionu. Oprócz silnego poczucia tożsamości miejsca, jako atuty, wskazywali oni przede wszystkim szlaki turystyczne, a także produkty lokalne oraz bogactwo tradycji rzemieślniczych (Wyniki badania ankietowego wśród mieszkańców Pogorza, zrealizowanego w terminie 27.07.-4.09.2015 r.).

2. MIESZKAŃCY POGÓRZA – AKTYWNOŚĆ I INTEGRACJA SPOŁECZNA

- a) **Liczba mieszkańców obszaru LGD systematycznie rośnie** – w stosunku do roku bazowego (2014/2009) jest to wzrost o 709 osób (1,3%). Pozytywny trend w tym aspekcie wynika przede wszystkim z wysokiego wskaźnika przyrostu naturalnego, zdolnego równoważyć negatywne efekty ujemnego salda migracji.
- b) **Cechą charakterystyczną obszaru LGD jest wspomniany względnie wysoki wskaźnik przyrostu naturalnego.** Średni przyrost naturalny z lat 2009-2014 wynosił 2,4 promila, podczas gdy w przypadku powiatu tarnowskiego było to 2,2 promila, a w przypadku województwa małopolskiego 1,7 promila.

Wykres 1. Przyrost naturalny na obszarze LGD w latach 2009-2014 – dynamika zmian (lewa strona) oraz wartość przeciętna (prawa strona).

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

- c) **Obszar LGD wyróżniają negatywne tendencje migracyjne** – ujemne saldo migracji obserwowalne było w całym analizowanym okresie, z wyjątkiem 2010 roku. Saldo migracji ogółem dla obszaru LGD w 2013 roku wyniosło -167 osób. Średnie saldo migracji z lat 2009-2013 na 1 tys. mieszkańców obszaru LGD kształtowało się natomiast na poziomie -1,9 osoby i było zdecydowanie niższe od przeciętnej wartości w całym powiecie tarnowskim oraz województwie małopolskim (w obydwu przypadkach saldo migracji wynosiło +1,1 osoby).
- d) **Analiza dynamiczna struktury wiekowej mieszkańców Pogorza wskazuje spadek udziału ludności w wieku przedprodukcyjnym w populacji obszaru LGD (0-17 lat), z 23,6% w roku 2009 do 21,5% w 2014 roku.** Niemniej jednak, wskaźnik ten dla większości gmin województwa małopolskiego kształtuje się zdecydowanie mniej korzystnie. **W przypadku grup osób w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym zaobserwować można tendencję rosnącą.** Szczególnie widoczna na obszarze LGD jest ona wśród osób w wieku produkcyjnym – w stosunku do roku bazowego odnotowano wzrost udziału w strukturze społecznej tej grupy osób o 1,7 pkt. procentowych.

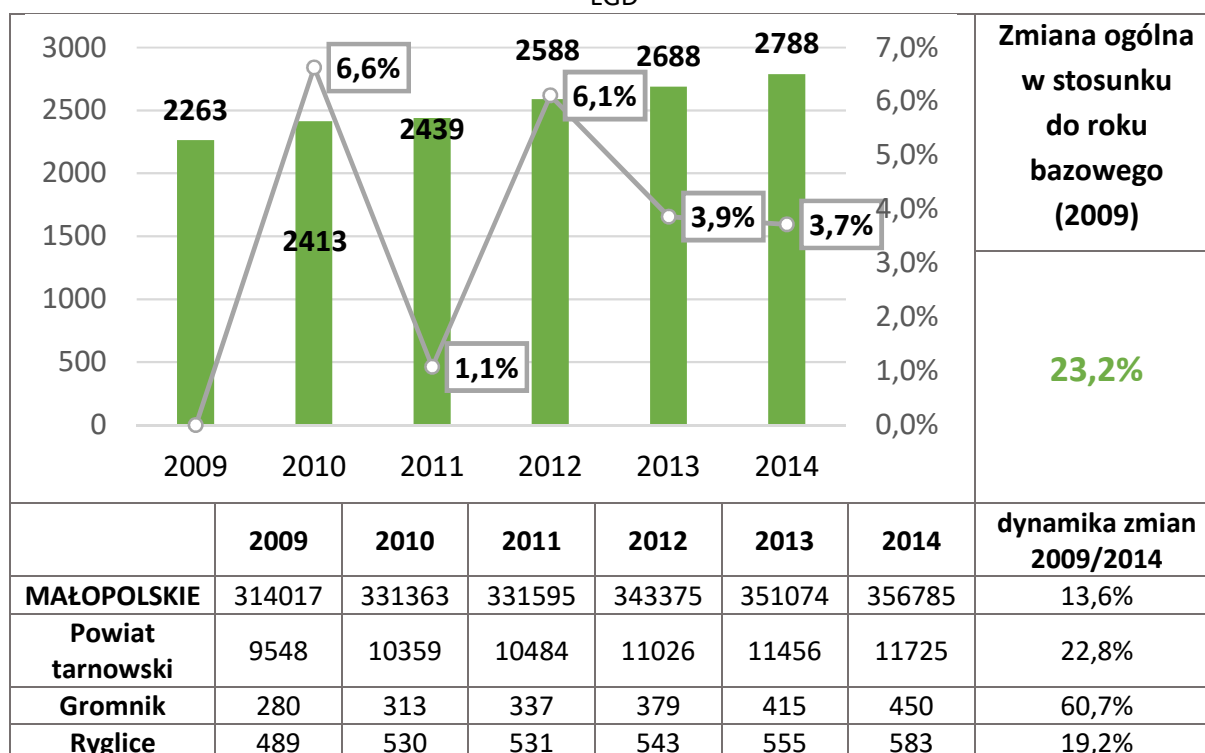
3. SEKTOR SPOŁECZNY W TYM PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ SPOŁECZNA

- a) Istotnym wskaźnikiem aktywności mieszkańców Pogorza jest ich zaangażowanie w działalność organizacji pozarządowych i grup nieformalnych. Średnio na obszarze gmin LGD liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców wynosiła w 2014 roku 20 podmiotów i kształtowała się na poziomie niższym niż średnia dla powiatu tarnowskiego (24 organizacje/10 tys. mieszkańców) oraz niższym niż średnia dla Małopolski (33 organizacje/10 tys. mieszkańców). Należy podkreślić, że – pomimo względnie niskiej liczby organizacji na terenie Pogorza – podmioty te (przede wszystkim stowarzyszenia i fundacje, kluby sportowe, OSP, KGW oraz zespoły ludowe) należą do bardzo aktywnych w obszarze zaspokajania potrzeb społeczności lokalnej, czego dowodem jest m.in. liczba małych projektów zrealizowanych w ramach poprzedniej LSR. Siłą organizacji pozarządowych i grup nieformalnych Pogorza jest ich zakorzenienie w tradycji i tożsamości obszaru. Zaznaczyć należy także małą liczbę organizacji skupiających swoją aktywność na działalności związanej z turystyką.
- b) Niemniej jednak, cechą charakterystyczną lokalnych organizacji jest niski poziom profesjonalizacji prowadzonej działalności, jak również niskie kompetencje organizacyjno-prawne, zarządcze i komunikacyjne wśród członków organizacji. Problemem wielu organizacji są ponadto niewystarczające zasoby (w tym przede wszystkim lokalowe).
- c) Realizują cele m.in. z zakresu pożytku publicznego, działania na rzecz rozwoju edukacji i sportu, ochrony zdrowia, rozwoju regionu i gmin, czy też dzieci, kobiet, osób starszych, niepełnosprawnych, inicjatyw samorządowych, wspólnot i społeczności lokalnych, ochrony środowiska.
- d) Na obszarze LGD oprócz małej ilości organizacji pozarządowych wpisanych do rejestru przedsiębiorców, nie działają żadne spółdzielnie socjalne, łączące cechy przedsiębiorstwa i organizacji społecznej. Wyniki konsultacji społecznych pokazały jednak, iż istnieje potrzeba tworzenia tego typu podmiotów na obszarze, dlatego też LGD zamierza inicjować tego typu działania i wspierać przedsiębiorczość społeczną obszaru.
- e) Należy wspomnieć, iż powyższą ilość organizacji społecznych rejestrowych powiększają organizacje niezarejestrowane, takie jak Koła Gospodyń Wiejskich, czy inne grupy nieformalne, które prężnie działają na obszarze LGD integrując lokalną społeczność.

4. LOKALNA GOSPODARKA I PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ, W TYM PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ SPOŁECZNA

- a) W 2013 roku na terenie obszaru LGD zarejestrowanych było 2688 podmiotów gospodarczych (w 2014 roku było to już 2788 podmiotów). W stosunku do roku bazowego (2009) zmiana wynosiła ponad 18,8% i była wyższa od średniej dla województwa małopolskiego – w 2014 roku dynamika zmian wynosiła już 23,2%. Największą dynamiką cechowała się gmina Gromnik, gdzie odnotowano zwiększenie się liczby podmiotów o 60,7%. Najmniej korzystna tendencja dotyczyła gminy Szerzyny, gdzie dynamika zmian wynosiła 6,6% (co było wynikiem gorszym od średniej dla Małopolski oraz średniej dla powiatu tarnowskiego, która wynosiła 22,8%). Zdecydowana większość podmiotów gospodarczych na obszarze LGD to mikroprzedsiębiorstwa, zatrudniające do 9 osób (95,3% ogółu).
- b)

Wykres 2. Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON w latach 2009-2014 na obszarze LGD

Rzepiennik Strzyżewski	246	259	258	260	273	286	16,3%
Tuchów	917	967	981	1061	1089	1116	21,7%
Szerzyny	331	344	332	345	356	353	6,6%

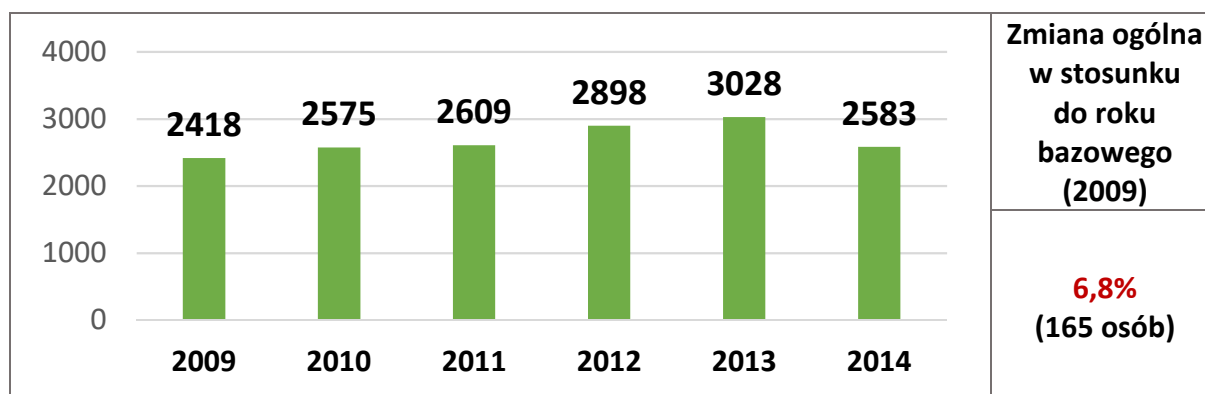
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

- c) Analiza struktury gospodarki obszaru LGD w 2014 roku (udział podmiotów z poszczególnych sekcji PKD 2007 w całościowej liczbie podmiotów) wskazuje, że największą grupę stanowią podmioty z sekcji F (budownictwo) oraz G (handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów) – odpowiednio 21,5% oraz 21,4% ogółu zarejestrowanych podmiotów. Na trzecim miejscu pod względem udziału sytuują się podmioty z sekcji C (przetwórstwo przemysłowe) – 20,4% całościowej liczby podmiotów.
- d) Należy ponadto podkreślić, że liczba podmiotów z sekcji A (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo) stanowi zaledwie 1,8% ogółu zarejestrowanych podmiotów. Mała liczba podmiotów gospodarczych z sekcji A powiązana jest z dużym rozdrobnieniem gruntów, charakterystycznym dla województwa małopolskiego – średnia powierzchnia gospodarstwa na obszarze LGD wynosiła 3,49 ha wobec 3,56 dla województwa małopolskiego. Według danych pochodzących z Powszechnego Spisu Rolnego z 2010 roku, na terenie Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju w 2010 roku funkcjonowały 7893 gospodarstwa rolne prowadzące działalność rolniczą, z czego aż 5231 to gospodarstwa o powierzchni od 1 do 5 ha.
- e) W gospodarce lokalnej widoczny jest ponadto rosnący potencjał podmiotów w ramach przemysłów czasu wolnego, które włączają w obieg społeczno-gospodarczy i turystyczny lokalne zasoby przyrodniczo-krajobrazowe i kulturowe (np. wspomniana turystyka aktywna, kulinarna, kulturowa czy enoturystyka).
- f) Struktura gospodarki obszaru LGD przekłada się na niski poziom dochodów podatkowych na mieszkańca. W 2014 roku wpływy z podatku PIT na 1 mieszkańca wynosiły zaledwie 288,81 zł. **Ogółem dochód podatkowy gminy na 1 mieszkańca na obszarze LSR (obliczony jako średnia z gmin tworzących obszar LSR) wynosi 563,86 zł i jest niższy niż średni obliczony dla województwa małopolskiego (912,43 zł).**

5. RYNEK PRACY

- a) W skali gmin obszaru LGD widoczna jest negatywna zmiana, jeśli chodzi o liczbę bezrobotnych zarejestrowanych. W stosunku do roku bazowego (2009) zaobserwowano wzrost o 165 osób, czyli o 6,8%, co było jednakże wynikiem niższym niż dynamika dla powiatu tarnowskiego. Tendencja ta dotyczyła większości gmin, a najsilniej obecna była na obszarze gminy Ryglice. Korzystnie wyróżnia się gmina Tuchów, gdzie zaobserwowano spadek liczby osób bezrobotnych zarejestrowanych w stosunku do roku bazowego – o 18 osób, czyli o prawie 2,0%.

Wykres 3. Liczba bezrobotnych na obszarze LGD w latach 2009-2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP

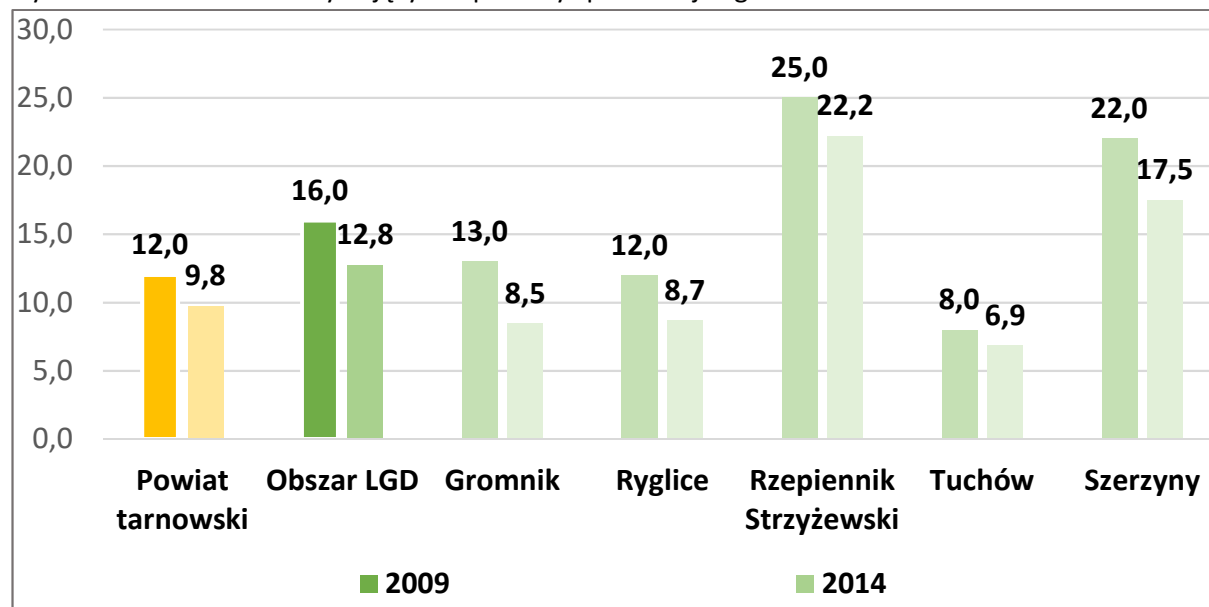
- b) Poziom zatrudnienia i stopa bezrobocia: wg danych z 2014 r. poziom zatrudnienia dla obszaru LGD wynosi 25 493 osoby pracujące, natomiast 2583 osoby są bezrobotne. Zatem liczba bezrobotnych do liczby osób w wieku produkcyjnym na obszarze LGD wynosi 9,2% i przekracza liczbę bezrobotnych w relacji do liczby osób w wieku produkcyjnym w województwie małopolskim (7,8%).
- c) Największą liczbę osób bezrobotnych według wieku na obszarze LGD stanowią osoby młode w wieku od 18 do 34 lat (łącznie stanowią one aż 62,7% wszystkich bezrobotnych zarejestrowanych). Niemniej jednak odnotowano pozytywne tendencje w przypadku osób w wieku 18-24 lata, gdzie liczba bezrobotnych w stosunku do 2009 roku spadła o 5,6%. Bezrobocie wśród osób młodych powoduje spadek atrakcyjności osadniczej obszaru LGD i rosnącą emigrację zarobkową.

- d) **W skali gmin obszaru LGD widoczny jest także rosnący problem bezrobocia wśród osób niemobilnych powyżej 55 roku życia**, który dotyczy całego powiatu tarnowskiego. W stosunku do roku bazowego odnotowano wzrost aż o 109,6%. Osoby te charakteryzują się praktycznym brakiem mobilności i w dużej mierze zasilają bezrobocie strukturalne. Problem ten w najmniejszym stopniu dotyczy gmin: Gromnik oraz Rzepiennik Strzyżewski, gdzie dynamika zmian była w mniejszym stopniu niekorzystna.
- e) **Aż 38,6% bezrobotnych zarejestrowanych na terenie gmin LGD w 2014 roku to osoby długotrwale pozostające bez zatrudnienia (powyżej roku). Jednocześnie to właśnie w tej grupie odnotowano najmniej korzystną dynamikę zmian (wzrost o 26,6% w stosunku do roku bazowego).** Problem ten widoczny jest przede wszystkim w przypadku gminy Ryglice, gdzie w 2014 roku osoby te stanowiły odpowiednio 43,6% ogółu bezrobotnych, a ich liczba w stosunku do roku bazowego (2009) wzrosła aż o 80,5%. Osoby długotrwale bezrobotne, wraz z przedłużającym się czasem pozostawania poza sferą zatrudnienia, mogą mieć coraz większe problemy z ponowną adaptacją do wymagań rynku pracy. Co więcej, osoby te po dłuższym okresie bezskutecznego poszukiwania pracy mogą całkowicie tego zaprzestać i zasilić tym samym szeregi biernych zawodowo.

6. PROBLEMY SPOŁECZNE

- a) Problemy lokalnej gospodarki i rynku pracy w sposób bezpośredni przekładają się na sytuację w zakresie realizowania polityki społecznej na obszarze gmin LGD. **W skali obszaru gmin LGD liczba osób objętych pomocą społeczną w 2014 roku była równa 5932 osobom. Obserwowalny jest spadek liczby beneficjentów pomocy społecznej o 19,4% w stosunku do roku bazowego (2009).** Wskazywać to może na pozytywne efekty polityki społecznej i wzrost poziomu jakości życia, ale z drugiej strony może mieć również związek ze zmianą kryteriów przyznawania pomocy (obniżenie poziomu kryterium dochodowego, decydującego o przyznaniu pomocy, a tym samym spadek liczby potencjalnych beneficjentów).
- b) **W skali obszaru LGD odsetek osób objętych pomocą społeczną w liczbie ludności ogółem w 2014 roku wynosił 12,8%, co było wynikiem wyższym od średniej powiatu tarnowskiego (9,8%).** W tym zakresie widoczne jest duże zróżnicowanie wewnętrzne. Największy odsetek korzystających odnotowano w przypadku gminy Rzepiennik Strzyżewski (22,2%), a najmniejszy w przypadku gminy Tuchów (niecałe 7,0% osób objętych pomocą społeczną w liczbie ludności ogółem).

Wykres 4. Udział osób korzystających z pomocy społecznej w gminach obszaru LGD w latach 2009-2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych IOSS

- c) **Najczęstszymi powodami udzielania pomocy społecznej na terenie gmin obszaru LGD są: ubóstwo, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, bezrobocie, długotrwała lub ciężka choroba oraz niepełnosprawność (dane Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej).**

7. SPÓJNOŚĆ OBSZARU POGÓRZA

Spójność obszaru Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju nie ma wyłącznie charakteru terytorialnego, ale przejawia się także na płaszczyźnie:

- **historycznej:** gminy obszaru objętego LSR łączy historia sięgająca XI wieku, związana z akcją osadniczą podjętą przez benedyktynów z Tyńca. Pierwsza pewna, pisemna informacja historyczna o miejscowościach z analizowanego terenu została zawarta w dokumencie legata papieskiego Idziego (ok. 1124 r.).

Najważniejszymi historycznymi elementami wspólnymi dla wszystkich gmin obszaru były: lokacja miejscowości na prawie niemieckim, koncentracja rozwoju wokół kopalni soli w Tuchowie oraz rozwoju rzemiosła i rolnictwa, kult Matki Bożej Tuchowskiej, a także wydarzenia związane z I i II Wojną Światową.

- **kulturowej:** obszar zamieszkiwany jest przez grupę etniczną zwaną Pogórczanami. Położony jest on na pograniczu górskich obszarów beskidzkich zasiedlonych przez ludność łemkowską na południu i południowym-wschodzie (Łemkowie Zachodni), Lachów Sądeckich na południowym-zachodzie oraz ludność nizin prawobrzeżnych obszarów nadwiślańskich (rejon Brzeska i Tarnowa, tzw. Krakowiacy Wschodni) na północy. Specyfika kultury Pogórza wynika z twórczego powiązania oraz adaptacji tradycji i zwyczajów tych ludności na rzecz stworzenia własnej tożsamości.
- **przyrodniczej:** gminy Pogórza charakteryzuje wysoka lesistość oraz obecność osobliwości geologicznych i pomników przyrody. Na ich terenie zlokalizowane są parki krajobrazowe oraz obszary chronionego krajobrazu, a także naturalne wody mineralne.
- **społecznej:** gminy obszaru objętego LSR cechują podobne problemy społeczne i demograficzne, a także wyzwania dotyczące świadczenia usług publicznych, rozwijania kapitału społecznego oraz lokalnej przedsiębiorczości.

8. ZIDENTYFIKOWANE KLUCZOWE GRUPY DOCELOWE

Analiza obszaru Pogórza pozwoliła na zidentyfikowanie kluczowych grup docelowych, do których przede wszystkim skierowane są zapisy Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność na lata 2014-2020. Należą do nich przede wszystkim:

- a) **społeczność lokalna (wspólnota samorządowa), w tym przede wszystkim władze samorządowe i instytucje publiczne oraz mieszkańcy, w tym przedsiębiorcy** – samorzady gmin, jako odpowiedzialne za kreowanie polityki rozwoju lokalnego, będą przede wszystkim beneficjentami (realizatorami) operacji związanych z pielęgnowaniem i promocją lokalnej tradycji i kultury, a także rozwojem infrastruktury i oferty czasu wolnego. Mieszkańcy stanowią grupę docelową przede wszystkim jako odbiorcy oferty czasu wolnego, uczestnicy różnego rodzaju wydarzeń (np. kulturalnych) i działań aktywizująco-animacyjnych, związanych z zachowaniem tradycji i tożsamości kulturowej, jak również jako podmioty sfery biznesu i rynku pracy;
- b) **lokalne podmioty gospodarcze, przedsiębiorcy, rzemieślnicy i lokalni wytwórcy, a także rolnicy** – osoby i organizacje, które – poprzez rozpoczynanie, dywersyfikację działalności oraz rozwijanie jej – mogą przyczynić się do zrównoważonego rozwoju całego obszaru, wykorzystując lokalne zasoby i potencjały Pogórza. Ponadto lokalne podmioty gospodarcze mogą przyczynić się do włączenia przedstawicieli grup defaworyzowanych oraz poprawy spójności i integralności społecznej;
- c) **przedstawiciele grup defaworyzowanych** – jako osoby zagrożone marginalizacją i wykluczeniem społecznym, do których skierować należy przede wszystkim działania animacyjne i aktywizujące, związane z kształtowaniem i promocją postaw przedsiębiorczych, a także rozwojem infrastruktury społecznej. Grupami defaworyzowanymi na obszarze Pogórza (jak wykazano w poprzednich punktach diagnozy) są przede wszystkim: **osoby bezrobotne w wieku 18-34 lata, osoby bezrobotne w wieku 55+, osoby długotrwale bezrobotne, osoby zagrożone wykluczeniem społecznym z powodu ubóstwa, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, długotrwałej lub ciężkiej choroby oraz niepełnosprawności**. W badaniu ankietowym, za grupy znajdujące się w szczególnie trudnej sytuacji, mieszkańcy Pogórza uznali przede wszystkim: osoby powyżej 50 roku życia, osoby niepełnosprawne, a także rolników, młodzież i osoby bezrobotne. Badanie to jest zgodne z diagnozą.
- d) **organizacje pozarządowe i grupy nieformalne (w tym m.in. Koła Gospodyń Wiejskich, zespoły ludowe, kluby sportowe, fundacje i stowarzyszenia, Ochotnicze Straże Pożarne)** będące wyrazem lokalnej aktywności obywatelskiej, nośnikami wartości, tradycji i kultury oraz podmiotami aktywnie działającymi na rzecz zrównoważonego rozwoju obszaru LGD, w tym w szczególności w obszarach: zachowania i promocji kultury oraz dziedzictwa kulturowego, ochrony środowiska przyrodniczego, rozwoju turystyki i zagwarantowania spójności społecznej obszaru;
- e) **LGD Pogórzeńskie Stowarzyszenie Rozwoju** - jako podmiot inicjujący oraz działający na rzecz integracji i rozwoju oferty czasu wolnego, podtrzymywania lokalnej tradycji i kultury, zwiększania inkluzyjności społeczeństwa obszaru LGD oraz kształtowania postaw przedsiębiorczych.

IV. ANALIZA SWOT

Przedstawiona analiza SWOT została wypracowana przy szerokim zaangażowaniu lokalnej społeczności reprezentowanej przez różne jej grupy: mieszkańców, rolników, przedsiębiorców, przedstawicieli instytucji publicznych (gminy, ośrodki kultury, biblioteki), organizacje pozarządowe (formalne i nieformalne). Wykorzystując

metody partycypacyjne włączania lokalnej społeczności w proces budowania LSR na etapie opracowywania analizy SWOT zostały określone czynniki, które zdaniem lokalnej społeczności można uznać za mocne i słabe strony obszaru oraz szanse i zagrożenia. Opinie mieszkańców zebrane na tym etapie zostały skonfrontowane z danymi pochodzącymi ze statystyki publicznej, a następnie poddane kolejnym konsultacjom (metody konsultacji zostały opisane w rozdziale II strategii). Efektem pracy ze społecznością lokalną jest ostateczny kształt analizy SWOT zaprezentowany poniżej w tabeli.

Przedstawione poniżej czynniki analizy SWOT (mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia) wynikają również z analizy trendów przedstawionych w diagnozie społeczno-gospodarczej obszaru LGD (Rozdział III) oraz ewaluacji Lokalnej Strategii Rozwoju 2007-2013. Wskazane zostało to każdorazowo w kolumnach „Odniesienie do diagnozy / procesu partycypacyjnego”.

W związku z tym, że w skład obszaru działania LGD wchodzi 5 gmin, które mają wiele cech wspólnych i wzajemnych powiązań, możliwe jest przeprowadzenie analizy SWOT obszaru jako całości, nie poszczególnych gmin z osobna.

Mocne strony	Odniesienie do diagnozy / procesu partycypacyjnego	Słabe strony	Odniesienie do diagnozy / procesu partycypacyjnego
Atrakcyjność przyrodniczo-krajobrazowa obszaru LGD - położenie w pasmie Karpat Wewnętrznych i mezoregionie Pogórza Ciężkowickiego, duża powierzchnia lasów z bogatą florą i fauną, w tym parki krajobrazowe i obszary chronionego krajobrazu	Diagnoza: rozdział III.1 Środowisko przyrodniczo-geograficzne i kulturowe Pogórza	Brak zintegrowanego systemu promocji oferty czasu wolnego na obszarze Pogórza	Diagnoza: rozdział III.1 Środowisko przyrodniczo-geograficzne i kulturowe Pogórza
Bogate dziedzictwo kulturowe – materialne (specyficzny układ urbanistyczny, architektura drewniana, stroje Pogórczan, muzea, kościoły, obiekty zabytkowe, w tym cmentarze z I Wojny Światowej) oraz niematerialne (kultywowanie tradycji, folklor, gwara, kuchnia oraz tradycyjne rzemiosło, w tym ginące zawody)	Diagnoza: rozdział III.1 Środowisko przyrodniczo-geograficzne i kulturowe Pogórza	Brak spójnego systemu identyfikacji wizualnej (m.in. tablic informacyjnych, witaczy oraz oznakowań tras, szlaków, miejsc historycznych, punktów turystycznych). Niski poziom estetyki przestrzeni w związku z istniejącymi reklamami i szyldami.	Diagnoza: rozdział III.1 Środowisko przyrodniczo-geograficzne i kulturowe Pogórza
Rozbudowana sieć szlaków pieszych, rowerowych i konnych, wyciągi narciarskie i trasy nordic walking,	Diagnoza: rozdział III.1 Środowisko przyrodniczo-geograficzne i kulturowe Pogórza	Niedostatecznie rozwinięta infrastruktura oferty czasu wolnego oraz zły stan techniczny niektórych szlaków i obiektów turystyczno-rekreacyjnych.	Diagnoza: rozdział III.1 Środowisko przyrodniczo-geograficzne i kulturowe Pogórza
Atrakcje o rosnącej rozpoznawalności i popularności, m.in. obserwatorium astronomiczne w Rzepienniku Biskupim, wioska indiańska „Fort Wapiti” w Zalasowej, pogórzańskie winnice, produkty lokalne	Diagnoza: rozdział III.1 Środowisko przyrodniczo-geograficzne i kulturowe Pogórza	Słabo rozwinięta promocja i sprzedaż produktów lokalnych, w tym wyrobów rękodzielniczych i rzemieślniczych. Wciąż nie wypracowana marka produktu rzemieślniczego – wyrobu drewnianego	Zgłoszone podczas konsultacji społecznych
Imprezy cykliczne o charakterze ponadlokalnym: Pogórzańskie Święto Wina i Miodu, Festiwal Kultury Pogórzańskiej, Międzynarodowe Spotkanie Miast Bliźniaczych, Święto Chleba w Rzepienniku Strzyżewskim, Dni Gminy Szerzyny	Diagnoza: rozdział III.1 Środowisko przyrodniczo-geograficzne i kulturowe Pogórza Zgłoszone podczas konsultacji społecznych	Brak oferty edukacyjnej bazującej na dziedzictwie lokalnym	Zgłoszone podczas konsultacji społecznych
Naturalne wypływy siarczkowych wód mineralnych, wykorzystywane jako kąpieliska	Diagnoza: rozdział III.1 Środowisko przyrodniczo-geograficzne i kulturowe Pogórza	Słabo rozwinięta infrastruktura noclegowa i gastronomiczna (w tym agroturystyka oraz kuchnia regionalna)	Zgłoszone podczas konsultacji społecznych

Sprzyjające warunki dla rozwoju rolnictwa ekologicznego, produkcji warzywniczo-ogrodniczej i sadowniczej	Diagnoza: rozdział III.1. Środowisko przyrodniczo-geograficzne i kulturowe Pogórza	Niewystarczająca świadomość i wrażliwość społeczna w zakresie ekologii, powodująca szkodliwe zachowania dla środowiska naturalnego (wypalanie traw, wycinanie drzew, niska emisja, ingerencja w krajobraz, itp.)	Zgłoszone podczas konsultacji społecznych
Działalność Ośrodka Edukacji Ekologicznej Zespołu Parków Krajobrazowych w Polichtach	Diagnoza: rozdział III.1 Środowisko przyrodniczo-geograficzne i kulturowe Pogórza	Niedostatecznie rozwinięta komunalna infrastruktura kanalizacyjna - mały odsetek osób korzystających z sieci kanalizacyjnej i oczyszczalni ścieków	Diagnoza: rozdział III.1 Środowisko przyrodniczo-geograficzne i kulturowe Pogórza
Silne zakorzenienie organizacji pozarządowych i grup nieformalnych w pogórzańskiej tożsamości i tradycjach	Diagnoza: rozdział III.2 Mieszkańcy Pogórza – aktywność i integracja społeczna	Niewystarczające kompetencje aktywnie działających organizacji pozarządowych oraz brak dostępu do istotnych zasobów (np. lokalowych)	Diagnoza: rozdział III.2 Mieszkańcy Pogórza – aktywność i integracja społeczna
Wysoki poziom aktywności organizacji pozarządowych i grup nieformalnych (m.in. stowarzyszeń i klubów sportowych, Kół Gospodyń Wiejskich, OSP, zespoły ludowe oraz orkiestry) w realizacji przedsięwzięć związanych z zaspokajaniem potrzeb społeczności lokalnej.	Diagnoza: rozdział III.3 Sektor społeczny w tym przedsiębiorczość społeczna	Mała liczba organizacji i grup nieformalnych działających w obszarze turystyki	Zgłoszone podczas konsultacji społecznych
Rosnąca liczba podmiotów gospodarczych na terenie LGD	Diagnoza: rozdział III.4 Lokalna gospodarka i przedsiębiorczość, w tym przedsiębiorczość społeczna	Utrzymujące się negatywne tendencje migracyjne (wysokie ujemne saldo migracji poza obszar LGD)	Diagnoza: rozdział III.2 Mieszkańcy Pogórza – aktywność i integracja społeczna
		Wysokie rozdrobnienie rolnictwa oraz niska jakość gleb	Diagnoza: rozdział III.5 Lokalna gospodarka i przedsiębiorczość, w tym przedsiębiorczość społeczna
		Rosnący poziom bezrobocia, szczególnie wśród osób powyżej 55 roku życia	Diagnoza: rozdział III.5 Rynek pracy
		Wysoki odsetek bezrobocia wśród osób młodych (18-34 lata)	Diagnoza: rozdział III.5 Rynek pracy
		Obserwowalny w ostatnich latach wzrost odsetka osób długotrwale bezrobotnych w ogóle osób pozostających bez pracy	Diagnoza: rozdział III.5 Rynek pracy

		Wysoki odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu ubóstwa, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, bezrobocia, długotrwałej lub ciężkiej choroby oraz niepełnosprawności	Diagnoza: rozdział III.6 Problemy społeczne
Szanse	Odniesienie do diagnozy / procesu partycypacyjnego	Zagrożenia	Odniesienie do diagnozy / procesu partycypacyjnego
Dostępność zewnętrznych źródeł finansowania, w tym m.in. nowa perspektywa finansowa Unii Europejskiej na lata 2014-2020,	Szanse wynikają z analizy przedstawionych w diagnozie: rozdział III.1,2,3,4,5 lub zostały zgłoszone podczas warsztatów partycypacyjnych, a także ewaluacji poprzedniej LSR	Często zmieniające się przepisy prawne i trudności w ich interpretacji. Biurokratyzacja	Zagrożenia wynikają z analizy przedstawionych w diagnozie: rozdział III.1,2,3,4,5 lub zostały zgłoszone podczas warsztatów partycypacyjnych, a także ewaluacji poprzedniej LSR
Polityka proekologiczna (m.in. segregacja śmieci, likwidacja dzikich wysypisk, ograniczanie emisji zanieczyszczeń)		Ograniczenia dotyczące upraw rolnych, związane z położeniem LGD w obszarze chronionego krajobrazu i na terenie parków krajobrazowych	
Uprawa winorośli jako szansa rozwoju rolnictwa oraz turystyki winiarskiej (enoturystyka)		Zanieczyszczenie powietrza (stale rosnąca liczba samochodów, rozwój przemysłu, palenie śmieci, zła jakość paliwa, opału, itp.)	
Moda na aktywność weekendową, turystykę aktywną i kulturową,		Niska świadomość ekologiczna społeczeństwa, szczególnie na obszarach wiejskich	
Duże zainteresowanie produktami lokalnymi		Słaba współpraca wewnątrz sektora pozarządowego - nastawienie na konkurencję i rywalizację (np. w zakresie pozyskiwania środków zewnętrznych) zamiast na współpracę	
Popularność folkloru, tradycji i sztuki ludowej		Odptyw wykwalifikowanej kadry i całych rodzin poza obszar LGD	
Kierunek zmian prawnych umożliwiający sprzedaż przetworzonych produktów rolnych przez producentów bezpośrednich		Trudności w zakresie sprzedaży wyrobów artystycznych i dzieł sztuki wykonywanych przez twórców lokalnych	

Natomiast w tabeli *Specyfikacja i opis celów ogólnych, przypisanych im celów szczegółowych i przedsięwzięć oraz uzasadnienie ich sformułowania w oparciu o konsultacje społeczne i powiązanie z analizą SWOT i diagnoza obszaru* zawartej w rozdziale 5 przedstawiono powiązania pomiędzy diagnozą obszaru, analizą SWOT, celami i wskaźnikami.

V. CELE I WSKAŹNIKI

Cele i ich opis

Zdefiniowanie celów i wskaźników LSR przeprowadzone zostało metodami partycypacyjnymi (otwarte spotkania informacyjno-konsultacyjne), z wykorzystaniem danych

pochodzących ze statystyki publicznej oraz wyników badań społecznych. W konsekwencji dokonanej analizy problemów i przewag konkurencyjnych (mocnych stron), sformułowano kluczowe obszary zainteresowań i potrzeb mieszkańców.

Proces ten umożliwił określenie celów ogólnych LSR, celów szczegółowych oraz przedsięwzięć, które zostały następnie skonsultowane z mieszkańcami i uwzględnione w LSR. W kontekście planowania działań w ramach Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność, kluczowym założeniem działań planowanych w ramach realizacji strategii, jest odpowiedź na cel szczegółowy 6B „wspieranie lokalnego rozwoju na obszarach wiejskich”, w tym poprzez:

- rozwój przedsiębiorczości i tworzenie miejsc pracy,
- poprawę konkurencyjności głównych producentów lokalnych,
- inwestycje w infrastrukturę do świadczenia usług dla ludności (techniczną, w zakresie turystyki, rekreacji, kultury, dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego).

CEL OGÓLNY I - AKTYWIZACJA EKONOMICZNA MIESZKAŃCÓW POGÓRZA

Cel szczegółowy: *Wzrost zatrudnienia i wsparcie przedsiębiorczości lokalnej, w tym wśród osób z grup defaworyzowanych*

Odpowiada na zidentyfikowane problemy: rosnący poziom bezrobocia, szczególnie wśród osób powyżej 55 roku życia i osób młodych (18-34 lata), obserwowalny w ostatnich latach wzrost odsetka osób długotrwale bezrobotnych i osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu ubóstwa, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, bezrobocia, długotrwałej lub ciężkiej choroby oraz niepełnosprawności, słabo rozwinięta promocja i sprzedaż produktów lokalnych, w tym wyrobów rękodzielniczych i rzemieślniczych, wciąż nie wypracowana marka produktu rzemieślniczego, słabo rozwinięta infrastruktura noclegowa i gastronomiczna.

CEL OGÓLNY II - WZMACNIANIE KAPITAŁU SPOŁECZNEGO NA TERENIE POGÓRZA I WŁĄCZENIE W OBIEG SPOŁECZNO-GOSPODARCZY ZASOBÓW DZIEDZICTWA LOKALNEGO I REGIONALNEGO

Cele szczegółowe: *Ochrona i zachowanie zasobów dziedzictwa lokalnego i regionalnego, Zwiększanie poziomu spójności społecznej terenu Pogórza*

Odpowiada na zidentyfikowane problemy: niewystarczająca liczba działających organizacji i ich niski poziom kompetencji, brak dostępu do istotnych zasobów (np. lokalowych), brak oferty edukacyjnej bazującej na dziedzictwie lokalnym, utrzymujące się negatywne tendencje migracyjne (wysokie ujemne saldo migracji poza obszar LGD), niewystarczająca świadomość i wrażliwość społeczna w zakresie ekologii, powodująca szkodliwe zachowania dla środowiska naturalnego (wypalanie traw, wycinanie drzew, niska emisja, ingerencja w krajobraz, itp.), niedostatecznie rozwinięta komunalna infrastruktura kanalizacyjna - mały odsetek osób korzystających z sieci kanalizacyjnej i oczyszczalni ścieków.

CEL OGÓLNY III KOMPLEKSOWA OFERTA SPĘDZANIA CZASU WOLNEGO NA TERENIE POGÓRZA

Cele szczegółowe: *Rozwój bazy i oferty turystycznej, Promowanie obszaru objętego LSR w tym produktów lub usług lokalnych*

Odpowiada na zidentyfikowane problemy: brak zintegrowanego systemu promocji oferty czasu wolnego na obszarze Pogórza, brak spójnego systemu identyfikacji wizualnej, niski poziom estetyki przestrzeni w związku z istniejącymi reklamami i szyldami, niedostatecznie rozwinięta infrastruktura oferty czasu wolnego oraz zły stan techniczny niektórych szlaków i obiektów turystyczno-rekreacyjnych.

Zgodność celów z celami programów, w ramach których planowane jest finansowanie

W priorytecie 6 PROW wskazano cel: *Promowanie włączenia społecznego, zmniejszanie ubóstwa oraz rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich.*

Cel ogólny nr 1: *Aktywizacja ekonomiczna mieszkańców Pogórza* - jest zgodny z celem PROW, gdyż dotyczy rozwoju przedsiębiorczości, co przedkłada się na rozwój gospodarczy obszarów wiejskich, a w efekcie zmniejszenie ubóstwa.

Cel ogólny nr 2: *Wzmacnianie kapitału społecznego na terenie Pogórza i włączenie w obieg społeczno-gospodarczy zasobów dziedzictwa lokalnego i regionalnego* – jest zgodny z celem PROW, gdyż przyczynia się do rozwoju oferty dla różnych grup społecznych poprzez rozbudowę infrastruktury, wyposażenie i edukację grup społecznych co bezpośrednio wpływa na włączenie społeczne, zmniejszenie ubóstwa i rozwój przedsiębiorczości.

Cel ogólny nr 3: Kompleksowa oferta spędzania czasu wolnego na terenie Pogórza – jest zgodny z celem PROW, gdyż przyczynia się do rozwoju gospodarczego obszaru poprzez rozwój oferty i infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i kulturowej. Przyczynia się również do włączenia społecznego poprzez stworzenie oferty dla różnych grup społecznych, w tym grup de faworyzowanych.

Nawiązując do celów przekrojowych PROW 2014 - 2020, cele i przedsięwzięcia LSR są zgodne z jego trzema celami przekrojowymi, tj.:

- Ochrona środowiska - głównie cel: **Ochrona i zachowanie zasobów dziedzictwa lokalnego i regionalnego.**
- Przeciwdziałanie zmianom klimatu - głównie cel: **Ochrona i zachowanie zasobów dziedzictwa lokalnego i regionalnego.**
- Innowacyjność - głównie cel: **Wzrost zatrudnienia i wsparcie przedsiębiorczości lokalnej, w tym wśród osób z grup defaworyzowanych**

W wyniku szerokich konsultacji zdecydowano także o konieczności silnego powiązania innowacyjności z przedsięwzięciami dotyczącymi tworzenia nowych miejsc pracy oraz rozwijania działalności gospodarczych, co skorelowane jest z przeznaczeniem 53,97% budżetu LSR na realizację celu szczegółowego **1.1 Wzrost zatrudnienia i wsparcie przedsiębiorczości lokalnej, w tym wśród osób z grup de faworyzowanych.**

Źródła finansowania

Realizacja celów będzie w całości finansowana ze środków PROW 2014-2020 oraz realizowana za pośrednictwem instrumentu RLKS.

Cel ogólny		EFROW	wymagany wkład krajowych środków (publicznych i prywatnych)
I	AKTYWIZACJA EKONOMICZNA MIESZKAŃCÓW POGÓRZA	63,63%	36,37%
II	WZMACNIANIE KAPITAŁU SPOŁECZNEGO NA TERENIE POGÓRZA I WŁĄCZENIE W OBIEG SPOŁECZNO-GOSPODARCZY ZASOBÓW DZIEDICTWA LOKALNEGO I REGIONALNEGO	63,63%	36,37%
III	KOMPLEKSOWA OFERTA SPĘDZANIA CZASU WOLNEGO NA TERENIE POGÓRZA	63,63%	36,37%

OPIS I UZASADNIENIE WYBORU WSKAŹNIKÓW, ŹRÓDŁA POZYSKANIA DANYCH, CZĘSTOTLIWOŚĆ DOKONYWANIA POMIARÓW I USTALANIA STANU

Poziom osiągnięcia celów ogólnych, szczegółowych i stopnia realizacji przedsięwzięć mierzą odpowiednio wskaźniki: oddziaływania, rezultatu i produktu, które są określone w Matrycy logicznej LSR. Przy ich określaniu kierowano się wytycznymi *Poradnika dla LGD*, aby były one proste, zrozumiałe, adekwatne do celów i przedsięwzięć, w zrozumiałym i prostym sposób oddawały istotę mierzonych celów i przedsięwzięć. Zastosowane wskaźniki pozwalają w łatwy sposób pozyskać dane do pomiaru: wskaźniki produktu i rezultatu bazują na informacjach opartych na dokumentach przechowywanych w LGD, instytucji wdrażającej oraz danych otrzymywanych od beneficjentów i grantobiorców. Wskaźniki oddziaływania zostały natomiast oparte na informacjach pochodzących ze statystyki publicznej – wykorzystano tu ogólnodostępną bazę Banku Danych Lokalnych.

Stan początkowy i docelowy wskaźników produktu i rezultatu oraz wyjaśnienie sposobu ich ustalania

- **STAN POCZĄTKOWY** każdego ze **wskaźników produktu** został ustalony na poziomie „0”, aby dawać wprost informację o postępach w realizacji konkretnych przedsięwzięć realizowanych w ramach LSR.
- **STAN POCZĄTKOWY** każdego ze **wskaźników rezultatu** został ustalony na poziomie:
  - „0” dla wskaźników mierzących stan statyczny – dających informację na temat postępów w realizacji celu szczegółowego (np. postęp w realizacji celu będzie ustalany poprzez sumowanie liczby osób objętych interwencją, itp.)

- o wartości wynikającej ze stanu początkowego dla wskaźników mierzących stan dynamiczny (wzrostowy) - określających zmianę w odniesieniu do stanu początkowego (postęp, dynamika - np. wzrost liczby osób odwiedzających zabytki i obiekty znajdujące się na obszarze LGD, itp.).
- **STAN DOCELOWY** każdego ze wskaźników produktu i rezultatu został ustalony na podstawie wnikliwych analiz i ewaluacji zrealizowanych projektów w ramach PROW na latach 2007-2013 oraz na podstawie doświadczenia osób opracowujących LSR.

Sposób i częstotliwość dokonywania pomiaru, uaktualniania danych:

– **PRODUKTU – ALGORYTM:** okres bezpośrednio po realizacji projektu – beneficjent składa sprawozdanie podsumowujące projekt lub ankietę monitorującą realizację projektu i na podstawie tych dokumentów określany jest poziom realizacji wskaźnika produktu. Pomiar ten dokonywany jest jednokrotnie na zakończenie realizacji projektu.

– **REZULTATU:**

- o **ALGORYTM:** okres bezpośrednio po realizacji projektu – beneficjent składa ankietę monitorującą realizację projektu i na jej podstawie określany jest poziom realizacji wskaźnika rezultatu – dla wskaźników dotyczących udziału/uczestnictwa osób czy tworzonych /wspieranych podmiotów.
- o **ALGORYTM** w wypadku wskaźników mierzących stan dynamiczny, okresy pomiaru dotyczą lat po realizacji projektu, w oparciu o dane beneficjentów (będą bazować na dokumentach lub danych gromadzonych przez beneficjentów jako dowód realizacji i zachowania celu operacji). Pomiar dokonywany raz do roku.

Przy ustalaniu poziomów docelowych wskaźników produktu i rezultatu kierowano się oczekiwaniami lokalnej społeczności (karty projektów, wyniki ankiet, spotkania konsultacyjnych) oraz *Poradnik dla Lokalnych Grup Działania w zakresie opracowania lokalnych strategii rozwoju na lata 2014-2020*, doświadczeniami z poprzedniego okresu wdrażania Leader 2007-2013 w zakresie osiągniętych wskaźników. Należy zauważyć, iż LGD zrealizowała w bardzo wysokim stopniu przyznany w poprzednim okresie programowani budżet i adekwatne do niego wskaźniki, posiada zatem duże doświadczenie i wiedzę, które pozwoliły w **adekwatny sposób** zaplanować wartość wskaźników, w taki sposób, aby nakłady finansowe były adekwatne dla zakładanych korzyści społecznych.

Wskaźniki oddziaływania – mierzą poziom osiągnięcia celów ogólnych, pomiar dokonywany w oparciu o źródła statystyki publicznej.

Jako wskaźnik mierzący realizację celu ogólnego 1 – „Aktywizacja ekonomiczna mieszkańców Pogórza” zastosowano wskaźnik: „Stopa bezrobocia wśród osób w wieku 15 lat i więcej w Małopolsce” założono spadek z 10,8 na 7%. Zmniejszenie stopy bezrobocia może świadczyć o zaktywizowaniu ekonomicznym mieszkańców.

Jako wskaźnik mierzący realizację celu ogólnego 2 – „Wzmacnianie kapitału społecznego na terenie Pogórza i włączenie w obieg społeczno-gospodarczy zasobów dziedzictwa lokalnego i regionalnego” zastosowano wskaźnik: „Wskaźnik zagrożenia ubóstwem relatywnym” założono spadek z 24 na 20%. Zmniejszenie tego wskaźnika będzie świadczyć o wzmocnieniu kapitału społecznego i włączeniu w obieg społeczno-gospodarczy zasobów dziedzictwa lokalnego i regionalnego.

Jako wskaźnik mierzący realizację celu ogólnego 3 – „Kompleksowa oferta spędzania czasu wolnego na terenie Pogórza” zastosowano wskaźnik „Zwiększenie ruchu turystycznego na obszarze Pogórza” założono wzrost o 10%. Wzrost ten będzie świadczyć o zbudowaniu kompleksowej oferty która wpłynęła na rozwój wolnego czasu na terenie Pogórza.

Zastosowane wskaźniki oddziaływania są więc adekwatne do zaproponowanych w LSR celów ogólnych. Wartości bazowe wskaźników oddziaływania za rok 2014 ustalono w oparciu o dane z BDL, a wartości docelowe oszacowano w oparciu o analizę zmian tych wskaźników na przestrzeni ostatnich lat (od 2007 do 2013 r.). Pomiar wartości docelowej wskaźników oddziaływania zostanie dokonany w 2023 r. Szczegółową specyfikację celów ogólnych, szczegółowych, przedsięwzięć oraz specyfikację, sposoby, częstotliwość i wskazanie źródeł danych do pomiaru poszczególnych rodzajów wskaźników przedstawiają także tabele w dalszej części rozdziału.

SPECYFIKACJA I OPIS CELÓW OGÓLNYCH, PRZYPISANYCH IM CELÓW SZCZEGÓŁOWYCH I PRZEDSIĘWZIĘĆ ORAZ UZASADNIENIE ICH SFORMUŁOWANIA W OPARCIU O KONSULTACJE SPOŁECZNE I POWIĄZANIE Z ANALIZĄ SWOT I DIAGNOZA OBSZARU

Jak wskazano powyżej, cele ogólne zdefiniowano na podstawie wyników analizy SWOT. Cele te koncentrują się wokół trzech zagadnień. Nacisk kładziony jest na aktywizację ekonomiczną mieszkańców obszaru (1), wzmacnianie kapitału społecznego i włączenie w obieg społeczno-gospodarczy zasobów dziedzictwa lokalnego i regionalnego (2), a także na budowanie kompleksowej oferty spędzania czasu wolnego na terenie Pogórza (3).

Charakter obszaru realizacji LSR sprawia, że wymaga on działań uruchamiających lokalny potencjał i budujących kapitał społeczny. Wzmocnienie wewnętrznego potencjału obszaru ważne jest zwłaszcza w kontekście mocnej zależności gospodarczej od miasta Tarnowa i innych ośrodków

Poniżej w formie tabeli przedstawiono poszczególne cele ogólne z przypisanymi celami szczegółowymi i przedsięwzięciami. Forma tabel pozwoliła także na przedstawienie powiązań celów ogólnych i przedsięwzięć z wynikami analizy SWOT i diagnozy obszaru. Ta forma prezentacji, obrazując logikę interwencji, służy także za uzasadnienie sformułowania celów i przedsięwzięć. Co najważniejsze, demonstruje ona powiązanie wyznaczonych celów z wynikami konsultacji społecznych, które były prowadzone na etapie diagnozy i opracowania macierzy SWOT.

Zidentyfikowane problemy/wyzwania społeczno-ekonomiczne	Cel ogólny	Cele szczegółowe	Planowane przedsięwzięcia	Produkty	Rezultaty	Oddziaływanie	Czynniki zewnętrzne mające wpływ na realizację działań i osiągnięcie wskaźników
<p>Rosnący poziom bezrobocia, szczególnie wśród osób powyżej 55 roku życia i osób młodych (18-34 lata)</p> <p>Obserwowalny w ostatnich latach wzrost odsetka osób długotrwale bezrobotnych i osób korzystających z pomocy społecznej</p>	1. AKTYWIZACJA EKONOMICZNA MIESZKAŃCÓW POGÓRZA	1.1. Wzrost zatrudnienia i wsparcie przedsiębiorczości lokalnej, w tym wśród osób z grup defaworyzowanych	<p>Zakładanie nowych działalności gospodarczych</p> <p>Rozwój istniejących podmiotów gospodarczych, w tym zwiększanie zatrudnienia</p>	<p>Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa</p> <p>Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa w tym zwiększanie zatrudnienia</p>	<p>Liczba utworzonych miejsc pracy</p> <p>Liczba utworzonych miejsc pracy dla przedstawicieli grup defaworyzowanych</p>	Stopa bezrobocia wśród osób w wieku 15 lat i więcej w Małopolsce	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ogólnokrajowa koniunktura gospodarcza ▪ Konkurencja obszaru Krakowa i innych krajowych metropolii ▪ Nastawienie do polskich imigrantów w krajach Europy Zachodniej

<p>Słabo rozwinięta promocja i sprzedaż produktów lokalnych, w tym wyrobów rękodzielniczych i rzemieślniczych.</p> <p>Słabo rozwinięta infrastruktura noclegowa i gastronomiczna</p>			<p>Podnoszenie kompetencji osób z obszaru LSR z zakresu zakładania działalności gospodarczej, rozwoju przedsiębiorczości lub dywersyfikacji źródeł dochodów, w szczególności dla osób defaworyzowanych</p>	<p>Liczba szkoleń z zakresu zakładania działalności gospodarczej, rozwoju przedsiębiorczości lub dywersyfikacji źródeł dochodów, w szczególności dla osób defaworyzowanych</p>	<p>Liczba osób przeszkolonych w tym liczba osób z grup defaworyzowanych objętych ww. wsparciem</p> <p>Liczba osób oceniających szkolenia jako adekwatne do oczekiwań zawodowych</p>		
<p>Niewystarczające kompetencje aktywnie działających organizacji pozarządowych oraz brak dostępu do istotnych zasobów (np. lokalowych)</p> <p>Mała liczba organizacji i grup nieformalnych działających w obszarze turystyki</p>	<p>2. WZMACNIANIE KAPITAŁU SPOŁECZNEGO NA TERENIE POGÓRZA I WŁĄCZENIE W OBIEG SPOŁECZNO-GOSPODARCZY ZASOBÓW DZIEDZICTWA LOKALNEGO I REGIONALNEGO MIESZKAŃCÓW POGÓRZA</p>	<p>2.1. Ochrona i zachowanie zasobów dziedzictwa lokalnego i regionalnego</p>	<p>Edukacja różnych grup społecznych w zakresie dziedzictwa lokalnego i regionalnego</p>	<p>Liczba przeprowadzonych działań edukacyjnych w zakresie dziedzictwa lokalnego i regionalnego</p>	<p>Liczba uczestników działań edukacyjnych z zakresu dziedzictwa lokalnego i regionalnego</p>	<p>Wskaźnik zagrożenia ubóstwem relatywnym</p>	<p>Zmiany w zakresie trybu życia i zainteresowań mieszkańców</p> <p>Konkurencja ze strony innych obszarów, również poprawiających swoją atrakcyjność</p>

<p>Brak oferty edukacyjnej bazującej na dziedzictwie lokalnym</p> <p>Utrzymujące się negatywne tendencje migracyjne (wysokie ujemne saldo migracji poza obszar LGD)</p> <p>Niewystarczająca świadomość i wrażliwość społeczna w zakresie ekologii, powodująca szkodliwe zachowania dla środowiska naturalnego (wypalanie traw, wycinanie drzew, niska emisja, ingerencja w krajobraz, itp.)</p>			<p>Restauracja, odnowienie, remont, oznakowanie istniejącego dziedzictwa materialnego, w tym wpisanego do rejestru zabytków</p>	<p>Liczba zabytków poddanych pracom konserwatorskim lub restauratorskim w wyniku wsparcia otrzymanego w ramach realizacji strategii</p>	<p>Wzrost liczby osób odwiedzających zabytki i obiekty znajdujące się na obszarze LGD</p>		
			<p>Wyposażenie grup kultywujących tradycje oraz zakup obiektów i przedmiotów charakterystycznych dla dziedzictwa lokalnego i regionalnego</p>	<p>Liczba operacji obejmujących wyposażenie podmiotów działających w sferze kultury i dziedzictwa kulturowego</p>	<p>Liczba grup kultywujących tradycje, które rozwinęły swoją działalność w oparciu o zrealizowane projekty</p>		
				<p>Liczba podmiotów działających w sferze kultury, które otrzymały wsparcie w ramach realizacji LSR</p>			
			<p>Realizacja operacji i prowadzenie badań z zakresu dziedzictwa lokalnego i regionalnego oraz wydawanie publikacji z tego zakresu</p>	<p>Liczba wydanych publikacji, zrealizowanych operacji lub przeprowadzonych badań z zakresu dziedzictwa lokalnego i regionalnego</p>	<p>Liczba odbiorców opracowanych publikacji dotyczących lokalnego lub regionalnego dziedzictwa</p>		
			<p>Edukacja różnych grup społecznych w zakresie ochrony środowiska i przeciwdziałania niekorzystnym zmianom klimatu</p>	<p>Liczba przeprowadzonych działań edukacyjnych z zakresu ochrony środowiska i przeciwdziałania niekorzystnym zmianom klimatu</p>	<p>Liczba uczestników działań edukacyjnych z zakresu ochrony środowiska i przeciwdziałania niekorzystnym zmianom klimatu</p>		

Niedostatecznie rozwinięta komunalna infrastruktura kanalizacyjna - mały odsetek osób korzystających z sieci kanalizacyjnej i oczyszczalni ścieków		2.2. Zwiększanie poziomu spójności społecznej terenu Pogórza				
			Organizacja imprez cyklicznych: Pogórzańskie Święto Wina i Miodu, Festiwal Kultury Pogórzańskiej, Międzynarodowe Spotkanie Miast Bliźniaczych, Święto Chleba w Rzepieniku Strzyżewskim, Dni Gminy Szerzyny	Liczba zorganizowanych imprez cyklicznych: Pogórzańskiego Święto Wina i Miodu, Festiwalu Kultury Pogórzańskiej, Międzynarodowego Spotkania Miast Bliźniaczych, Święta Chleba w Rzepieniku Strzyżewskim, Dni Gminy Szerzyny	Liczba uczestników wydarzeń cyklicznych	
			Kreowanie przestrzeni i wydarzeń sprzyjających spójności społecznej	Liczba nowych/zmodernizowanych/wyremontowanych lub doposażonych obiektów mających znaczenie dla zaspokojenia potrzeb społecznych mieszkańców	Liczba uczestników działań prowadzonych w nowych, zmodernizowanych lub doposażonych przestrzeniach publicznych	
			Podnoszenie kompetencji osób z obszaru LSR w zakresie zwiększenia sp-	Liczba działań animacyjnych/edukacyjnych ukierunkowanych na wzmacnianie spójności społecznej	Liczba uczestników działań, które wpłynęły na podniesienie kompetencji w	

			ójności społecznej mieszkańców		zakresie spójności społecznej		
			Działania służące aktywizacja społeczności Pogórza	Liczba spotkań informacyjno-konsultacyjnych LGD z mieszkańcami	Liczba osób uczestniczących w spotkaniach informacyjno-konsultacyjnych		
				Liczba podmiotów, którym udzielono indywidualnego doradztwa	Liczba osób, które otrzymały wsparcie po uprzednim udzieleniu indywidualnego doradztwa w zakresie ubiegania się o wsparcie na realizację LSR, świadczonego w biurze LGD		
				Liczba przeprowadzonych akcji i wydarzeń aktywizujących	Liczba osób (w tym z grup defaworyzowanych) uczestniczących w akcjach i wydarzeniach aktywizujących		
			Działania służące podnoszeniu kompetencji osób zaangażowanych we wdrażanie LSR	Liczba osobodni szkoleń dla organów LGD	Liczba osób zadowolonych ze spotkań przeprowadzonych przez LGD		
				Liczba osobodni szkoleń dla pracowników LGD			
Brak zintegrowanego systemu promocji oferty czasu wolnego na obszarze Pogórza	3. KOMPLEKSOWA OFERTA SPĘDZANIA CZASU	3.1. Rozwój bazy i oferty turystycznej	Tworzenie, odtwarzanie, modernizowanie ścieżek	Liczba utworzonych, odtworzonych lub zmodernizowanych ścieżek rekreacyjno-turystycznych	Wzrost liczby osób korzystających z obiektów infrastruktury	Zwiększenie ruchu turystycznej na	Zmiany w zakresie trybu życia i zainteresowań mieszkańców

<p>Brak spójnego systemu identyfikacji wizualnej (m.in. tablic informacyjnych, witaczy oraz oznakowań tras, szlaków, miejsc historycznych, punktów turystycznych). Niski poziom estetyki przestrzeni w związku z istniejącymi reklamami i szyldami.</p> <p>Niedostatecznie rozwinięta infrastruktura oferty czasu wolnego oraz zły stan techniczny niektórych szlaków i obiektów turystyczno-rekreacyjnych.</p>			rekreacyjno-turystycznych	Liczba zrealizowanych projektów współpracy	<p>turystycznej i rekreacyjnej</p> <p>Liczba projektów skierowanych do następujących grup docelowych: przedsiębiorcy, grupy de faworyzowane, młodzież, turyści, inne</p> <p>Liczba projektów wykorzystujących lokalne zasoby: przyrodnicze, kulturowe, historyczne, turystyczne, produkty lokalne</p>	obszarze Pogórza	<p>Konkurencja ze strony innych obszarów, również poprawiających swoją atrakcyjność</p>
				Liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy			
			Budowa infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej, w tym małej architektury	Liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej w tym małej architektury			
		3.2. Promowanie obszaru objętego LSR w tym produktów lub usług lokalnych	Rozwój, popularyzacja i odtwarzanie produktów lokalnych Pogórza	Liczba nowych, odtworzonych lub promowanych produktów lokalnych	<p>Liczba osób, które podniosły wiedzę o produktach lokalnych</p> <p>Liczba projektów skierowanych do następujących grup docelowych: przedsiębiorcy, grupy de faworyzowane, młodzież, turyści, inne</p> <p>Liczba projektów wykorzystujących lokalne zasoby: przyrodnicze, kulturowe,</p>		
				Liczba zrealizowanych projektów współpracy w tym projektów współpracy międzynarodowej			
				Liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy			

					historyczne, turystyczne, produkty lokalne		
			Zintegrowana promocja obszaru LGD	Liczba zorganizowanych działań lub wydarzeń promocyjnych	Liczba odbiorców działań lub wydarzeń promocyjnych		
1.0	CEL OGÓLNY I	AKTYWIZACJA EKONOMICZNA MIESZKAŃCÓW POGÓRZA					
2.0	CEL OGÓLNY II	WZMACNIANIE KAPITAŁU SPOŁECZNEGO NA TERENIE POGÓRZA I WŁĄCZENIE W OBIEG SPOŁECZNO-GOSPODARCZY ZASOBÓW DZIEDZICTWA LOKALNEGO I REGIONALNEGO					
3.0	CEL OGOLNY III	KOMPLEKSOWA OFERTA SPĘDZANIA CZASU WOLNEGO NA TERENIE POGÓRZA					
1.1	CELE SZCZEGÓŁOWE	<i>Wzrost zatrudnienia i wsparcie przedsiębiorczości lokalnej, w tym wśród osób z grup defaworyzowanych</i>					
2.1		<i>Ochrona i zachowanie zasobów dziedzictwa lokalnego i regionalnego</i>					
2.2		<i>Zwiększanie poziomu spójności społecznej terenu Pogórza</i>					
3.1		<i>Rozwój bazy i oferty turystycznej</i>					
3.2		<i>Promowanie obszaru objętego LSR w tym produktów lub usług lokalnych</i>					
			<i>Wskaźniki oddziaływania dla celu ogólnego</i>	<i>Jednostka miary</i>	<i>stan początkowy 2014 rok</i>	<i>plan 2023 rok</i>	<i>Źródło danych/sposób pomiaru</i>
W1.0		Stopa bezrobocia wśród osób w wieku 15 lat i więcej w Małopolsce	%	10,8	7,0	BAZA STRATEG (prowadzona przez GUS) Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego	
W2.0		Wskaźnik zagrożenia ubóstwem relatywnym	%	24,0	20,0	BAZA STRATEG (prowadzona przez GUS), Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa	
W3.0		Zwiększenie ruchu turystycznego na obszarze Pogórza	%	0	10,0	Informacje statystyczne z punktów informacji Małopolskiego Systemu Informacji Turystycznej (Tuchów, Tarnów), innych miejsc atrakcyjnych turystycznie, prowadzących ewidencję liczby turystów.	
		<i>Wskaźniki rezultatu dla celów szczegółowych</i>	<i>Jednostka miary</i>	<i>stan początkowy 2014 Rok</i>	<i>plan 2023 rok</i>	<i>Źródło danych/sposób pomiaru</i>	
w1.1		Liczba utworzonych miejsc pracy	sztuka	0	20	- Ankiety monitorujące dostarczane przez beneficjentów - Wnioski o udzielenie dotacji (biznesplany), - Dokumenty rejestrowe przedsiębiorstwa,	

					- Statystyka publiczna (BDL, GUS, PUP oraz CEIDG)
w1.1	Liczba utworzonych miejsc pracy dla przedstawicieli grup defaworyzowanych	sztuka	0	10	- Ankiety monitorujące dostarczane przez beneficjentów - Wnioski o udzielenie dotacji (biznesplany), - Dokumenty rejestrowe przedsiębiorstwa
w1.1.	Liczba osób przeszkolonych w tym liczba osób z grup defaworyzowanych objętych ww. wsparciem	osoba	0	40	- Ankiety monitorujące dostarczane przez beneficjentów, listy obecności
w1.1	Liczba osób oceniających szkolenia jako adekwatne do oczekiwań zawodowych	osoba	0	25	- Ankiety monitorujące dostarczane przez beneficjentów - Ankieta badająca stopień adekwatności
w2.1	Wzrost liczby osób odwiedzających zabytki i obiekty znajdujące się na obszarze LGD	osoba	200	1000	- Ankiety monitorujące dostarczane przez beneficjentów, tworzone w oparciu o statystykę i badania własne beneficjentów
w2.1	Liczba uczestników działań edukacyjnych w zakresie dziedzictwa lokalnego i regionalnego	osoba	0	200	- Listy obecności, Potwierdzenia ukończenia szkolenia, Dokumentacja fotograficzna, - Ankiety monitorujące dostarczane przez beneficjentów, tworzone w oparciu o statystykę i badania własne beneficjentów
w2.1	Liczba odbiorców opracowanych publikacji dotyczących lokalnego lub regionalnego dziedzictwa	osoba	0	5000	- Listy, Protokoły odbioru, - Ankiety monitorujące dostarczane przez beneficjentów, tworzone w oparciu o statystykę i badania własne beneficjentów
W2.1	Liczba grup kultywujących tradycje, które rozwinęły swoją działalność w oparciu o zrealizowane projekty	grupa	0	5	- Ankiety monitorujące dostarczane przez beneficjentów, tworzone w oparciu o statystykę i badania własne beneficjentów - Listy obecności
W2.1	Liczba odbiorców działań edukacyjnych z zakresu ochrony środowiska i przeciwdziałania zmianom klimatu	osoba	0	100	- Ankiety monitorujące dostarczane przez beneficjentów, tworzone w oparciu o statystykę i badania własne beneficjentów - Listy obecności, Dokumentacja fotograficzna
w2.2	Liczba uczestników wydarzeń cyklicznych	osoba	0	5000	- Ankiety monitorujące dostarczane przez beneficjentów, tworzone w oparciu o statystykę i badania własne beneficjentów - Oświadczenie beneficjenta, służb porządkowych

w2.2	Liczba uczestników działań prowadzonych w nowych, zmodernizowanych lub doposażonych przestrzeniach publicznych	osoba	0	1000	- Listy obecności, - Dokumentacja fotograficzna, - Ankiety monitorujące dostarczane przez beneficjentów, tworzone w oparciu o statystykę i badania własne beneficjentów
W2.2	Liczba uczestników działań, które wpłynęły na podniesienie kompetencji w zakresie spójności społecznej	osoba	0	250	- Listy obecności, Dokumentacja fotograficzna, - Ankiety monitorujące dostarczane przez beneficjentów, tworzone w oparciu o statystykę i badania własne beneficjentów
W2.2	Liczba osób, które otrzymały wsparcie po uprzednim udzieleniu indywidualnego doradztwa w zakresie ubiegania się o wsparcie na realizację LSR, świadczonego w biurze LGD	osoba	0	20	- Listy obecności, - Listy wybranych projektów - Ankiety monitorujące - Dokumentacja zlecenia płatności
W.2.2	Liczba osób uczestniczących w spotkaniach informacyjno-konsultacyjnych	osoba	0	300	- Listy obecności, - Dokumentacja zdjęciowa
W.2.2	Liczba osób zadowolonych ze spotkań przeprowadzonych przez LGD	osoba	0	225	- Ankieta badająca poziom zadowolenia
W2.2	Liczba osób (w tym z grup defaworyzowanych) uczestniczących w akcjach i wydarzeniach aktywizujących	osoba	0	450	- dokumentacja fotograficzna, - listy obecności (jeśli dotyczy)
w3.1	Wzrost liczby osób korzystających z obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	osoba	800	2500	- Listy obecności, - Dokumentacja fotograficzna, - Ankiety monitorujące dostarczane przez beneficjentów, tworzone w oparciu o statystykę i badania własne beneficjentów
w3.1	Liczba projektów skierowanych do następujących grup docelowych: przedsiębiorcy, grupy defaworyzowane (określone w LSR), młodzież, turyści, inne	projekty	0	1	- Potwierdzenia złożenia wniosków - Opracowana dokumentacja aplikacyjna - Umowy partnerskie, - Umowa o dofinansowanie
w3.2	Liczba osób, które podniosły wiedzę o produktach lokalnych	osoba	0	250	- Listy obecności, - Dokumentacja fotograficzna, - Ankiety monitorujące dostarczane przez beneficjentów, tworzone w oparciu o statystykę i badania własne beneficjentów
w3.2	Liczba odbiorców działań lub wydarzeń promocyjnych	osoba	0	5000	- Listy obecności, Protokoły odbioru, - Dokumentacja fotograficzna,

						- Ankiety monitorujące dostarczane przez beneficjentów, tworzone w oparciu o statystykę i badania własne beneficjentów		
w3.2	Liczba projektów skierowanych do następujących grup docelowych: przedsiębiorcy, grupy defaworyzowane (określone w LSR), młodzież, turyści, inne	projekty	0	2	- Potwierdzeń złożenia wniosków - Opracowana dokumentacja aplikacyjna - Umowy partnerskie, - Umowa o dofinansowanie			
Przedsięwzięcia		Grupy docelowe	Sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, projekt współpracy, aktywizacja itp.)	Wskaźniki produktu				
				nazwa	Jednostka miary	wartość		Źródło danych/sposób pomiaru
					początkowa 2014 rok	końcowa 2023 rok		
1.1.1	Zakładanie nowych działalności gospodarczych	- mieszkańcy obszaru LGD, - przedstawiciele grup defaworyzowanych	konkurs	Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa	operacja	0	14	Ankieta monitorująca, sprawozdania końcowe z realizacji operacji, informacja o zleceniu płatności, statystyka publiczna (BDL, GUS, PUP, CEIDG)
1.1.2	Rozwój istniejących podmiotów gospodarczych, w tym zwiększanie zatrudnienia	- przedsiębiorcy, - lokalni wytwórcy, - rzemieślnicy	konkurs	Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa, w tym zwiększanie zatrudnienia	operacja	0	22	Ankieta monitorująca, sprawozdania końcowe z realizacji operacji, informacja o zleceniu płatności
1.1.3	Podnoszenie kompetencji osób z	- mieszkańcy obszaru LGD,	konkurs	Liczba szkoleń z zakresu zakładania działalności	szkolenie	0	8	Ankieta monitorująca,

	obszaru LSR z zakresu zakładania działalności gospodarczej, rozwoju przedsiębiorczości lub dywersyfikacji źródeł dochodów, w szczególności dla osób defaworyzowanych	– przedstawiciele grup defaworyzowanych.		gospodarczej, rozwoju przedsiębiorczości lub dywersyfikacji źródeł dochodów, w szczególności dla osób defaworyzowanych				raporty końcowe z realizacji operacji beneficjentów, informacja o zleceniu płatności Listy obecności, programy i materiały szkoleniowe
2.1.1	Edukacja różnych grup społecznych w zakresie dziedzictwa lokalnego i regionalnego	– mieszkańcy obszaru LGD, – przedstawiciele grup defaworyzowanych, – organizacje pozarządowe, – grupy nieformalne, – instytucje kultury – lokalni wytwórcy, – rzemieślnicy	konkurs, projekt grantowy, operacja własna, projekt współpracy, aktywizacja	Liczba przeprowadzonych działań edukacyjnych w zakresie dziedzictwa lokalnego i regionalnego	działanie	0	10	Sprawozdania końcowe z realizacji operacji, informacja o zleceniu płatności, dokumentacja fotograficzna, listy obecności, programy i materiały szkoleniowe
2.1.2	Restauracja, odnowienie, remont, oznakowanie istniejącego dziedzictwa materialnego, w tym wpisanego do rejestru zabytków	– mieszkańcy obszaru LGD, – organizacje pozarządowe, – grupy nieformalne, – instytucje kultury – lokalni wytwórcy, – rzemieślnicy	konkurs, projekt grantowy,	Liczba zabytków poddanych pracom konserwatorskim lub restauratorskim w wyniku wsparcia otrzymanego w ramach realizacji strategii	sztuka	0	3	Ankieta monitorująca, dokumentacja zdjęciowa, Dokumentacja techniczna

2.1.3	Wyposażenie grup kultywujących tradycje oraz zakup obiektów i przedmiotów charakterystycznych dla dziedzictwa lokalnego i regionalnego	<ul style="list-style-type: none"> - organizacje pozarządowe, - grupy nieformalne, - instytucje kultury - lokalni wytwórcy, - rzemieślnicy 	konkurs, projekt grantowy,	Liczba operacji obejmujących wyposażenie podmiotów działających w sferze kultury i dziedzictwa kulturowego	operacja	0	10	Ankieta monitorująca, dokumentacja zdjęciowa, protokoły
				Liczba podmiotów działających w sferze kultury, które otrzymały wsparcie w ramach realizacji LSR	podmioty	0	5	
2.1.4	Realizacja operacji i prowadzenie badań z zakresu dziedzictwa lokalnego i regionalnego oraz wydawanie publikacji z tego zakresu	<ul style="list-style-type: none"> - władze publiczne - instytucje publiczne, - organizacje pozarządowe, - grupy nieformalne, - instytucje kultury - lokalni wytwórcy, - rzemieślnicy 	konkurs, projekt grantowy, operacja własna, projekt współpracy, aktywizacja	Liczba wydanych publikacji, zrealizowanych operacji lub przeprowadzonych badań z zakresu dziedzictwa lokalnego i regionalnego	publikacji	0	16	Protokoły odbioru, dokumentacja zdjęciowa, publikacje
2.1.5	Edukacja różnych grup społecznych w zakresie ochrony środowiska i zmian klimatu	<ul style="list-style-type: none"> - władze publiczne - instytucje publiczne, - organizacje pozarządowe, - grupy nieformalne, - instytucje kultury - lokalni wytwórcy, - rzemieślnicy 	konkurs, projekt grantowy, operacja własna, projekt współpracy, aktywizacja	Liczba przeprowadzonych działań edukacyjnych z zakresu ochrony środowiska i przeciwdziałania zmianom klimatu	Działanie	0	5	Ankieta monitorująca, listy obecności, dokumentacja fotograficzna
2.2.2	Organizacja imprez cyklicznych: Pogórzańskie Święto Wina i Miodu, Festiwal Kultury Pogórzańskiej, Międzynarodowe Spotkanie Miast Bliźniaczych, Święto Chleba w Rzepienniku Strzyżewskim, Dni Gminy Szerzyny.	<ul style="list-style-type: none"> - mieszkańcy obszaru LGD - władze publiczne - instytucje publiczne, - organizacje pozarządowe, - grupy nieformalne, - osoby fizyczne, - przedsiębiorcy, - lokalni wytwórcy, - rzemieślnicy 	projekt grantowy, operacja własna, aktywizacja	Liczba zorganizowanych imprez cyklicznych	Impreza	0	20	Sprawozdania końcowe z realizacji operacji, informacja o zleceniu płatności
2.2.3	Kreowanie przestrzeni i wydarzeń	<ul style="list-style-type: none"> - władze publiczne - instytucje publiczne, 	konkurs,	Liczba nowych/zmodernizowanych/	obiekt	0	10	Sprawozdania końcowe z

	sprzyjających spójności społecznej	<ul style="list-style-type: none"> – organizacje pozarządowe, – grupy nieformalne, – instytucje kultury 	projekt grantowy, operacja własna, aktywizacja	wyremontowanych lub doposażonych lub zmodernizowanych obiektów mających znaczenie dla zaspokojenia potrzeb społecznych mieszkańców				realizacji operacji, informacja o zleceniu płatności, dokumentacja techniczna
2.2.4	Podnoszenie kompetencji osób z obszaru LSR w zakresie zwiększenia spójności społecznej mieszkańców	<ul style="list-style-type: none"> – władze publiczne – instytucje publiczne, – organizacje pozarządowe, – grupy nieformalne, – osoby fizyczne 	konkurs, projekt grantowy, operacja własna, projekt współpracy, aktywizacja	Liczba działań animacyjnych/edukacyjnych ukierunkowanych na wzmacnianie spójności społecznej	działania	0	35	Ankieta monitorująca, listy obecności, dokumentacja fotograficzna
2.2.5	Działania służące aktywizacji społeczności Pogórza	<ul style="list-style-type: none"> – mieszkańcy obszaru LGD – władze publiczne – instytucje publiczne, – organizacje pozarządowe, – grupy nieformalne, – osoby fizyczne, – przedsiębiorcy, – lokalni wytwórcy, – rzemieślnicy 	Aktywizacja, funkcjonowanie LGD	Liczba spotkań informacyjno-konsultacyjnych LGD z mieszkańcami	Spotkania	0	30	Listy obecności (jeśli dotyczy), dokumentacja fotograficzna,
				Liczba przeprowadzonych akcji i wydarzeń aktywizujących	Akcje i wydarzenia	0	45	
				Liczba podmiotów którym udzielono indywidualnego doradztwa	Podmioty	0	150	
2.2.6	Działania służące podnoszeniu kompetencji, osób zaangażowanych we wdrażanie LSR	<ul style="list-style-type: none"> – członkowie organów PSR, – pracownicy Biura LGD 	Funkcjonowanie LGD	Liczba osobodni szkoleń dla organów LGD	Osobodni	0	26	Listy obecności, dokumentacja fotograficzna
				Liczba osobodni szkoleń dla pracowników LGD	Osobodni	0	45	
3.1.1	Tworzenie, odtwarzanie, modernizowanie ścieżek rekreacyjno-turystycznych	<ul style="list-style-type: none"> – władze publiczne – instytucje publiczne, – organizacje pozarządowe, – grupy nieformalne, 	konkurs, projekt grantowy, operacja własna,	Liczba utworzonych, odtworzonych lub zmodernizowanych ścieżek rekreacyjno-turystycznych	Ścieżki	0	3	Sprawozdania końcowe z realizacji operacji, informacja o zleceniu
				Liczba zrealizowanych projektów współpracy	Projekt	0	1	

			projekt współpracy	Liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy	LGD	0	5	płatności, dokumentacja techniczna
3.1.2	Budowa infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej, w tym małej architektury	<ul style="list-style-type: none"> - władze publiczne - instytucje publiczne, - organizacje pozarządowe, - grupy nieformalne, 	konkurs, projekt grantowy, operacja własna	Liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej, w tym małej architektury	obiekt	0	20	Sprawozdania końcowe z realizacji operacji, informacja o zleceniu płatności, dokumentacja techniczna
3.2.1	Rozwój, popularyzacja i odtwarzanie produktów lokalnych Pogórza	<ul style="list-style-type: none"> - władze publiczne - instytucje publiczne, - organizacje pozarządowe, - grupy nieformalne, - instytucje kultury 	konkurs, projekt grantowy, operacja własna, projekt współpracy	Liczba nowych, odtworzonych lub promowanych produktów lokalnych	produkt	0	5	Ankieta monitorująca, dokumentacja fotograficzna
				Liczba zrealizowanych projektów współpracy w tym projektów współpracy międzynarodowej	projekt	0	1	
				Liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy	LGD	0	13	
3.2.2	Zintegrowana promocja obszaru LGD	<ul style="list-style-type: none"> - instytucje publiczne, - organizacje pozarządowe, - grupy nieformalne, - instytucje kultury, - lokalni wytwórcy, - rzemieślnicy, LGD PSR 	konkurs, projekt grantowy, operacja własna, aktywizacja	Liczba zorganizowanych działań lub wydarzeń promocyjnych	wydarzenia	0	20	Ankieta monitorująca, dokumentacja fotograficzna
SUMA								

Przedstawione powyżej **przedsięwzięcia** realizowane w ramach RLKS są realizowane w sposób wskazany w tabeli. Wybór tych sposobów oparty był na dotychczasowych doświadczeniach, a także na adekwatnym doborze do zakresu przedsięwzięć, tak aby efektywnie osiągnąć zamierzone cele. W kontekście adekwatności wskaźników do celów i przedsięwzięć, jako miar sukcesu realizacji strategii, wartość wskaźników została określona w oparciu o dotychczasowe doświadczenia LGD w realizacji przedsięwzięć na terenach wiejskich PROW 2007-2013, w tym wnioski i doświadczenia z ewaluacji Programu. Zatem duże doświadczenie i wiedza pozwoliły w adekwatny sposób wybrać konkretne wskaźniki i zaplanować ich wartość w taki sposób, aby nakłady finansowe były adekwatne dla zakładanych korzyści społecznych.

VI. SPOSÓB WYBORU I OCENY OPERACJI ORAZ SPOSÓB USTANAWIANIA KRYTERIÓW WYBORU

Procedury wyboru i oceny operacji zostały opracowane na podstawie Ustawy RLKS – ustawa z dnia 20.02.2015r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności (Dz.U. 2015.378 z późn. zm.), oraz Ustawy w zakresie polityki spójności – ustawa z dnia 11.07.2014r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020 (Dz.U. 2014.1146 z późn. zm.).

Celem procedur jest zapewnienie jednolitego sposobu oceny operacji w zakresie wdrażania LSR przez Radę, z uwzględnieniem specyfiki procedur wyboru operacji współfinansowanych ze środków EFROW oraz zachowania przejrzystości, rzetelności, bezstronności, równego dostępu do informacji o sposobie wyboru operacji do dofinansowania oraz równego traktowania wnioskodawców.

Procedury mają na celu zagwarantowanie jak największej poprawności oraz jawności stosowanych rozwiązań:

- pozwalają uniknąć ryzyka konfliktu interesów tj. zawierają wzory deklaracji bezstronności
- przewidują ponadto zasady i tryb postępowania w przypadku zastosowania procedury odwoławczej
- przewidują regulacje zapewniające zachowanie parytetu sektorowego
- określają tryb wniesienia przez wnioskodawców protestu od rozstrzygnięć Rady w sposób zapewniający możliwość skutecznego wniesienia protestu.

Ponadto procedury zawierają także wzory wszystkich dokumentów, o których mowa w treści ich zapisów.

Uregulowania co do sposobu wyboru i oceny operacji, a także stosowanych podczas procesu oceny kryteriów wyboru, zaprojektowane zostały odrębnie dla każdego typu operacji przewidzianych w LSR. W trakcie opracowywania a rozwiązań formalnych dbano przede wszystkim o zgodność zapisów z przepisami obowiązującymi dla RLKS, a także dopasowanie ich do specyfiki obszaru objętego LSR (co w szczególności ujęte zostało w sposobie sformułowania kryteriów wyboru).

Formułowanie kryteriów wyboru

Kryteria wyboru zostały opracowane przez Zarząd i grupę roboczą na podstawie analizy SWOT i doświadczeń z realizacji LSR na lata 2007-2013 z uwzględnieniem powiązania z diagnozą obszaru, celami i wskaźnikami. Każde z kryteriów zostało scharakteryzowane w sposób szczegółowy, dokładnie opisując za co będą przyznawane punkty. Pozwala to przyszłemu beneficjentowi doskonale poznać pożądany profil projektu w poszczególnych obszarach tematycznych. Sposób opisu i szczegółowość opisu każą stwierdzić, iż kryteria te są maksymalnie obiektywne i przejrzyste, a także niedyskryminujące.

Zmiana kryteriów

Za zmianę kryteriów odpowiada Zarząd Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju postępując zgodnie z procesem aktualizacji kryteriów, który stanowi integralną część „Procedury ustalania kryteriów wyboru operacji i ich zmiany”.

Aktualizacja kryteriów może mieć miejsce w trakcie realizacji LSR w przypadku:

- 1) zmiany w przepisach prawnych, istotnych z punktu widzenia wdrażania LSR,
- 2) wydaniu przez Instytucję Zarządzającą dla Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 - 2020 wytycznych mających wpływ na realizację LSR,
- 3) wyniki realizacji LSR – niski stopień osiągnięcia założonych w LSR wskaźników,
- 4) uwagi dotyczące obowiązujących kryteriów, zgłaszane przez Radę, Biuro LGD lub wnioskodawców biorących udział w naborach realizowanych w związku z wdrażaniem LSR.

Innowacyjność

Definicja innowacyjności, którą przyjęto w LSR LGD Pogórzańskie Stowarzyszenie Rozwoju rozumiana jest jako:

- wdrożenie znaczącego udoskonalenia lub wprowadzenie nowego produktu, usługi, procesu oferowanego lub realizowanego przez wnioskodawcę, wynikające z analizy potrzeb klientów i wpływające na wzrost konkurencyjności przedsiębiorstwa.
- wdrożenie nowego lub znacząco udoskonalonego produktu lub usługi (w tym turystycznej) lub procesu lub organizacji na obszarze LSR,

- wdrożenie i/lub nowego sposobu wykorzystania lub zmobilizowania istniejących zasobów /surowców przyrodniczych, historycznych, kulturowych czy społecznych.

Operacje składane w odpowiedzi na poszczególne konkursy będą oceniane pod względem ich innowacyjności (uwzględniono na poziomie kryteriów wyboru).

W ramach realizacji celów zawartych w Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność, LGD Pogórze Stowarzyszenie Rozwoju zaplanowało działania w ramach:

- operacji realizowanych indywidualnie w ramach wniosków składanych przez beneficjentów innych niż LGD i wybieranych przez organ decyzyjny, a następnie przedkładanych do weryfikacji do Samorządu Województwa,
- projektów grantowych,
- operacji własnych LGD (których beneficjentem i realizatorem operacji jest LGD),
- projektów współpracy (w tym projekt międzynarodowy oraz projekt krajowy).

Uregulowania sposobu wyboru i oceny operacji, a także stosowanych podczas tego procesu kryteriów, zaprojektowane zostały odrębnie dla każdego typu operacji przewidzianych w dokumencie Strategii. W trakcie opracowywania rozwiązań formalnych dbano przede wszystkim o zgodność zapisów z przepisami obowiązującymi dla RLKS, a także dopasowanie ich do specyfiki obszaru objętego LSR (co w szczególności ujęte zostało w sposobie sformułowania kryteriów). Przyjęte rozwiązania formalno-instytucjonalne zostały skonstruowane w taki sposób, aby umożliwiły sprawny i transparentny wybór operacji w oparciu o ustalenia poczynione podczas definiowania problemów, przedsięwzięć, celów i wskaźników.

PROCEDURY NABORU WNIOSKÓW

Sposób dokonywania oceny operacji w ramach przedsięwzięć zapisanych w Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność na lata 2014-2020 regulują trzy procedury:

1. **Procedura oceny i wyboru operacji w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” objętego PROW 2014-2020 na operacje realizowane przez podmioty inne niż LGD,**
2. **Procedura oceny i wyboru oraz rozliczania, monitoringu i kontroli grantobiorców w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” objętego PROW 2014-2020,**
3. **Procedura oceny i wyboru operacji własnych LGD w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” objętego PROW 2014-2020.**

W tabeli poniżej przedstawione zostały najważniejsze elementy zawarte w przygotowanych procedurach:

	Operacje realizowane przez beneficjentów innych niż LGD	Projekty grantowe	Operacje własne LGD
Elementy zawarte w dokumencie:	Miejsce w dokumencie	Miejsce w dokumencie	Miejsce w dokumencie
1. Wskazano i opisano sposób udostępnienia procedur do wiadomości publicznej	XII Postanowienia końcowe	XXV Postanowienia końcowe	XIII Postanowienia końcowe
2. Szczegółowo określono zasady podejmowania decyzji w sprawie wyboru operacji	V. Wstępna ocena wniosków dokonywana przez Biuro LGD, ust. 1-5, VI. Przestanie wniosków do oceny, wyłączenia z oceny i wyboru operacji i ocena zgodności operacji z LSR	VI. Wstępna formalna weryfikacja wniosków, ust. 1-12, VII. Publikacja list wniosków, ust. 1-4, VIII. Przestanie wniosków do oceny i wyłączenia z oceny i wyboru	VIII Ocena operacji własnej, ust. 1-29, IX. Procedura oceny za pośrednictwem POP, ust. 1-2, II. Ogłoszenie zamiaru realizacji operacji własnej, ust. 1-3,

	dokonywana przez Radę, ust. 1-8, VII. Ocena merytoryczna i wybór operacji, ust. 1-10.	grantobiorców, ust. 1-8, IX. Ocena i wybór grantobiorców, ust. 1-8, X. Ocena w zespole, ust. 1-13, XI. Wezwania do wprowadzenia zmian we wniosku, ust. 1-6,	III. Zgłaszanie zamiaru realizacji operacji, pkt. 1-10, IV. Wybór realizatora operacji własnej, ust. 1-7, V. Informacja dla wykonawców, ust. 1-4, VI. Ogłoszenie naboru VII Informacja na stronie internetowej, ust. 1-2.
3. Określono sposób organizacji naborów wniosków	II. Ogłaszanie naboru, ust. 1-7	II. Ogłaszanie naboru, ust. 1-4	VI. Ogłoszenie naboru
4. Przewidziano podawanie do publicznej wiadomości protokołów z posiedzeń dotyczących oceny i wyboru operacji zawierających informacje o wyłączeniach z procesu decyzyjnego, ze wskazaniem których wniosków wyłączenie dotyczy	X. Publikowanie protokołów VI. Przesyłanie wniosków do oceny i wyłączenia z oceny i wyboru operacji, ust. 1-7	XIV. Publikacja ostatecznej listy grantobiorców XXIII. Publikowanie protokołów VIII. Przesłanie wniosków do oceny i wyłączenia z oceny i wyboru grantobiorców, ust. 1-8	XI. Publikowanie protokołów
5. Określono szczegółowy sposób informowania o wynikach oceny i możliwości wniesienia protestu	VII. Ocena merytoryczna i wybór operacji, ust. 9. VIII. Procedura odwoławcza, ust. 1-6.	VII. Ocena merytoryczna i wybór operacji, ust. 14. VIII. Procedura odwoławcza, ust. 1-2.	VII. Informacja na stronie internetowej, pkt. 1-2.

Wszystkie przygotowane przez LGD Pogórzańskie Stowarzyszenie Rozwoju procedury mają na celu zagwarantowanie jak największej poprawności oraz jawności stosowanych rozwiązań:

- zapewniają prawidłowy przebieg procesu oceny i wyboru operacji, poprawności dokumentacji oraz zgodności formalnej (zgodnie z §10 ust. 5 Regulaminu Rady Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju nad tymi zagadnieniami czuwa Sekretarz Rady),
- przewidują zasady i tryb postępowania w przypadku zastosowania procedury odwoławczej (termin, warunki i sposób wniesienia protestu) oraz podawanie do publicznej informacji protokołów z każdego etapu procesu wyboru operacji (zawierają tym samym także informacje o wyłączeniach członków organu decyzyjnego z procesu decyzyjnego, ze wskazaniem których wniosków wyłączenie dotyczy),
- określają tryb wniesienia przez wnioskodawców protestu od rozstrzygnięć organu decyzyjnego w sposób zapewniający możliwość skutecznego wniesienia protestu,
- przewidują przejrzysty sposób postępowania w sytuacji rozbieżnych ocen w ramach kryteriów.

Procedury zawierają także wzory wszystkich dokumentów, o których mowa w treści ich zapisów.

Opracowane przez Pogórzańskie Stowarzyszenie Rozwoju procedury są przejrzyste, niedyskryminujące, a także pozwalają uniknąć ryzyka konfliktu interesów. Ponadto przewidują regulacje zapewniające zachowanie parytetu sektorowego, a także szczegółowo regulują sytuacje wyjątkowe – określono sposób postępowania w przypadku takiej samej liczby punktów, a także zapewniają stosowanie tych samych kryteriów w całym procesie wyboru w ramach danego naboru.

KRYTERIA WYBORU WNIOSKÓW

Opracowane kryteria są mierzalne, mają charakter oceny wagowo-punktowej, posiadają odpowiednią metodologię wyliczenia, a także zawierają szczegółowy opis wyjaśniający sposób oceny wskazujący wymagania konieczne do spełnienia danego kryterium. Proponowane rozwiązania są zgodne z wymogami określonymi w przepisach EFROW. Ponadto zapisy LSR przewidują monitorowanie poziomu akceptacji kryteriów wyboru operacji, a także czynny udział społeczności lokalnej w aktualizacji i zmianie kryteriów.

Pierwsza grupa kryteriów dotyczy zagadnień związanych z poprawnością formalną składanych wniosków. Dotyczy ona przede wszystkim zagadnień terminowości, kompletności oraz zgodności operacji z ogłoszonym naborem. Zadaniem tego typu kryteriów jest zweryfikowanie, czy wniosek został ważnie złożony i czy zakres tematyczny operacji zgodny jest z zakresem interwencji przewidzianych w LSR oraz przepisów obowiązujących dla RLKS.

Po dokonaniu oceny formalnej, wnioski podlegały będą ocenie pod kątem spójności proponowanego projektu z zapisami zawartymi w Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność, w tym przede wszystkim z diagnozą obszaru zawartą w Strategii, a także przewidzianymi w dokumencie wskaźnikami produktów i rezultatów. Premiowane będą ponadto projekty wykorzystujące lokalne potencjały do wyeliminowania zidentyfikowanych problemów. Zakłada się ponadto przyznawanie dodatkowych punktów projektom, które zakładają wykorzystanie większego wkładu własnego beneficjenta (dotyczy to także projektów własnych LGD), a także zaproponują innowacyjne podejście do rozwiązania zidentyfikowanych problemów.

Poniżej zaprezentowano wykaz kwot wsparcia i intensywności pomocy przyznawanej dla poszczególnych operacji, wraz z przypisaniem ich do zaplanowanych w dokumencie przedsięwzięć:

	Wysokość wsparcia (PLN)	Maksymalna wysokość intensywności wsparcia (%)	Maksymalna wysokość intensywności wsparcia (%)	Maksymalna wysokość intensywności wsparcia (%)
	Konkurs/projekty podstawowe		Projekty grantowe	Operacje własne
Przedsięwzięcie 1.1.1	70 000 *	C- 100		
Przedsięwzięcie 1.1.2	od 24 000 do 60 000	B – 70		
Przedsięwzięcie 1.1.3	Od 26 000 do 300 000	B – 70 C - 100		
Przedsięwzięcie 2.1.1	**	A – 63,63 B – 70 C – 80	A – 63,63 B – 70 C – 80	A – 63,63 B – 70 C – 80
Przedsięwzięcie 2.1.2	**	A – 63,63 B – 70 C – 80	A – 63,63 B – 70 C – 80	A – 63,63 B – 70 C – 80
Przedsięwzięcie 2.1.3	**	A – 63,63 B – 70 C – 80	A – 63,63 B – 70 C – 80	A – 63,63 B – 70 C – 80
Przedsięwzięcie 2.1.4	**	A – 63,63 B – 70 C – 80	A – 63,63 B – 70 C – 80	A – 63,63 B – 70 C – 80
Przedsięwzięcie 2.1.5	**	A – 63,63 B – 70 C – 80	A – 63,63 B – 70 C – 80	A – 63,63 B – 70 C – 80
Przedsięwzięcie 2.2.2			A – 63,63 B – 70 C – 80	A – 63,63 B – 70 C – 80

	Wysokość wsparcia (PLN)	Maksymalna wysokość intensywności wsparcia (%)	Maksymalna wysokość intensywności wsparcia (%)	Maksymalna wysokość intensywności wsparcia (%)
Przedsięwzięcie 2.2.3	**	A – 63,63 B – 70 C – 80	A – 63,63 B – 70 C – 80	A – 63,63 B – 70 C – 80
Przedsięwzięcie 2.2.4	**	A – 63,63 B – 70 C – 80	A – 63,63 B – 70 C – 80	A – 63,63 B – 70 C – 80
Przedsięwzięcie 3.1.1	**	A – 63,63 B – 70 C – 80	A – 63,63 B – 70 C – 80	A – 63,63 B – 70 C – 80
Przedsięwzięcie 3.1.2	**	A – 63,63 B – 70 C – 80	A – 63,63 B – 70 C – 80	A – 63,63 B – 70 C – 80
Przedsięwzięcie 3.2.1	**	A – 63,63 B – 70 C – 80	A – 63,63 B – 70 C – 80	A – 63,63 B – 70 C – 80
Przedsięwzięcie 3.2.2	**	A – 63,63 B – 70 C – 80	A – 63,63 B – 70 C – 80	A – 63,63 B – 70 C – 80

Legenda: A – jednostki sektora finansów publicznych, B – podmioty wykonujące działalność gospodarczą, C – pozostałe podmioty | * w wyniku konsultacji przeprowadzonych z przedstawicielami samorządu oraz podmiotów gospodarczych ustalono wysokość wsparcia na poziomie 70 000 zł dla przedsięwzięcia 1.1.1 oraz dla przedsięwzięcia 1.1.2 w zakresie od 24000 do 60000 i 1.1.3 w zakresie od 26 000 do 300 000 zł. **W przypadku pozostałych przedsięwzięć/odbiorców, strategia nie zakłada wartości innych niż określone w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020.

VII. PLAN DZIAŁANIA

Realizacja działań w ramach Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność rozplanowana została według harmonogramu osiągania poszczególnych wskaźników. Istotne etapy czasowe realizowanych przedsięwzięć to: lata 2016-2018, lata 2019-2021 oraz lata 2022-2023. Poziom osiągnięcia wskaźników w poszczególnych przedziałach czasowych zobrazowano za pomocą poniższej tabeli:

CEL SZCZEGÓŁOWY 1.1 WZROST ZATRUDNIENIA I WSPARCIE PRZEDSIĘBIORCZOŚCI LOKALNEJ, W TYM WŚRÓD OSÓB Z GRUP DEFAWORYZOWANYCH								
	2016-2018		2019-2021		2022-2023		SUMA	
	%	liczba a	%	Liczba a	%	liczba a	%	liczba
Przedsięwzięcie 1.1.1								
Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa	63,64	10	90,91	3	100,00	1	100,00	14
Przedsięwzięcie 1.1.2								
Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa	77,27	17	100,00	5	-	-	100,00	22
Przedsięwzięcie 1.1.3								
Liczba szkoleń z zakresu zakładania działalności gospodarczej, rozwoju przedsiębiorczości lub dywersyfikacji źródeł dochodów	20,00	2	100,00	6	-	-	100,00	8
CEL SZCZEGÓŁOWY 2.1 OCHRONA I ZACHOWANIE ZASOBÓW DZIEDZICTWA LOKALNEGO I REGIONALNEGO								

	2016-2018		2019-2021		2022-2023		SUMA	
	%	liczba	%	Liczba	%	Liczba	%	liczba
Przedsięwzięcie 2.1.1								
Liczba przeprowadzonych działań edukacyjnych w zakresie dziedzictwa lokalnego i regionalnego	60,00	6	100,00	4	-	-	100,00	10
Przedsięwzięcie 2.1.2								
Liczba zabytków poddanych pracom konserwatorskim lub restauratorskim w wyniku wsparcia otrzymanego w ramach realizacji strategii	-	-	100	3	-	-	100,00	3
Przedsięwzięcie 2.1.3								
Liczba operacji obejmujących wyposażenie podmiotów działających w sferze kultury	50,00	5	100	5	-	-	100,00	10
Liczba podmiotów działających w sferze kultury, które otrzymały wsparcie w ramach realizacji LSR	100,00	5	-	-	-	-	100,00	5
Przedsięwzięcie 2.1.4								
Liczba wydanych publikacji, zrealizowanych operacji lub przeprowadzonych badań z zakresu dziedzictwa lokalnego i regionalnego	50,0	8	87,50	6	100,00	2	100,00	16
Przedsięwzięcie 2.1.5								
Liczba przeprowadzonych działań edukacyjnych z zakresu ochrony środowiska	60,0	3	100,00	2	-	-	100,00	5

CEL SZCZEGÓŁOWY 2.2 ZWIĘKSZANIE POZIOMU SPÓJNOŚCI SPOŁECZNEJ TERENU POGÓRZA								
	2016-2018		2019-2021		2022-2023		SUMA	
	%	liczba	%	Liczba	%	liczba	%	liczba
Przedsięwzięcie 2.2.2								
Liczba zorganizowanych imprez cyklicznych	50,00	10	100,00	10			100,00	20
Przedsięwzięcie 2.2.3								
Liczba nowych/zmodernizowanych/wyremontowanych lub doposażonych lub zmodernizowanych obiektów mających znaczenie dla zaspokojenia potrzeb społecznych mieszkańców	50,0	5	50,00	5	-	-	100,00	10
Przedsięwzięcie 2.2.4								
Liczba działań animacyjnych/edukacyjnych ukierunkowanych na wzmacnianie spójności społecznej	42,86	15	85,71	15	100,00	5	100,00	35
Przedsięwzięcie 2.2.5								
Liczba spotkań informacyjno-konsultacyjnych LGD z mieszkańcami	40,00	12	80,00	12	100,00	6	100,00	30
Liczba podmiotów którym udzielono indywidualnego doradztwa	33,00	50	66,66	50	100,00	50		150
Liczba przeprowadzonych akcji i wydarzeń aktywizujących	33,33	15	100	30	-	-	100	45
Przedsięwzięcie 2.2.6								
Liczba osobodni szkoleń dla organów LGD	57,70	15	92,31	9	100,00	2	100,00	26
Liczba osobodni szkoleń dla pracowników LGD	60,00	30	90,00	15	100,00	5	100,00	50

CEL SZCZEGÓŁOWY 3.1 ROZWÓJ BAZY I OFERTY TURYSTYCZNEJ								
	2016-2018		2019-2021		2022-2023		SUMA	
	%	liczba	%	Liczba	%	liczba	%	liczba
Przedsięwzięcie 3.1.1								
Liczba utworzonych, odtworzonych lub zmodernizowanych ścieżek rekreacyjno-turystycznych	-	-	100,00	3	-	-	100,00	3
Liczba zrealizowanych projektów współpracy	100,00	1	-	-	-	-	100,00	1
Liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy	100,00	5	-	-	-	-	100,00	5
Przedsięwzięcie 3.1.2								
Liczba utworzonych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej, w tym małej architektury	50,00	10	75,00	5	100,00	5	100,00	20
CEL SZCZEGÓŁOWY 3.2 PROMOWANIE OBSZARU OBJĘTEGO LSR W TYM PRODUKTÓW LUB USŁUG LOKALNYCH								
	2016-2018		2019-2021		2022-2023		SUMA	
	%	liczba	%	Liczba	%	liczba	%	liczba
Przedsięwzięcie 3.2.1								
Liczba nowych, odtworzonych lub promowanych produktów lokalnych	40,00	2	100	3	-	-	100,00	5
Liczba zrealizowanych projektów współpracy w tym projektów współpracy międzynarodowej	100,00	1	-	-	-	-	100,00	1
Liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy	100,00	13	-	-	-	-	100,00	13
Przedsięwzięcie 3.2.2								
Liczba zorganizowanych działań/wydarzeń promocyjnych	50,00	10	75,00	5	100,00	5	100,00	20

Projekty współpracy

Pogórzańskie Stowarzyszenie Rozwoju zaplanowało ponadto realizację 2 projektów współpracy, w tym jednego projektu międzynarodowego. Projekty te wpisują się bezpośrednio w cele szczegółowe, przedsięwzięcia i realizują właściwe im wskaźniki produktu oraz rezultatu.

Krajowy projekt współpracy dotyczący promocji i rozwoju turystyki aktywnej poprzez wyznaczenie i oznakowanie tras do Nordic Walking, wpisuje się w przedsięwzięcia i wskaźniki celu szczegółowego **3.1 ROZWÓJ BAZY I OFERTY TURYSTYCZNEJ** (Liczba utworzonych, odtworzonych lub zmodernizowanych ścieżek rekreacyjno-turystycznych). Międzynarodowy projekt współpracy, którego celem będzie rozwój branży/rynku produktów lokalnych, regionalnych, tradycyjnych pochodzących z terenu województwa Małopolskiego wpisuje się w przedsięwzięcia i wskaźniki celu szczegółowego **3.2 PROMOWANIE OBSZARU OBJĘTEGO LSR W TYM PRODUKTÓW LUB USŁUG LOKALNYCH**. Projekt ten będzie rozwijany w drugim projekcie współpracy z zakresu rozwoju sieci dystrybucji produktów lokalnych.

Szczegóły zaplanowanych projektów przedstawiono w tabeli poniżej:

Tytuł projektu współpracy	Smak na Małopolski Produkt czyli Biznes ze smakiem
Cel operacji	Celem projektu jest rozwój branży/rynku produktów lokalnych, regionalnych, tradycyjnych pochodzących z terenu województwa Małopolskiego poprzez zbudowanie wspólnego wizerunku oraz stworzenie sieci dystrybucji produktów do grudnia 2018 r.
Cele szczegółowe LSR, których osiągnięciu będzie służyć realizacja projektu współpracy	3.2 PROMOWANIE OBSZARU OBJĘTEGO LSR W TYM PRODUKTÓW LUB USŁUG LOKALNYCH
Wartości wskaźników, których osiągnięcie jest zakładane w wyniku realizacji operacji	3.2.1. Liczba nowych, odtworzonych lub promowanych produktów lokalnych

Zakres, w jakim będzie realizowana operacja	2) rozwoju rynków zbytu produktów i usług lokalnych, z wyłączeniem operacji polegających na budowie lub modernizacji targowisk objętych zakresem wsparcia w ramach działania, o którym mowa w art. 3 ust. 1 pkt 7 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020; 5) promowania obszaru objętego strategią rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność w rozumieniu art. 2 pkt 19 rozporządzenia nr 1303/2013, zwaną dalej „LSR”, w tym produktów lub usług lokalnych oraz lokalnej przedsiębiorczości; 6) stworzenia warunków do rozwoju przedsiębiorczości na obszarze objętym LSR.
Termin i miejsce realizacji operacji	2016 – 2018 na terenie woj. Małopolskiego, Finlandii, Portugalii,
Działania	1. Szkolenia/wizyty studyjne/warsztaty dotyczące wypracowania sposobu promocji, dystrybucji oraz logistyki produktów w oparciu o doświadczenia partnerów z Portugalii, Finlandii. 2. Powołanie podmiotu odpowiedzialnego za wdrożenie opracowanej strategii. 3. Opracowanie wspólnej strategii marketingu, dystrybucji i logistyki dla produktu. 4. Nawiązanie współpracy poprzez zawarcie umów na dystrybucje z producentami produktów. 5. Nawiązanie współpracy poprzez zawarcie umów z punktami dystrybucji. 6. Stworzenie logistyki dystrybucji produktów lokalnych.
nazwa, siedziba i adres wszystkich LGD uczestniczących w realizacji operacji	1. Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania "Nad Białą Przemszą" – Leader projektu; ul. Partyzantów1, 32-310 Klucze 2. Lokalna Grupa Działania Powiatu Wielickiego; ul. Sienkiewicza 2, 32-020 Wieliczka 3. Stowarzyszenie Zielony Pierścień Tarnowa; 33-156 Skrzyszów 335 A 4. Podhalańska Lokalna Grupa Działania; ul. Józefa Piłsudskiego 2, 34-520 Poronin 5. Stowarzyszenie LGD Jurajska Kraina; ul. Szkolna 4, 32-043 Skała 6. Lokalna Grupa Działania Blisko Krakowa; ul. Szkolna 4, 32-052 Radziszów 7. Stowarzyszenie "Na Śliwkowym Szlaku"; 32-861 Iwkowa 468 8. Lokalna Grupa Działania "Brama Beskidu"; Mostki 86, 33-340 Stary Sącz 9. Stowarzyszenie "Kwartet na Przedgórzu"; Waryś 327A, 32-825 Borzęcin 10. Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Płaskowyżu Proszowickiego "ProKoPaRa"; 32-104 Koniusza 5 11. Pogórzańskie Stowarzyszenie Rozwoju ; Tuchów ul. Chopina 10, 33-170 Tuchów 12. LGD Päijänne LEADER Finlandia; Meijeritie 1, 17200 Vääksy, Finlandia 13. LGD ADIRN, ALAMEDA UM DE MARÇO–C.C.TEMPLÁRIOS–3º ANDAR, 2300 431 TOMAR - PORTUGALIA
Budżet (w zł)	Budżet projektu wynosi 1 120 000 zł

Tytuł projektu współpracy	Pogórzańskie Trasy Nordic Walking
Cel operacji	Celem projektu jest promocja i rozwój turystyki aktywnej poprzez wyznaczenie i oznakowanie tras do Nordic Walking na terenie 5 Lokalnych Grup Działania Małopolski Wschodniej do grudnia 2018 r.
Cele szczegółowe LSR, których osiągnięciu będzie służyć realizacja projektu współpracy	3.1 ROZWÓJ BAZY I OFERTY TURYSTYCZNEJ
Wartości wskaźników, których osiągnięcie jest zakładane w wyniku realizacji operacji	3.1.1. Liczba utworzonych, odtworzonych lub zmodernizowanych ścieżek rekreacyjno-turystycznych

Zakres, w jakim będzie realizowana operacja	1) budowy lub przebudowy ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej, lub kulturalnej, 2) promowania obszaru objętego strategią rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność w rozumieniu art. 2 pkt 19 rozporządzenia nr 1303/2013, zwaną dalej „LSR”, w tym produktów lub usług lokalnych oraz lokalnej przedsiębiorczości;
Termin i miejsce realizacji operacji	2016 – 2018 na terenie woj. małopolskiego,
Działania	1. Opracowanie projektu wytyczenia, oznakowania i certyfikacji tras na terenie każdej z LGD, 2. Oznakowanie tras, 3. Certyfikacja tras. 4. Opracowanie i wydanie mapników, ulotek, folderów, 5. Przeszkolenie instruktorów Nordic Walking, 6. Zarządzanie projektem (delegacje, organizacja spotkań).
nazwa, siedziba i adres wszystkich LGD uczestniczących w realizacji operacji	1. Stowarzyszenie Zielony Pierścień Tarnowa; 33-156 Skrzyszów 335 A– Leader projektu; 2. Pogórzańskie Stowarzyszenie Rozwoju ; 3. Stowarzyszenie „Na Śliwkowym Szlaku”; 4. Stowarzyszenie „Kwartet na Przedgórzu”; 5. LGD Dunajec- Biała
Budżet (w zł)	Budżet projektu wynosi: 215 000,00 zł

VIII. BUDŻET LSR

Strategia Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju realizowana będzie z wykorzystaniem środków PROW na lata 2014-2020. Szczegóły dotyczące relacji pomiędzy zakresem wsparcia a budżetem PROW zaprezentowane zostały w Załączniku nr 4 do LSR. Środki wydatkowane na realizację Strategii pochodzą z: budżetu EFRROW, budżetu państwa oraz wkładu własnego LGD. W tabeli poniżej zaprezentowano powiązanie budżetu LSR z celami ogólnymi zawartymi w dokumencie:

CEL SZCZEGÓŁOWY	BUDŻET NA REALIZACJĘ CELU PLN	POWIĄZANIE BUDŻETU Z CELAMI
Cel ogólny 1 AKTYWIZACJA EKONOMICZNA MIESZKAŃCÓW POGÓRZA	3 500 000,00	Istotnym problemem jest wzrost liczby osób długotrwale bezrobotnych, a także bezrobocia wśród osób młodych (do 35 roku życia) oraz niemobilnych powyżej 55 roku życia. Zauważalny jest także wysoki odsetek osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Aktywizacja mieszkańców oraz kształtowanie ich kompetencji przedsiębiorczych, a także kreowanie warunków do powstawania nowych i rozwijania już funkcjonujących podmiotów gospodarczych stanowią istotne działania w kontekście rozwoju całego obszaru objętego LSR. Realizacja przedsięwzięć przewidzianych w ramach celu ogólnego 1 pozwoli na wzrost gospodarczy, rozwój istniejących działalności gospodarczych i utworzenie nowych miejsc pracy, co w konsekwencji przełoży się na zwiększenie konkurencyjności Pogórza oraz poprawę warunków życia mieszkańców.
Cel ogólny 2 WZMACNIANIE KAPITAŁU SPOŁECZNEGO NA TERENIE POGÓRZA I WŁĄCZENIE W OBIEG SPOŁECZNO- GOSPODARCZY ZASOBÓW	3 425 000	Warunkiem zrównoważonego rozwoju i zachowania spójności Pogórza jest aktywizacja i kształtowanie silnej tożsamości mieszkańców oraz prowadzenie działań mających na celu zachowanie dziedzictwa przyrodniczego i kulturalnego obszaru. Istotnym elementem wzmocnienia kapitału społecznego są także działania związane z podnoszeniem świadomości ekologicznej

DZIEDZICTWA LOKALNEGO I REGIONALNEGO		mieszkańców. Działania przewidziane w ramach celu ogólnego 2 zakładają ponadto wsparcie organizacji pozarządowych oraz grup nieformalnych, których aktywność na obszarze Pogórza zapewni jeszcze większą integrację mieszkańców oraz wsparcie dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
Cel ogólny 3 KOMPLEKSOWA OFERTA SPĘDZANIA CZASU WOLNEGO NA TERENIE POGÓRZA	986 000	Atrakcyjność przyrodniczo-krajobrazowa oraz bogactwo materialnego i niematerialnego dziedzictwa kulturowego Pogórza warunkują skierowanie istotnej części środków finansowych na rozwój infrastruktury oraz oferty czasu wolnego, a także zintegrowanie systemu promocji obszaru. Wsparciem objęte zostaną ponadto tradycyjne wyroby rzemieślnicze oraz produkty rolne z terenu Pogórza. Pozwoli to rozwój, promocję i komercjalizację oferty czasu wolnego, kreując dodatkowe korzyści społeczne i ekonomiczne, w tym rosnące dochody w sferze usług i produkcji oraz dodatkowe zatrudnienie, w konsekwencji warunkując wyższą jakość życia mieszkańców oraz atrakcyjność i konkurencyjność obszaru LGD.
RAZEM LSR	7 911 000	W tym Koszty bieżące i aktywizacja = 1 485 000 zł oraz Współpraca = 126 000 zł

IX. PLAN KOMUNIKACJI

Plan komunikacji Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju (Załącznik nr 5 do Strategii) opracowany został z wykorzystaniem uwag i propozycji zgłaszanych przez przedstawicieli społeczności lokalnej podczas konsultacji społecznych, a także wyników ewaluacji dokonanej po okresie realizacji poprzedniej LSR. **Celem planu komunikacji jest** informowanie mieszkańców o stanie realizacji LSR, w tym o stopniu osiągania celów i wskaźników. Zakłada on ponadto przekazywanie praktycznych komunikatów, dotyczących zasad i kryteriów udzielania wsparcia z budżetu LSR, co przełożyć powinno się na zwiększenie zaangażowania społeczności lokalnej w realizację dokumentu, przy jednoczesnym podniesieniu jakości zgłaszanych wniosków konkursowych.

Planowane działania mają wzbudzić zainteresowanie oraz zachęcić potencjalnych beneficjentów do aplikowania o środki, zwiększając liczbę zrealizowanych działań i inwestycji, a przez to wzmocnić konkurencyjność i atrakcyjność obszaru objętego LSR. Zaproponowany plan komunikacji ma za zadanie zlikwidować dotychczasowe niedostatki komunikacyjne, a także zagwarantować dwustronność przekazu oraz umożliwiać pozyskiwanie informacji zwrotnej od mieszkańców. **Grupy docelowe, do których skierowany jest plan komunikacji, to przede wszystkim grupy kluczowe z punktu widzenia realizacji LSR, czyli: członkowie organizacji pozarządowych i grup nieformalnych, przedstawiciele instytucji publicznych, rolnicy, właściciele gospodarstw agroturystycznych, lokalni przedsiębiorcy, a także przedstawiciele rzemiosła i rękodzielnictwa, lokalnych twórców oraz animatorów kultury i turystyki oraz przedstawiciele grup defaworyzowanych (osoby bezrobotne, zagrożone wykluczeniem społecznym).** Działania skierowane są także do wszystkich mieszkańców – ukierunkowane zostały bowiem tak, aby zapewniały podnoszenie aktywności oraz poziomu wiedzy na temat możliwości realizacji operacji w ramach Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność na lata 2014-2020.

Pogórzańskie Stowarzyszenie Rozwoju zaplanowało także odpowiednie wskaźniki dla zaprojektowanych działań komunikacyjnych w perspektywie 2023 roku. Przedstawione zostały one w ujęciu sumarycznym, natomiast szczegółowo opisane są w Załączniku nr 5 do Strategii: wysłanie e-maili do 150 odbiorców w ramach newslettera, zamieszczenie 24 artykułów na stronach internetowych (LGD oraz 5 gmin), organizacja 20 spotkań informacyjno-konsultacyjnych (ok. 10 osób na każde spotkanie), przyjęcie 150 osób w punkcie konsultacyjnym w Biurze LGD, organizacja 15 spotkań szkoleniowych i doradczych, dotarcie z informacjami do 30 osób objętych wsparciem PUP oraz OPS, zebranie łącznie 150 ankiet (online oraz po doradztwie, szkoleniu), przeprowadzenie 45 akcji i wydarzeń aktywizujących.

X. ZINTEGROWANIE

Dla zobrazowania zależności pomiędzy Lokalną Strategią Rozwoju, a dokumentami strategicznymi szczebla regionalnego oraz lokalnego, opracowano matrycę spójności celów strategicznych LSR z priorytetami, celami i kierunkami interwencji zawartymi w nadrzędnych dokumentach strategicznych. Tym samym, poniżej wykazano zgodność z kluczowymi dokumentami planistycznymi definiującymi priorytety rozwojowe w obszarach tematycznie powiązanych z niniejszym dokumentem.

Cele szczegółowe Lokalnej Strategii Rozwoju Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju na lata 2016-2022					
Nadrzędne dokumenty strategiczne	Wzrost zatrudnienia i wsparcie przedsiębiorczości lokalnej, w tym wśród osób z grup defaworyzowanych	Ochrona i zachowanie zasobów dziedzictwa lokalnego i regionalnego	Zwiększanie poziomu spójności społecznej terenu Pogórza	Rozwój bazy i oferty turystycznej	Promowanie obszaru objętego LSR w tym produktów lub usług lokalnych
Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020	<p>Zgodność z priorytetami: P2. Zwiększenie rentowności gospodarstw i konkurencyjności wszystkich rodzajów rolnictwa we wszystkich regionach oraz promowanie innowacyjnych technologii w gospodarstwach i zrównoważonego zarządzania lasami P3. Wspieranie organizacji łańcucha żywnościowego, w tym przetwarzania i wprowadzania do obrotu produktów rolnych, dobrostanu zwierząt oraz zarządzania ryzykiem w rolnictwie P6. Promowanie włączenia społecznego, zmniejszania ubóstwa oraz rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich</p> <p>Zgodność z celami przekrojowymi PROW: Cel przekrojowy innowacje</p>	<p>Zgodność z priorytetami: P4. Odtwarzanie, ochrona i wzbogacanie ekosystemów związanych z rolnictwem i leśnictwem P5. Promowanie efektywnego gospodarowania zasobami i wspieranie przechodzenia w sektorach rolnym, spożywczym i leśnym na gospodarkę niskoemisyjną i odporną na zmianę klimatu P6. Promowanie włączenia społecznego, zmniejszania ubóstwa oraz rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich</p> <p>Zgodność z celami przekrojowymi PROW: Cel przekrojowy klimat Cel przekrojowy środowisko Cel przekrojowy innowacje</p>	<p>Zgodność z priorytetami: P6. Promowanie włączenia społecznego, zmniejszania ubóstwa oraz rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich</p> <p>Zgodność z celami przekrojowymi PROW: Cel przekrojowy klimat Cel przekrojowy środowisko Cel przekrojowy innowacje</p>	<p>Zgodność z priorytetami: P6. Promowanie włączenia społecznego, zmniejszania ubóstwa oraz rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich</p> <p>Zgodność z celami przekrojowymi PROW: Cel przekrojowy klimat Cel przekrojowy środowisko Cel przekrojowy innowacje</p>	<p>Zgodność z priorytetami: P6. Promowanie włączenia społecznego, zmniejszania ubóstwa oraz rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich</p> <p>Zgodność z celami przekrojowymi PROW: Cel przekrojowy klimat Cel przekrojowy środowisko Cel przekrojowy innowacje</p>

<p>Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020</p>	<p>Zgodność z celami:</p> <p>1.4 Rozwój kształcenia zawodowego i wspieranie zatrudnienia</p> <p>1.5 Wzmacnianie i promocja przedsiębiorczości</p> <p>2.3 Kształcenie kadr dla rozwoju i obsługi przemysłów czasu wolnego</p> <p>5.2 Rozwój gospodarczy małych i średnich miast oraz terenów wiejskich</p>	<p>Zgodność z celami:</p> <p>2.1 Ochrona małopolskiej przestrzeni kulturowej</p> <p>4.1 Rozwój Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego</p> <p>5.3 Funkcjonalne zarządzanie przestrzenią na poziomie lokalnym</p>	<p>Zgodność z celami:</p> <p>1.1 Rozwój kapitału intelektualnego</p> <p>4.1 Rozwój Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego</p> <p>5.1 Rozwój funkcji lokalnych centrów usług publicznych</p> <p>5.3 Funkcjonalne zarządzanie przestrzenią na poziomie lokalnym</p> <p>6.2 Poprawa bezpieczeństwa zdrowotnego: profilaktyka i ochrona zdrowia</p> <p>7.2 Kształtowanie i rozwój aktywności obywatelskiej oraz wzmacnianie kapitału społecznego</p>	<p>Zgodność z celami:</p> <p>2.2 Zrównoważony rozwój infrastruktury oraz komercjalizacja usług czasu wolnego</p> <p>2.3 Kształcenie kadr dla rozwoju i obsługi przemysłów czasu wolnego</p>	<p>Zgodność z celami:</p> <p>2.4 Wzmocnienie promocji dziedzictwa regionalnego oraz oferty przemysłów czasu wolnego</p>
<p>Regionalny Program Operacyjny Województwa Małopolskiego na lata 2014 - 2020</p>	<p>Zgodność z osiami priorytetowymi:</p> <p>3. Przedsiębiorcza Małopolska</p> <p>9. Region spójny społecznie</p> <p>10. Wiedza i kompetencje</p> <p>12. Infrastruktura społeczna</p>	<p>Zgodność z osiami priorytetowymi:</p> <p>6. Dziedzictwo regionalne</p>	<p>Zgodność z osiami priorytetowymi:</p> <p>9. Region spójny społecznie</p> <p>5. Ochrona środowiska</p> <p>9. Region spójny społecznie</p> <p>10. Wiedza i kompetencje</p> <p>12. Infrastruktura społeczna</p>	<p>Zgodność z osiami priorytetowymi:</p> <p>6. Dziedzictwo regionalne</p> <p>11. Rewitalizacja przestrzeni regionalnej</p>	
<p>Program Strategiczny Dziedzictwo i Przemysły Czasu Wolnego</p>		<p>Zgodność z priorytetami:</p> <p>1. Wzmocnienie źródeł tożsamości poprzez ochronę zasobów dziedzictwa, jego rewaloryzację, kształtowanie krajobrazu kulturowego,</p>		<p>Zgodność z priorytetami:</p> <p>2. Pobudzanie kreatywności oraz wzrost dostępu do oferty czasu wolnego</p>	

		rewitalizację przestrzeni oraz odczytywanie i interpretację znaczeń kulturowych		3. Kreowanie innowacyjnej i atrakcyjnej oferty czasu wolnego dla wzmocnienia przewagi konkurencyjnej regionu	
Strategia Rozwoju Gminy Tuchów na lata 2012-2020	Zgodność z celami: I.1.2 Wzrost konkurencyjności mikro i małych przedsiębiorstw poprzez tworzenie powiązań kooperacyjnych I.1.4 Kreowanie cech przedsiębiorczych wśród społeczności lokalnej I.1.5 Łagodzenie skutków bezrobocia i aktywizacja zawodowa uwzględniająca zmiany na lokalnym rynku pracy	Zgodność z celami: II.1.6 Zapewnienie wysokiej jakości oferty kulturalnej na terenie gminy	Zgodność z celami: II.1.8 Polityka długofalowej współpracy z organizacjami pozarządowymi	Zgodność z celami: II.1.6 Zapewnienie wysokiej jakości oferty kulturalnej na terenie gminy III.1.10 Poprawa zewnętrznego wizerunku gminy poprzez działania rewitalizacyjne oraz rozwój bazy sportowej i rekreacyjnej	Zgodność z celami: II.1.6 Zapewnienie wysokiej jakości oferty kulturalnej na terenie gminy III.1.10 Poprawa zewnętrznego wizerunku gminy poprzez działania rewitalizacyjne oraz rozwój bazy sportowej i rekreacyjnej
Program Strategiczny Obszary Wiejskie	Zgodność z priorytetami: 2. Aktywizacja gospodarcza terenów wiejskich				

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Tarnowskiego na lata 2011.-2020	<p>Zgodność z celami:</p> <p>I.1.2: Wzrost konkurencyjności mikro i małych przedsiębiorstw poprzez tworzenie powiązań kooperacyjnych</p> <p>I.1.4: Podniesienie poziomu przedsiębiorczości wśród mieszkańców powiatu</p> <p>I.1.5: Łagodzenie skutków bezrobocia i aktywizacja zawodowa uwzględniająca zmiany na rynku pracy</p> <p>I.2.1: Tworzenie warunków dla rozwoju przedsiębiorstw działających w obszarach około i pozarolniczych</p> <p>III.2.3: Wzmocnienie integracji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych</p> <p>Wspieranie rozwoju rzemiosła, usług oraz drobnego przemysłu niepowodującego degradacji środowiska naturalnego</p>	<p>Zgodność z celami:</p> <p>III.4.1: Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego</p>	<p>Zgodność z celami:</p> <p>III.2.2: Zapewnienie odpowiednich usług rehabilitacyjnych, pielęgnacyjnych i opiekuńczych</p> <p>III.2.3: Wzmocnienie integracji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych</p> <p>III.2.4: Rozwój aktywności związanej z ekonomią społeczną</p> <p>III.2.5: Wzrost efektywności działań pomocy społecznej</p> <p>III.2.6: Doskonalenie systemu opieki nad rodziną i dzieckiem</p> <p>III.3.2: Systematyczne podnoszenie poziomu wykształcenia dorosłych mieszkańców obszarów wiejskich</p> <p>IV.2.1: Wprowadzanie nowych, przyjaznych środowisku technologii</p> <p>IV.4.1: Wspieranie kampanii informacyjnych i innych form działań w zakresie edukacji ekologicznej dzieci i dorosłych</p>	<p>Zgodność z celami:</p> <p>I.3.1: Wzrost atrakcyjności turystycznej powiatu</p> <p>I.3.2: Tworzenie produktów turystycznych</p> <p>III.4.2: Realizacja spójnej i komplementarnej oferty kulturalnej subregionu tarnowskiego</p>	<p>Zgodność z celami:</p> <p>I.3.1: Wzrost atrakcyjności turystycznej powiatu</p> <p>I.3.2: Tworzenie produktów turystycznych</p> <p>III.4.2: Realizacja spójnej i komplementarnej oferty kulturalnej subregionu tarnowskiego</p> <p>V.1.1: Rozwijanie współpracy pomiędzy gminami powiatu tarnowskiego oraz z Miastem Tarnowem w zakresie realizacji przedsięwzięć o charakterze infrastrukturalnym, gospodarczym i społecznym</p>

<p>Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Gromnik na lata 2013- 20202</p>	<p>Zgodność z celami:</p> <p>2. Dostępność do wysokiej jakości infrastruktury i usług społecznych na terenie gminy.</p> <p>3. Wszechstronne i trwałe wspieranie rozwoju gospodarczego w oparciu o istniejący potencjał środowiska i mieszkańców.</p>	<p>Zgodność z celami:</p> <p>2. Dostępność do wysokiej jakości infrastruktury i usług społecznych na terenie gminy.</p>	<p>Zgodność z celami:</p> <p>1. Rozwój infrastruktury technicznej zapewniającej bezpieczeństwo i komfort mieszkańcom i turystom oraz czyste środowisko</p>	<p>Zgodność z celami:</p> <p>2. Dostępność do wysokiej jakości infrastruktury i usług społecznych na terenie gminy.</p> <p>3. Wszechstronne i trwałe wspieranie rozwoju gospodarczego w oparciu o istniejący potencjał środowiska i mieszkańców</p>	<p>Zgodność z celami:</p> <p>2. Dostępność do wysokiej jakości infrastruktury i usług społecznych na terenie gminy.</p> <p>3. Wszechstronne i trwałe wspieranie rozwoju gospodarczego w oparciu o istniejący potencjał środowiska i mieszkańców</p>
<p>Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Ryglice na lata 1998- 2010</p>	<p>Zgodność z celami:</p> <p>Dostosowanie rolnictwa do gospodarki rynkowej</p>	<p>Zgodność z celami:</p>	<p>Zgodność z celami:</p> <p>Racjonalna gospodarka rolna i leśna z uwzględnieniem zasad ochrony środowiska Aktywizacja i integracja mieszkańców, wspieranie wspólnych działań Wpieranie infrastruktury społecznej: oświata, ochrona zdrowia, opieka socjalna</p>	<p>Zgodność z celami:</p> <p>Wpieranie infrastruktury społecznej: oświata, ochrona zdrowia, opieka socjalna</p>	<p>Zgodność z celami:</p> <p>Program promocji gminy</p>

<p>Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Rzeplennik Strzyżewski na lata 2004-2015</p>	<p>Zgodność z priorytetami:</p> <p>Ożywienie gospodarcze gminy i zwiększenie ekonomicznego standardu życia mieszkańców</p>	<p>Zgodność z priorytetami:</p> <p>Rozwój infrastruktury społecznej – Oświata, Sport, Kultura, Zdrowie, Opieka Społeczna, Społeczeństwo Obywatelskie</p> <p>Ochrona środowiska przyrodniczego i krajobrazu kulturowego</p>	<p>Zgodność z priorytetami:</p> <p>Rozwój infrastruktury społecznej – Oświata, Sport, Kultura, Zdrowie, Opieka Społeczna, Społeczeństwo Obywatelskie</p>	<p>Zgodność z priorytetami:</p> <p>Ożywienie gospodarcze gminy i zwiększenie ekonomicznego standardu życia mieszkańców</p> <p>Rozwój infrastruktury społecznej – Oświata, Sport, Kultura, Zdrowie, Opieka Społeczna, Społeczeństwo Obywatelskie</p> <p>Ochrona środowiska przyrodniczego i krajobrazu kulturowego</p>	<p>Zgodność z priorytetami:</p> <p>Ożywienie gospodarcze gminy i zwiększenie ekonomicznego standardu życia mieszkańców</p> <p>Rozwój infrastruktury społecznej – Oświata, Sport, Kultura, Zdrowie, Opieka Społeczna, Społeczeństwo Obywatelskie</p>
<p>Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy Szerzyny na lata 2007-2013</p>	<p>Zgodność z celami:</p> <p>Wszegstronny rozwój przedsiębiorczości w Gminie oraz podejmowanie działań mających na celu modernizację produkcji rolnej</p> <p>Wzrost atrakcyjności turystycznej Gminy przez wykorzystanie jej położenia geograficznego, wyeksponowanie znajdujących się na jej terenie zabytków i skuteczną promocję</p>	<p>Zgodność z celami:</p> <p>Wzrost atrakcyjności turystycznej Gminy przez wykorzystanie jej położenia geograficznego, wyeksponowanie znajdujących się na jej terenie zabytków i skuteczną promocję</p> <p>Promocja Gminy przez wyeksponowanie znajdujących się na jej terenie zabytków i pamiątek historycznych</p>	<p>Zgodność z celami:</p> <p>Podniesienie poziomu edukacyjnego mieszkańców, zapewnienie lepszej opieki zdrowotnej i dostępności uprawiania sportu oraz rozwój infrastruktury społecznej</p> <p>Rozbudowa infrastruktury technicznej w gminie w celu zapewnienia ochrony środowiska oraz polepszenia życia mieszkańców</p>	<p>Zgodność z celami:</p> <p>Wzrost atrakcyjności turystycznej Gminy przez wykorzystanie jej położenia geograficznego, wyeksponowanie znajdujących się na jej terenie zabytków i skuteczną promocję</p> <p>Podniesienie poziomu edukacyjnego mieszkańców, zapewnienie lepszej opieki zdrowotnej i dostępności uprawiania sportu oraz rozwój infrastruktury społecznej.</p>	<p>Zgodność z celami:</p> <p>Wzrost atrakcyjności turystycznej Gminy przez wykorzystanie jej położenia geograficznego, wyeksponowanie znajdujących się na jej terenie zabytków i skuteczną promocję</p> <p>Promocja Gminy przez wyeksponowanie znajdujących się na jej terenie zabytków i pamiątek historycznych</p>

Cele szczegółowe oraz przedsięwzięcia zawarte w Lokalnej Strategii Rozwoju Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju są zintegrowane z celami przekrojowymi PROW na lata 2014-2020, dotyczącymi innowacyjności, zmian klimatu oraz ochrony środowiska.

Zapisy Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność na lata 2014-2020 wpisują się także w treść **Ramowej konwencji o ochronie i zrównoważonym rozwoju Karpat (tzw. Konwencji Karpackiej)**, szczególnie w treści zapisów dotyczące obszarów:

- Ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej i krajobrazowej,
- Planowania przestrzennego,
- Zrównoważonego i zintegrowanego zarządzania wodami dorzeczy,
- Zrównoważonego rolnictwa i leśnictwa,
- Zrównoważonej turystyki
- Dziedzictwa kulturowego i wiedzy ludowej,
- Podnoszenia świadomości, edukacji i udziału społeczeństwa.

Zintegrowanie LSR dotyczy także zgodności jej zapisów z zapisami projektu Strategii zrównoważonego rozwoju turystyki „Magicznej Krainy Łemków i Pogórze”.

Zintegrowany charakter dokumentu przejawia się także w powiązaniu wyników diagnozy z kierunkami interwencji, a także spójności i kompleksowości celów (które są względem siebie równoważne i uzupełniające się) oraz przedsięwzięć zaplanowanych w ramach poszczególnych celów szczegółowych:

- **W ramach Celu szczegółowego 1.1 Wzrost zatrudnienia i wsparcie przedsiębiorczości lokalnej, w tym wśród osób z grup defaworyzowanych przewiduje się:**
Zintegrowanie metod stosowanych przy realizacji przedsięwzięć: proponowane w LSR przedsięwzięcia obejmują zarówno wsparcie z zakresie zakładania działalności gospodarczej, jak i rozwijanie istniejących podmiotów gospodarczych oraz prowadzenie działań szkoleniowych, ukierunkowanych na podnoszenie kompetencji przedsiębiorczych mieszkańców. Taka kompleksowość gwarantuje wzrost gospodarczy, dodatkowe zatrudnienie i skuteczną walkę z problemami społecznymi (głównie bezrobocie i ubóstwo),
Zaangażowanie różnych sektorów i partnerów: w działania zaangażowani będą przede wszystkim przedstawiciele grup defaworyzowanych, do których skierowane będą inicjatywy związane z zakładaniem działalności gospodarczej, a tym samym promowanie samozatrudnienia i tworzenia miejsc pracy – dotyczy to przede wszystkim osób bezrobotnych z obszaru LGD. Ponadto, przewiduje się premiowanie projektów, które zakładają rozwijanie działalności gospodarczej połączone z zatrudnianiem przedstawicieli grup defaworyzowanych (zarówno bezrobotnych, jak i niepełnosprawnych).
Zaangażowane branże działalności gospodarczej: sekcja G (handel hurtowy i detaliczny), sekcja I (działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi), sekcja R (działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją), sekcja A (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo).
- **W ramach Celu szczegółowego 2.1. Ochrona i zachowanie zasobów dziedzictwa lokalnego i regionalnego przewiduje się:**
Zintegrowanie metod stosowanych przy realizacji przedsięwzięć: Zaplanowane metody przewidują zarówno działania „miękkie” (w tym działania związane z pielęgnowaniem lokalnych tradycji i kultury), jak i inwestycje dotyczące restauracji, zachowania oraz racjonalnego wykorzystywania zasobów dziedzictwa kulturalnego i przyrodniczego, a także doposażanie zespołów ludowych i instytucji kultury. Przewidziane zostały ponadto działania związane z przygotowaniem publikacji dotyczących Pogórze. Przedsięwzięcia mają także na celu rozwijanie świadomości ekologicznej mieszkańców obszaru LGD.
Zaangażowanie różnych sektorów i partnerów: realizacja przedsięwzięć w ramach celu szczegółowego 2 przewiduje zaangażowanie zarówno samorządów gminnych (oraz jednostek im podległych), jak i organizacji pozarządowych oraz grup nieformalnych.
- **W ramach Celu szczegółowego 2.2. Zwiększanie poziomu spójności społecznej terenu Pogórze przewiduje się:**
Zintegrowanie metod stosowanych przy realizacji przedsięwzięć: działania przewidziane w tym obszarze integrują inwestycje „twarde”, doposażenia lub modernizacji budynków użyteczności publicznej, jak i działania „miękkie” związane z prowadzeniem edukacji, a także działań aktywizujących, mających na celu zwiększenie

spójności społecznej. Tylko w takim połączeniu możliwa jest faktyczna integracja społeczno-terytorialna bez Wzmacnianie kapitału społecznego realizowane będzie także poprzez doradztwo świadczony w Biurze LGD.

Zaangażowanie różnych sektorów i partnerów: w realizację przedsięwzięć zaangażowane będą zarówno samorządy gminne (w tym jednostki im podległe), jak i organizacje pozarządowe oraz grupy nieformalne.

- **W ramach Celu szczegółowego 3.1. *Rozwój bazy i oferty turystycznej przewiduje się:***

Zintegrowanie metod stosowanych przy realizacji przedsięwzięć: rozwój i przebudowa infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej powiązany będzie bezpośrednio z przedsięwzięciami dotyczącymi budowania zintegrowanej oferty dla wszystkich gmin obszaru LGD oraz wprowadzaniem jednolitego systemu promocji infrastruktury. Tym samym zagwarantowane zostanie przemyślane lokowanie obiektów i kształtowanie przestrzeni, nie polegające na powielaniu tego samego typu obiektów i oferty w obrębie jednej gminy, ale raczej budowanie oraz modernizowanie zasobów w taki sposób, by wszystkie gminy obszaru LGD posiadały uzupełniające się atrakcje. W połączeniu ze spójnym systemem identyfikacji wizualnej oraz wykorzystywaniem infrastruktury dla promocji i rozwoju wydarzeń rekreacyjnych i sportowych przyczyni się to do zbudowania zintegrowanej oferty czasu wolnego, podniesie tym samym jakość życia na obszarze LGD oraz jego atrakcyjność osadniczą i turystyczną (co będzie miało pozytywny wpływ na wskaźniki demograficzne, społeczne i gospodarcze).

Zaangażowanie różnych sektorów i partnerów: realizacja przedsięwzięć zakłada współdziałanie sektorów publicznego, społecznego oraz gospodarczego. Realizatorami działań będą zarówno samorządy gmin, jak i organizacje pozarządowe, czy grupy nieformalne. Ponadto, przewiduje się wykorzystanie rozwoju niekomercyjnej infrastruktury dla pobudzania rozwoju i komercjalizacji usług czasu wolnego. Dlatego też powstała w ramach celu szczegółowego 1 infrastruktura przyczyni się do rozwoju przedsiębiorstw.

Zaangażowane branże działalności gospodarczej: sekcja C (przetwórstwo przemysłowe), sekcja G (handel hurtowy i detaliczny), sekcja I (działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi), sekcja R (działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją).

- **W ramach Celu szczegółowego 3.2. *Promowanie obszaru objętego LSR w tym produktów lub usług lokalnych przewiduje się:***

Zintegrowanie metod stosowanych przy realizacji przedsięwzięć: działania w tym obszarze zakładają połączenie odtwarzania i kreowania nowych produktów lokalnych Pogorza, jak i organizację wydarzeń promocyjnych dotyczących całego obszaru objętego LSR. Jak wskazano w celu szczegółowym 2.1 walory kulturowe, przyrodnicze i krajobrazowe mają być czynnie chronione oraz waloryzowane, ale jednocześnie efektywnie i racjonalnie wykorzystywane dla zrównoważonego rozwoju obszaru LGD i poprawy jakości życia mieszkańców.

Zaangażowanie różnych sektorów i partnerów: w działania zaangażowane będzie szerokie spektrum partnerów, reprezentujących sektory publiczny, gospodarczy oraz społeczny – od samorządów gminnych, przedsiębiorców, lokalnych twórców i rzemieślników oraz rolników, po organizacje pozarządowe i grupy nieformalne.

Zaangażowane branże działalności gospodarczej: sekcja C (przetwórstwo przemysłowe), sekcja G (handel hurtowy i detaliczny), sekcja A (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo).

XI. MONITORING I EWALUACJA

Dla sprawnej i efektywnej realizacji celów Lokalnej Strategii Rozwoju Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju określone zostały zasady i procedury dokonywania ewaluacji oraz monitorowania, służące zbadaniu, czy stowarzyszenie dobrze realizuje postawione przed nim zadania. Dysponowanie wiedzą na temat postępów osiągniętych w zakresie wdrażanych kierunków interwencji warunkuje możliwości skutecznego zarządzania oraz zdolność do reagowania na pojawiające się różnice pomiędzy przyjętymi założeniami a uzyskiwanymi efektami realizacji kluczowych zadań. Podobnie jak w przypadku procesu opracowania LSR, który oparty został o model partycypacyjny, za kluczową zasadę wdrażania LSR uznaje się możliwie jak najszerzy i najbardziej aktywny udział mieszkańców w procesie oceny osiągniętych postępów, a także sposobu funkcjonowania samego PSR. Proces wdrażania LSR jest rozpatrywany na trzech głównych poziomach: organizacyjnym, merytorycznym i społecznym.

Poziom organizacyjny:

Lokalna Strategia Rozwoju Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju proponuje cele i przedsięwzięcia, które stanowią wyzwania dla całej społeczności obszaru LGD – władz samorządowych, jednostek gminnych, przedsiębiorców, organizacji pozarządowych i grup nieformalnych, mieszkańców, a także partnerów zewnętrznych. Spełnienie wyznaczonych założeń i wskaźników będzie możliwe poprzez strategiczną współpracę partnerów lokalnych skupionych

wokół celów i działań zaproponowanych w LSR. Wymaga to ścisłej koordynacji i wyznaczenia odpowiedzialności w ramach procesu realizacji poszczególnych zadań, w tym w zakresie zbierania i analizy danych. Stąd też, dla sprawnego i efektywnego działania na rzecz realizacji celów wyodrębnionych w LSR, określona została komórka zarządzająca jej wdrażaniem. Tak więc, w kontekście organizacyjnym, za prawidłowy przebieg procesu monitorowania i ewaluacji odpowiada – powoływany przez Walne Zebranie Członków PSR - Zespół ds. Monitoringu i Ewaluacji. Jednostką pomocniczą, wykonującą związane z tym czynności techniczne związane z wdrażaniem, monitoringiem i ewaluacją, jest natomiast Biuro LGD. Do zadań Biura LGD należeć będzie w szczególności:

- koordynacja współpracy pomiędzy poszczególnymi partnerami realizacyjnymi oraz zapewnienie wysokiej jakości świadczonego doradztwa oraz organizowanych przedsięwzięć z zakresu animacji lokalnej,
- koordynacja efektywności i zasięgu oddziaływania podejmowanych działań informacyjno-promocyjnych,
- pozyskiwanie danych i informacji oraz analiza stopnia realizacji celów, przedsięwzięć oraz wskaźników LSR,
- kontrola zgodności realizowanych projektów z harmonogramem określonym w LSR,
- kontrola zgodności i wysokości wydatkowania środków finansowych z przyznanego budżetu na poszczególne przedsięwzięcia,
- przygotowywanie okresowych sprawozdań z realizacji LSR.

Wszyscy partnerzy realizujący zadania zdefiniowane w LSR będą poproszeni o aktywną współpracę z Biurem LGD, co pozwoli na lepsze planowanie, organizowanie, motywowanie zasobów oraz monitoring i ewaluację w ramach procesu wdrażania dokumentu.

Poziom merytoryczny:

Poziom merytoryczny obejmuje zarządzanie wdrażaniem LSR, monitorowanie i ewaluację realizacji celów zapisanych w LSR oraz przegląd zapisów Strategii i ich aktualizację. W tym kontekście, na poziomie merytorycznym, ważną rolę przypisuje się Zarządowi LGD, który będzie wsparciem merytorycznym dla Biura LGD. Do jego zadań należą w szczególności:

- dbałość o osiągnięcie założonych w LSR celów ogólnych i szczegółowych,
- ocena pracy pracowników Biura LGD, a także sposobu przekazywania istotnych informacji potencjalnym beneficjentom przez pracowników Biura,
- podejmowanie decyzji strategicznych dla realizacji zapisów LSR (w szczególności dotyczących aktualizacji dokumentu).

Strategiczny nadzór nad właściwym wdrażaniem LSR, tj. realizacją celów i działań i oraz ewentualną aktualizacją), należy natomiast do kompetencji Walnego Zebrania Członków.

Poziom społeczny:

Poziom społeczny dotyczy wzmocnienia spójności i integralności społecznej obszaru LGD, a także upowszechniania zapisów LSR wśród mieszkańców i innych beneficjentów, jak również dla pozyskiwania partnerów realizacyjnych..

Głównym adresatem zapisów dokumentu są zatem w szczególności:

- władze samorządowe, radni, pracownicy urzędów gmin i jednostek gminnych,
- organizacje pozarządowe, grupy nieformalne i inicjatywy społeczne,
- przedsiębiorcy, przedstawiciele sektora gospodarczego, rolnicy, instytucje otoczenia biznesu, instytucje szkoleniowe, itp.,
- lokalni twórcy i artyści, rzemieślnicy, itd.,
- mieszkańcy, w tym przedstawiciele grup defaworyzowanych.

W celu upowszechnienia treści Lokalnej Strategii Rozwoju LGD oraz zasad, kryteriów i procedur związanych z realizacją przedsięwzięć zaplanowano szereg działań przedstawionych w planie komunikacji.

Szczegóły zaplanowanych w LSR działań dotyczących monitoringu i ewaluacji (w tym przede wszystkim metody zbierania oraz analizy i oceny danych) zawarte zostały w Załączniku nr 2 do LSR - procedura dokonywania monitoringu i ewaluacji strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność na lata 2014-2020 oraz funkcjonowania LGD Pogórzańskie Stowarzyszenie Rozwoju.

XII. STRATEGICZNA OCENA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

Projekty strategii, jako dokumentów, których realizacja może potencjalnie znacząco wpływać na środowisko, mogą wymagać, na etapie projektowania, poddania ich treści strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko. Ocena tego typu przeprowadzana jest indywidualnie dla każdego dokumentu na podstawie zawartych w nim zapisów oraz zewnętrznych uwarunkowań jego realizacji. Przesłanką obowiązkowo kwalifikującą projekt strategii do tego typu oceny jest stwierdzone ryzyko wystąpienia znaczącego negatywnego oddziaływania na środowisko, w tym na obszary Natura 2000 w związku z realizacją zaplanowanych w nim przedsięwzięć.

WNIOSEK DO REGIONALNEJ DYREKCJI OCHRONY ŚRODOWISKA I WOJEWÓDZKIEGO INSPEKTORA SANITARNEGO

Dlatego też, w odniesieniu do art. 47 i 49 oraz art. 57 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013 r., poz. 1235 ze zm.), Pogórzańskie Stowarzyszenie Rozwoju zwróciła się dnia **16 listopada 2015 r.** do Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Krakowie oraz dnia **8 grudnia 2015 r.** do Małopolskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego z prośbą o stwierdzenie czy istnieje konieczność przeprowadzenia **strategicznej oceny oddziaływania na środowisko** do projektu tworzonej Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność na lata 2014-2020 dla obszaru LGD Pogórzańskie Stowarzyszenie Rozwoju.

W załączniku do złożonego wniosku przedstawiono streszczenie projektu Strategii oraz analizę jego zapisów pod kątem zapisów art. 49 rzeczonyj ustawy. W analizie tej opisano:

- **charakter działań przewidzianych w dokumentach**, w tym: stopień, w jakim dokument ustala ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć, w odniesieniu do usytuowania, rodzaju i skali tych przedsięwzięć, powiązania z działaniami przewidzianymi w innych dokumentach, przydatność w uwzględnieniu aspektów środowiskowych, w szczególności w celu wspierania zrównoważonego rozwoju, oraz we wdrażaniu prawa wspólnotowego w dziedzinie ochrony środowiska, powiązania z problemami dotyczącymi ochrony środowiska.
- **rodzaj i skalę oddziaływania na środowisko**, w tym: prawdopodobieństwo wystąpienia, czas trwania, zasięg, częstotliwość i odwracalność oddziaływań, prawdopodobieństwo wystąpienia oddziaływań skumulowanych lub trans granicznych, prawdopodobieństwo wystąpienia ryzyka dla zdrowia ludzi lub zagrożenia dla środowiska.
- **cechy obszaru objętego oddziaływaniem na środowisko**, w tym: obszary o szczególnych właściwościach naturalnych lub posiadające znaczenie dla dziedzictwa kulturowego, wrażliwe na oddziaływania, istniejące przekroczenia standardów jakości środowiska lub intensywne wykorzystywanie terenu, formy ochrony przyrody w rozumieniu ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody oraz obszary podlegające ochronie zgodnie z prawem międzynarodowym.

WYNIK PRZEPROWADZONYCH ANALIZ:

W wyniku przeprowadzonej analizy Zarząd LGD Pogórzańskie Stowarzyszenie Rozwoju stwierdził, że realizacja celów i działań Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność na lata 2014-2020 dla obszaru LGD Pogórzańskie Stowarzyszenie Rozwoju, tj. gmin: Tuchów, Szerzyny, Gromnik, Ryglice, Rzepiennik Strzyżewski, **nie spowoduje znaczącego oddziaływania na środowisko**. Zapisy LSR nie wyznaczają również ram dla późniejszych realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, w związku z czym LSR **nie wymaga przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko** w rozumieniu przepisów rzeczonyj ustawy.

OPINIA REGIONALNEGO DYREKTORA OCHRONY ŚRODOWISKA I WOJEWÓDZKIEGO INSPEKTORA SANITARNEGO

W odpowiedzi na przedstawiony wniosek, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Krakowie, w piśmie nr ST-I.410.1.23.2015.DK z dnia 26 listopada 2015 roku uznał, iż przedstawiony projekt Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego Przez Społeczność na lata 2014-2020 dla obszaru LGD Pogórzańskie Stowarzyszenie Rozwoju **nie wymaga przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko** w myśl przepisów ustawy OoŚ.

Jednocześnie, zwrócił on uwagę, iż skonkretyzowanie przedsięwzięć na kolejnych etapach postępowania, które będą finansowane przez beneficjentów ze środków PROW 2014-2020 w ramach działania LEADER, będzie wymagało analizy wpływu tych zamierzeń na środowisko, w tym obszaru Natura 2000.

W odpowiedzi na przedstawiony wniosek, Małopolski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny, w piśmie nr NS.9022.10.283.2015 z dnia 21 grudnia 2015 r. stwierdził, że przedstawiony projekt Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego Przez Społeczność na lata 2014-2020 dla obszaru LGD Pogórzańskie Stowarzyszenie Rozwoju **nie wymaga przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko**.

Wykaz wykorzystanej literatury

AKTY NORMATYWNE:

1. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006.
2. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) i uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005.
3. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1306/2013 z dnia 17 grudnia 2013 w sprawie finansowania wspólnej polityki rolnej, zarządzania nią i monitorowania jej oraz uchylające rozporządzenia Rady (EWG) nr 352/78, (WE) nr 165/94, (WE) nr 2799/98, (WE) nr 814/2000, (WE) nr 1290/2005 i (WE) nr 485/2008.
4. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 508/2014 z dnia 15 maja 2014 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenia Rady (WE) nr 2328/2003, (WE) nr 861/2006, (WE) nr 1198/2006 i (WE) nr 791/2007 oraz rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1255/2011.
5. Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) nr 809/2014 z dnia 17 lipca 2014 r. ustanawiające zasady stosowania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1306/2013 w odniesieniu do zintegrowanego systemu zarządzania i kontroli, środków rozwoju obszarów wiejskich oraz zasady wzajemnej zgodności.
6. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność”, objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020.
7. Ustawa z dnia 3.10.2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.

PROGRAMY OPERACYJNE I DOKUMENTY STRATEGICZNE:

1. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020.
2. Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020.
3. Strategia Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Tarnowskiego na lata 2011-2020.
4. Strategie rozwoju gmin z obszaru LGD.

PUBLIKACJE:

1. Bienias S. i in., Ewaluacja. *Poradnik dla pracowników administracji publicznej*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2012.
2. Bloch E., Kościelecki P., Śpiewak R., Zalewska K., *Podręcznik tworzenia i ewaluacji wskaźników w lokalnych strategiach rozwoju*, Warszawa 2010.
3. Departament Rozwoju Obszarów Wiejskich Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, *Poradnik dla lokalnych grup działania w zakresie opracowania lokalnych strategii rozwoju na lata 2014-2020*, Warszawa 2015.

INNE ŹRÓDŁA:

1. Bank Danych Lokalnych GUS, <http://stat.gov.pl/bdl>
2. Statystyczne Vademecum Samorządowca, <http://krakow.stat.gov.pl/statystyczne-vademecum-samorzadowca/>
3. Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, <http://www.minrol.gov.pl/Wsparcie-rolnictwa-i-rybolowstwa/PROW-2014-2020/Rozwoj-Lokalny-Kierowany-przez-Spolecznosc-RLKS>

**PROCEDURA AKTUALIZACJI STRATEGII ROZWOJU LOKALNEGO
KIEROWANEGO PRZEZ SPOŁECZNOŚĆ NA LATA 2014-2020****I SŁOWNIK**

Użyte w procedurze zwroty oznaczają:

- 1) PSR – Pogórzańskie Stowarzyszenie Rozwoju,
- 2) LSR – Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność na lata 2014-2020,
- 3) Komisja Rewizyjna – Komisja Rewizyjna Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju,
- 4) Zarząd – Zarząd Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju,
- 5) Biuro LGD – Biuro Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju,

II ORGANY ODPOWIEDZIALNE ZA PROCES AKTUALIZACJI LSR**§ 1**

1. Strategiczny nadzór nad właściwym wdrażaniem, tj. realizacją celów i działań oraz ewentualną aktualizacją) LSR, należy do kompetencji Zarządu.
2. Organem odpowiedzialnym pod względem merytorycznym za przeprowadzenie procesu aktualizacji LSR jest Zarząd. W jego kompetencji pozostaje analiza i ocena danych i informacji gromadzonych lub przygotowywanych przez Biuro LGD oraz podejmowanie decyzji strategicznych dla realizacji zapisów LSR, w szczególności dotyczących aktualizacji dokumentu.
3. Jednostką wspomagającą, wykonującą na bieżąco czynności techniczne związane z procesem aktualizacji LSR, jest Biuro LGD.

PROCES AKTUALIZACJI LSR**§ 2**

1. Celem aktualizacji LSR jest wprowadzenie koniecznych zmian w dokumencie, wynikających z nowych problemów, potrzeb czy oczekiwań społecznych lub innych uwarunkowań wewnętrznych, jak również kluczowych uwarunkowań zewnętrznych.
2. Proces aktualizacji LSR uruchamiany jest w sytuacji:
  - 1) dokonania zmian:
    - a) statutu lub innych dokumentów Stowarzyszenia, jeśli skutkują one dezaktualizacją zapisów zawartych w LSR;
    - b) kryteriów lub procedur wyboru operacji, wpływających na treści zawarte w LSR;
    - c) aktualizacji Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 lub innych przepisów prawa regulujących kwestie opisane w LSR;
  - 2) stwierdzenia nieprawidłowości w realizacji LSR w wyniku przeprowadzonego monitoringu lub ewaluacji, w tym w szczególności dotyczących:
    - a) zaplanowanych celów i przedsięwzięć,
    - b) wskaźników,
    - c) planu działania,
    - d) planu komunikacji,
    - e) budżetu LSR – również w wypadku zmian wartości budżetu, wynikających z decyzji Samorządu Województwa.
3. W razie konieczności dokonania zmian wynikających ze zmian przepisów prawa lub dokumentów powiązanych, proces aktualizacji LSR inicjuje Zarząd.
4. Proces aktualizacji LSR będący efektem prowadzonego monitoringu bądź ewaluacji, inicjuje Zespół ds. Monitoringu i Ewaluacji, składając pisemny wniosek o zmiany do Zarządu.
5. Zarząd, we współpracy z Biurem LGD, organizuje proces aktualizacji LSR i dla jak najpełniejszego jej wdrożenia dokonuje czynności w zakresie:
  - 1) dookreślenia zakresu i brzmienia proponowanych zmian;
  - 2) określenia metod angażowania społeczności lokalnej w proces aktualizacji strategii, wśród których znaleźć się mogą w szczególności:

- a) zamieszczenie na stronach internetowych LGD oraz wszystkich gmin będących jej członkami, proponowanych zmian w zapisach LSR wraz z uzasadnieniem i określeniem minimum 7-dniowego terminu na zgłaszanie uwag i propozycji,
  - b) ogłoszenie konsultacji pisemnych, w których zainteresowani partnerzy społeczni mogą przygotować pisemne odpowiedzi (komentarze, uwagi) do propozycji zmian zapisów LSR, zamieszczonych na stronie internetowej LGD, przedłożonych do wglądu w Biurze oraz podczas ewentualnych spotkań,
  - c) organizację minimum jednego spotkania konsultacyjnego dla interesariuszy LSR, podczas którego będą oni mogli zapoznać się z proponowanymi zmianami i przedstawić swoje opinie i rekomendacje, przy czym informacja o spotkaniu przekazywana jest interesariuszom za pośrednictwem stron www oraz korespondencji mailowej, na minimum 4 dni przed spotkaniem,
  - d) przesyłanie do wszystkich beneficjentów działań oraz uczestników spotkań informacyjnych, informacji mailowej o planowanych do wprowadzenia zmianach wraz ze wskazaniem możliwości zgłaszania uwag oraz podaniem terminu ich zgłaszania,
  - e) informowanie o planowanych zmianach i składanie stosownych wyjaśnień podczas indywidualnych konsultacji w Biurze LGD.
6. W efekcie prowadzonych działań partycypacyjnych, Biuro LGD sporządza zestawienie uwag i rekomendacji. Zestawienie opracowywane jest w formie tabelarycznej i uwzględnia treść propozycji, zgłaszającego, rekomendacje Zarządu, uzasadnienie w przypadku odrzucenia lub odroczenia włączenia propozycji do LSR.
  7. Po zakończeniu konsultacji społecznych Zarząd opracowuje końcową wersję propozycji zmian w LSR.
  8. Zarząd, podejmując stosowną uchwałę, ostatecznie określa i zatwierdza zmiany w LSR.

UPOWSZECHNIANIE WYNIKÓW

§ 3

Informacje dotyczące działań podejmowanych w ramach aktualizacji LSR, zamieszczane są na stronie internetowej LGD oraz na stronach gmin członkowskich LGD, a także udostępnione do wglądu w Biurze LGD.

PROCEDURA DOKONYWANIA MONITORINGU I EWALUACJI STRATEGII ROZWOJU LOKALNEGO KIEROWANEGO PRZEZ SPOŁECZNOŚĆ NA LATA 2014-2020 ORAZ FUNKCJONOWANIA LGD POGÓRZAŃSKIE STOWARZYSZENIE ROZWOJU

I SŁOWNIK

Użyte w procedurze zwroty oznaczają:

- 1) LGD – Pogórzańskie Stowarzyszenie Rozwoju;
- 2) LSR – Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność na lata 2014-2020;
- 3) Zarząd – Zarząd Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju;
- 4) Biuro LGD – Biuro Pogórzańskiego Stowarzyszenia Rozwoju.
- 5) Zespół – Zespół ds. Monitoringu i Ewaluacji

II ORGANY ODPOWIEDZIALNE ZA PROCES MONITORINGU I EWALUACJI

§ 1

1. Nadzór merytoryczny nad monitoringiem i ewaluacją należy do kompetencji Zarządu LGD.
2. Jednostką wspomagającą, wykonującą na bieżąco czynności techniczne związane z procesem monitoringu i ewaluacji, jest Biuro LGD.
3. Zarząd LGD nadzoruje Biuro LGD w realizacji zadań związanych z monitoringiem, a także jest odpowiedzialny za analizę i ocenę danych zbieranych przez Biuro LGD.
4. Prace związane z procesem ewaluacji LSR prowadzi Zespół ds. Monitoringu i Ewaluacji, powoływany przez Walne Zebranie Członków i składający się z przedstawicieli sektorów: publicznego, społecznego oraz gospodarczego. Efektem prac Zespołu jest coroczny „Raport z wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju”.

III PROCES MONITORINGU

§ 2

1. Monitoring to proces systematycznego zbierania i analizowania informacji ilościowych i jakościowych na temat funkcjonowania LGD oraz stanu realizacji strategii w aspekcie finansowym i rzeczowym, którego celem jest uzyskanie informacji zwrotnych na temat skuteczności i wydajności wdrażanej strategii, a także ocena zgodności realizacji operacji z wcześniej zatwierdzonymi założeniami i celami.
2. Monitoring prowadzony jest przez Biuro LGD na podstawie:
  - 1) rejestru danych prowadzonego przez Biuro LGD (tworzonego w oparciu o zbierane dane i analizy własne);
  - 2) sprawozdań składanych przez beneficjentów;
  - 3) statystyki odwiedzin oficjalnej strony internetowej LGD;
  - 4) list obecności ze spotkań informacyjno-konsultacyjnych, rejestru doradztwa świadczonego w Biurze LGD;
  - 5) ankiet monitorujących doradztwo w Biurze LGD, ankiet monitorujących przedsięwzięcia związane z animacją lokalną;
  - 6) ewidencji współpracy ze społecznością lokalną;
3. W procesie monitoringu Biuro LGD zbiera przede wszystkim informacje dotyczące:
  - 1) stopnia realizacji wskaźników LSR dla poszczególnych celów oraz przedsięwzięć,
  - 2) stopnia realizacji budżetu przewidzianego w LSR;
  - 3) zasięgu działań komunikacyjnych prowadzonych przez LGD;
  - 4) jakości i poziomu doradztwa świadczonego przez pracowników Biura LGD;
  - 5) jakości i poziomu przedsięwzięć dotyczących animacji lokalnej;
  - 6) jakości i poziomu współpracy LGD z innymi organizacjami i podmiotami, w tym w ramach zaplanowanych projektów współpracy, działalności organów stowarzyszenia.
4. Szczegółowe zasady prowadzenia monitoringu, w tym elementy poddane badaniu oraz źródła danych i metody ich zbierania, zawiera Tabela 1, stanowiąca Załącznik nr 1 do niniejszej procedury.
5. Wzory dokumentów stosowanych w procesie monitoringu, o których mowa w ust. 2 pkt 5 – 8, ustala Zarząd.
6. Wyniki monitoringu przedstawiane są w formie kwartalnych raportów monitorujących, sporządzanych przez Biuro LGD.
7. Raporty monitorujące przekazywane są do wiadomości Zarządu oraz Zespołu ds. Monitoringu i Ewaluacji.
8. Po zapoznaniu się z raportem monitorującym, Zarząd może rozpocząć działania, mające na celu uruchomienie przez Zespół ds. Monitoringu i Ewaluacji dodatkowych działań ewaluacyjnych w terminie krótszym niż zakładany.
9. Zakres procedury monitoringu oraz raportu monitorującego może zostać zawężony lub rozszerzony decyzją Zarządu LGD.

10. Jeżeli wnioski i rekomendacje z monitoringu tego wymagają, Zespół ds. Monitoringu i Ewaluacji wnioskuję do Zarządu o uruchomienie procedury aktualizacji LSR we wskazanym zakresie, zgodnie z Procedurą aktualizacji Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność na lata 2014-2020.
11. W przypadku stwierdzenia niezgodności realizowanych działań z zapisami LSR lub ich negatywnej oceny, Zespół ds. Monitoringu i Ewaluacji zgłasza Walnemu Zebraniu Członków konieczność podjęcia działań naprawczych. Za przygotowanie programu naprawczego odpowiedzialny jest Zarząd w porozumieniu z Komisją Rewizyjną.

IV PROCES EWALUACJI

§ 3

1. Ewaluacja to ocena skuteczności, efektywności, użyteczności, trafności i trwałości podejmowanych działań w odniesieniu do wcześniej zdefiniowanych kryteriów i w oparciu o odpowiednie informacje. W odróżnieniu od monitoringu (proces ciągły) ewaluację przeprowadza się wtedy, kiedy jest to konieczne.
2. Przynajmniej raz w roku Zespół ds. Monitoringu i Ewaluacji – na podstawie kwartalnych raportów monitorujących oraz prowadzonych przez Biuro LGD ewidencji, a także ankiet monitorujących beneficjentów – sporządza „Raport z wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju”.
3. Ewaluacja jest badaniem obejmującym przede wszystkim ocenę:
  - 1) stopnia realizacji celów, przedsięwzięć i wskaźników przewidzianych w LSR;
  - 2) wpływu realizacji LSR na rozwój społeczny i gospodarczy obszaru LGD;
  - 3) zgodności ogłaszanych i realizowanych konkursów z harmonogramem określonym w LSR;
  - 4) zgodności i wysokości wydatkowania środków finansowych z przyznanego budżetu na poszczególne przedsięwzięcia;
  - 5) skuteczności promocji i aktywizacji społeczności lokalnej;
  - 6) działalności LGD, w tym przede wszystkim funkcjonowania organów stowarzyszenia, Biura LGD i jego pracowników.
4. „Raport z wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju” zawiera ocenę podejmowanych działań w oparciu o następujące kryteria oceny:
  - 1) skuteczność – co zostało osiągnięte;
  - 2) efektywność – czy poniesione koszty są adekwatne do rezultatów;
  - 3) użyteczność – czy realizacja strategii przyczynia się do rozwiązania zdefiniowanych problemów;
  - 4) trafność – czy założenia przyjęte w LSR odpowiadają zidentyfikowanym problemom w obszarze objętym projektem lub realnym potrzebom beneficjentów;
  - 5) trwałość – czy realizacja LSR powoduje trwałe zmiany.
5. Szczegółowe zasady prowadzenia ewaluacji, w tym elementy poddane badaniu oraz źródła danych i metody ich zbierania, zawiera Tabela 2, stanowiąca Załącznik nr 2 do niniejszej procedury.
6. Zespół ds. Monitoringu i Ewaluacji może zalecić stosowanie dodatkowych narzędzi i metod badających postępy w realizacji LSR.
7. Zespół ds. Monitoringu i Ewaluacji może zwrócić się do Zarządu o wykonanie ekspertyz zewnętrznych.
8. Biuro LGD odpowiada za przekazanie Zespołowi ds. Monitoringu i Ewaluacji danych bazowych do dokonania ewaluacji, zgodnie z założeniami pkt. 3 i 4.
9. Zespół ds. Monitoringu i Ewaluacji odpowiada za przetwarzanie danych przekazanych przez Biuro LGD i sporządzenie rocznego „Raportu z wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju” oraz, gdy jest to konieczne, innych raportów.
10. Raport ewaluacyjny oraz wyniki prac Zespołu ds. Monitoringu i Ewaluacji są przedstawiane Walnemu Zebraniu Członków Stowarzyszenia.
11. W przypadku stwierdzenia niezgodności realizowanych działań z zapisami LSR lub ich negatywnej oceny, Zespół ds. Monitoringu i Ewaluacji zgłasza Walnemu Zebraniu Członków konieczność podjęcia działań naprawczych. Za przygotowanie programu naprawczego odpowiedzialny jest Zarząd w porozumieniu z Zespołem ds. Monitoringu i Ewaluacji.
12. Jeżeli wnioski i rekomendacje z ewaluacji tego wymagają, Zespół ds. Monitoringu i Ewaluacji wnioskuję do Zarządu o uruchomienie procedury aktualizacji LSR we wskazanym zakresie, zgodnie z przyjętą procedurą.

UPOWSZECHNIANIE WYNIKÓW

§ 4

Informacje dotyczące działań podejmowanych w ramach monitoringu i ewaluacji, w szczególności raporty monitorujące i ewaluacyjne, zamieszczane są na stronie internetowej LGD, a także udostępnione do wglądu w Biurze LGD.

Tabela 1. Szczegółowy zakres monitoringu LSR:

Elementy poddane badaniu	Wykonawca badania	Źródła danych i metody ich zbierania	Czas i okres dokonywania pomiaru	Analiza i ocena danych
harmonogram ogłaszanych konkursów	Biuro LGD	<ul style="list-style-type: none"> rejestr ogłoszonych konkursów 	każdy kwartał (okres objęty pomiarem: kwartał poprzedzający)	Zgodność ogłaszania konkursów z harmonogramem konkursów LSR, ocena stopnia realizacji zadań wdrażanych w ramach LSR
wskaźniki realizacji LSR	Biuro LGD	<ul style="list-style-type: none"> sprawozdania beneficjentów, ankiety beneficjentów, rejestr danych LGD 	każdy kwartał (okres objęty pomiarem: kwartał poprzedzający)	stopień realizacji wskaźników
budżet LGD	Biuro LGD	<ul style="list-style-type: none"> rejestr danych LGD 	każdy kwartał (okres objęty pomiarem: kwartał poprzedzający)	Stopień wykorzystania środków finansowych w odniesieniu do środków zakontraktowanych
zasięg działań komunikacyjnych	Biuro LGD	<ul style="list-style-type: none"> licznik odwiedzin strony internetowej LGD, licznik wyświetleń artykułów listy obecności ze spotkań informacyjno-konsultacyjnych organizowanych przez LGD, ankiety on-line wypełnione przez beneficjentów, 	każdy kwartał (okres objęty pomiarem: kwartał poprzedzający)	Skuteczność przekazywania/ uzyskiwania informacji na temat działalności LGD.
poziom doradztwa świadczonego przez pracowników Biura LGD	Biuro LGD	<ul style="list-style-type: none"> anonimowe ankiety od beneficjentów dotyczące poziomu świadczonego doradztwa 	każdy kwartał (okres objęty pomiarem: kwartał poprzedzający)	Ocena pracy pracowników, sposób przekazywania istotnych informacji potencjalnym beneficjentom, pomoc w rozwiązywaniu problemów, efektywność świadczonego doradztwa
jakość przedsięwzięć dotyczących animacji lokalnej	Biuro LGD	<ul style="list-style-type: none"> ankiety ze spotkań informacyjno-konsultacyjnych, ankiety monitorujące przedsięwzięcia związane z animacją lokalną, 	każdy kwartał (okres objęty pomiarem: kwartał poprzedzający)	Ocena pracy pracowników, sposób przekazywania istotnych informacji potencjalnym beneficjentom, pomoc w rozwiązywaniu problemów,

Tabela 2. Szczegółowy zakres ewaluacji LSR:

Elementy poddane badaniu	Wykonawca badania	Źródła danych i metody ich zbierania	Czas i okres dokonywania pomiaru	Analiza i ocena danych
stopień realizacji celów, przedsięwzięć oraz wskaźników LSR	Zespół ds. Monitoringu i Ewaluacji	<ul style="list-style-type: none"> ankiety beneficjentów, sprawozdania beneficjentów, rejestr danych LGD 	ocena roczna (dokonywana w pierwszym kwartale roku kolejnego)	<p>Skuteczność: Ocena celowości i trafności założeń realizowanych w ramach LSR. Określenie stopnia realizacji poszczególnych celów. Użyteczność: Określenie stopnia zaspokojenia potrzeb beneficjentów w wyniku osiągnięcia rezultatów podejmowanych przedsięwzięć.</p>
wpływ realizacji LSR na rozwój społeczny i gospodarczy obszaru LGD	Zespół ds. Monitoringu i Ewaluacji	<ul style="list-style-type: none"> rejestr danych LGD, dane statystyki publicznej (BDL GUS, PUP, IOSS), ankiety beneficjentów 	ocena roczna (dokonywana w pierwszym kwartale roku kolejnego)	<p>Trafność: globalny wpływ działań LGD na procesy rozwojowe, ocena stopnia, w jakim przyjęte założenia LSR odpowiadają zidentyfikowanym problemom w obszarze objętym projektem.</p> <p>Trwałość: ocena, czy pozytywne efekty przedsięwzięć mogą trwać po zakończeniu realizacji LSR</p>
harmonogram rzeczowo-finansowy LSR	Zespół ds. Monitoringu i Ewaluacji	<ul style="list-style-type: none"> rejestr danych LGD 	ocena roczna (dokonywana w pierwszym kwartale roku kolejnego)	Ocena zgodności ogłaszanych i realizowanych projektów z harmonogramem określonym w LSR
budżet LSR	Zespół ds. Monitoringu i Ewaluacji	<ul style="list-style-type: none"> rejestr danych LGD 	ocena roczna (dokonywana w pierwszym kwartale roku kolejnego)	Ocena zgodności i wysokości wydatkowania środków finansowych z przyznanego budżetu na poszczególne przedsięwzięcia
skuteczność promocji i aktywizacji społeczności lokalnej	Zespół ds. Monitoringu i Ewaluacji	<ul style="list-style-type: none"> ankiety on-line wypełnione przez beneficjentów, 	ocena roczna	Ocena skuteczności promocji LGD oraz działań wdrażanych w ramach LSR, mierzona, jako liczba osób, które uzyskały informację na temat LGD oraz skuteczność animacji społeczności.
działalność LGD (pracownicy i funkcjonowanie biura)	Zespół ds. Monitoringu i Ewaluacji	badania ankietowe, opinie beneficjentów, rozmowy z mieszkańcami, wywiady z wnioskodawcami organami LGD	ocena roczna (dokonywana w pierwszym kwartale roku kolejnego)	<p>Efektywność: ocena poprawności działalności prowadzonej przez LGD.</p> <p>Skuteczność: realizowanych zadań w odniesieniu do założeń LSR</p>

Plan działania													
Cel ogólny nr 1	Lata	2016-2018			2019-2021			2022-2023			RAZEM 2016-2023		Podziałanie/ zakres programu (PROW)
	Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika	Planowane wsparcie w PLN	Razem wartość wskaźników	Razem planowane wsparcie w PLN	
Cel szczegółowy 1.1													
Przedsięwzięcie 1.1.1	WP. 1.1.1.1 Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa	10 operacji	63,64	700 000	3 operacji	90,91	300 000	1 operacji	100,00	100 000	14 operacji	1 100 000	Konkurs
Przedsięwzięcie 1.1.2	WP 1.1.1.2 Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa	17 operacji	77,27	1 700 000	5 operacji	100,00	600 000	-	-	-	22 operacji	2 300 000	Konkurs
Przedsięwzięcie 1.1.3	WP 1.1.1.3 Liczba szkoleń z zakresu zakładania działalności	2 szkolenia	20,00	30 000	6 szkoleń	100,00	70 000	-	-	-	8 szkoleń	100 000	Konkurs
Razem cel szczegółowy 1.1				2 430 000			970 000			100 000		3 500 000	
Razem cel ogólny 1				2 430 000			970 000			100 000		3 500 000	

Cel ogólny nr 2	Lata	2016-2018			2019-2021			2022-2023			RAZEM 2016-2023		Poddziałanie/za kres Programu (PROW)
	Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika	Planowane wsparcie w PLN	Razem wartość wskaźników	Razem planowane wsparcie w PLN	
Cel szczegółowy 2.1													
Przedsięwzięcie 2.1.1	WP 2.1.1 Liczba przeprowadzonych działań edukacyjnych w zakresie dziedzictwa lokalnego i regionalnego	6 działania	60,00	60 000	4 działania	100,00	40 000	-	-	-	10 działań	100 000	konkurs, projekt grantowy, operacja własna, projekt współpracy, aktywizacja
Przedsięwzięcie 2.1.2	WP 2.1.2 Liczba zabytków poddanych pracom konserwatorskim lub restauratorskim w wyniku wsparcia otrzymanego w ramach realizacji strategii	-	-	-	3 sztuki	100,00	300 000	-	-	-	3 sztuki	300 000	konkurs, projekt grantowy

Przedsięwzięcie 2.1.4	Przedsięwzięcie 2.1.3	
WP 2.1.4 Liczba wydanych publikacji, zrealizowanych operacji lub przeprowadzonych badań z zakresu dziedzictwa lokalnego i regionalnego	WP 2.1.3 Liczba podmiotów działających w sferze kultury, które otrzymały wsparcie w ramach realizacji LSR	WP 2.1.3 Liczba operacji obejmujących wyposażenie podmiotów działających w sferze kultury i dziedzictwa kulturowego
8 publikacji	5 podmiotów	10 operacji
50,00	100,00	100,00
100 000	160 000	320 000
6 publikacji	-	-
87,50	-	-
75 000	-	-
2 publikacje	-	-
100,00	-	-
25 000	-	-
16 publikacji	5 podmiotów	10 operacji
200 000	160 000	320 000
konkurs, projekt grantowy, operacja własna, projekt współpracy, aktywizacja	konkurs, projekt grantowy	konkurs, projekt grantowy

Przedsięwzięcie 2.1.5	WP 2.1.5 Liczba przeprowadzonych działań edukacyjnych z zakresu ochrony środowiska	3 działania	60,00	6 000	2 działania	100,00	4 000	-	-	-	5 działań	10 000	konkurs, projekt grantowy, operacja własna, projekt współpracy, aktywizacja
Razem cel szczegółowy 2.1				646 000			419 000			25 000		1 090 000	
Cel szczegółowy 2.2													
Przedsięwzięcie 2.2.2	WP.2.2.2 Liczba zorganizowanych imprez cyklicznych	10 imprez	50,00	150 000	10 imprez	100,00	150 000	-	-	-	20 imprez	300 000	konkurs, projekt grantowy, operacja własna, aktywizacja

Przedsięwzięcie 2.2.4	Przedsięwzięcie 2.2.3
WP 2.2.4 Liczba działań animacyjnych/edukacyjnych ukierunkowanych na wzmocnienie spójności społecznej	WP 2.2.3 Liczba nowych/zmodernizowanych/wyremontowanych lub wyposażonych lub zmodernizowanych obiektów mających znaczenie dla zaspokojenia potrzeb społecznych mieszkańców
15 działań	5 obiektów
42,86	50,00
45 000	250 000
15 działań	5 obiektów
85,71	100,00
45 000	195 000
5 działań	-
100,00	-
15 000	-
35 działań	10 obiektów
105 000	445 000
konkurs, projekt grantowy, operacja własna, projekt współpracy, aktywizacja	konkurs, projekt grantowy, operacja własna, aktywizacja

Przedsięwzięcie 2.2.5	WP 2.2.5 Liczba spotkań informacyjno-konsultacyjnych LGD z mieszkańcami	12 spotkań	40,00	1 200	12 spotkań	80,00	1 200	6 spotkań	100,00	600	30 spotkań	3 000	Aktywizacja, funkcjonowanie
	WP 2.2.5 Liczba przeprowadzonych akcji i wydarzeń aktywizujących	15 działań	33,33	98 000	30 działań	100,00	196 000	-	-	-	45 działań	294 000	Aktywizacja, funkcjonowanie
	WP 2.2.5 Liczba podmiotów którym udzielono indywidualnego doradztwa	50 podmiotów	33,33	333 000	50 podmiotów	66,66	333 000	50 podmiotów	100,00	333 000	150 podmiotów	999 000	Koszty bieżące
Przedsięwzięcie 2.2.6	WP 2.2.6 Liczba osobodni szkoleń dla organów LGD	15 osobodni	57,70	45 000	9 osobodni	92,31	27 000	2 osobodni	100,00	6 000	26 osobodni	78 000	Koszty bieżące
	WP. 2.2.6 Liczba osobodni szkoleń dla pracowników LGD	15 osobodni	33,33	37 000	15 osobodni	66,66	37 000	15 osobodni	100,00	37 000	45 osobodni	111 000	Koszty bieżące

Razem cel szczegółowy 2.2				978 800			905 800			450 400		2 335 000	
Razem cel ogólny 2				1 624 800			1 324 800			475 400		3 425 000	
Cel ogólny nr 3	Lata	2016-2018			2019-2021			2022-2023			RAZEM 2016-2023		Podziałanie/za kres Programu (PROW)
	Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika	Planowane wsparcie w PLN	Razem wartość wskaźników	Razem planowane wsparcie w PLN	
Cel szczegółowy 3.1													
Przedsięwzięcie 3.1.1	WP 3.1.1.Liczba utworzonych lub odtworzonych lub zmodernizowanych ścieżek rekreacyjno-turystycznych	-	-	-	3 ścieżki	100,00	20 000	-	-	-	3 ścieżki	20 000	konkurs, projekt grantowy, operacja własna
	WP 3.1.1.Liczba zrealizowanych projektów współpracy	1 projekt	100,00	46 000	-	-	-	-	-	-	1 projekt	46 000	projekt współpracy

	WP 3.2.1 Liczba zrealizowanych projektów w tym współpracy w tym projektów współpracy międzynarodowej	1 projekt	50,00	80 000	-	-	-	-	-	-	1 projekty	80 000	projekt współpracy
	WP 3.2.1 Liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy	13 LGD	100,00	0	-	-	-	-	-	-	13 LGD	0	projekt współpracy
Przedsięwzięcie 3.2.2	WP 3.2.2 Liczba zorganizowanych działań/wydarzeń promocyjnych	10 wydarzeń	50,00	105 000	5 wydarzeń	75,00	52 500	5 wydarzeń	100,00	52 500	20 wydarzeń	210 000	konkurs, projekt grantowy, operacja własna, aktywizacja
Razem cel szczegółowy 3.2				235 000			52 500			52 500		340 000	
Razem cel ogólny 3				571 000			217 500			197 500		986 000	
Razem LSR				4 625 800			2 512 300			772 900		7 911 000	
Razem planowane wsparcie na przedsięwzięcia dedykowane tworzeniu i utrzymaniu miejsc pracy w ramach poddziałania Realizacja LSR PROW												3 400 000	53,97 % podziałania Realizacja LSR
Koszty bieżące i aktywizacja				533 800			515 800			435 400		1 485 000	
Współpraca				126 000								126 000	

BUDŻET LSR	
Zakres wsparcia	Wsparcie finansowe PROW (PLN)
Realizacja LSR (art. 35 ust. 1 lit. b rozporządzenia nr 1303/2013)	6 300 000,00
Współpraca (art. 35 ust. 1 lit. c rozporządzenia nr 1303/2013)	126 000,00
Koszty bieżące (art. 35 ust. 1 lit. d rozporządzenia nr 1303/2013)	1 188 000,00
Aktywizacja (art. 35 ust. 1 lit. e rozporządzenia nr 1303/2013)	297 000,00
Razem	7 911 000,00

Plan finansowy w zakresie poddziałania 19.2 PROW 2014-2020

	Wkład EFROW	Budżet Państwa	Wkład własny będący wkładem krajowych środków publicznych	RAZEM
Beneficjenci inni niż jednostki sektora finansów publicznych	3 626 910,00	2 073 090		5 700 000,00
Beneficjenci będący jednostkami sektora finansów publicznych	381 780,00		218 220,00	600 000,00
RAZEM	4 008 690,00	2 073 090	218 220,00	6 300 000,00

Główne cele działań komunikacyjnych:

Zaprojektowany przez Pogórzańskie Stowarzyszenie Rozwoju, plan komunikacyjny ma przede wszystkim zapewnić bieżące informowanie mieszkańców o stanie realizacji LSR, w tym o stopniu osiągania celów i wskaźników. Zakłada ponadto przekazywanie praktycznych komunikatów, dotyczących zasad i kryteriów udzielania wsparcia z budżetu LSR, co przełożyć powinno się na zwiększenie zaangażowania społeczności lokalnej w realizację dokumentu, przy jednoczesnym podniesieniu jakości zgłaszanych wniosków konkursowych.

Proponowane działania komunikacyjne zaprojektowane zostały z uwzględnieniem wyników badań ewaluacyjnych, dotyczących realizacji poprzedniej LSR, oraz propozycji zgłaszanych przez mieszkańców, beneficjentów i reprezentantów grup docelowych, w tym uczestników spotkań warsztatowych. Dzięki szerokiej partycypacji społeczności lokalnej możliwe było zdefiniowanie dotychczasowych problemów komunikacyjnych oraz zaprojektowanie komunikacji w taki sposób, by zagwarantować dwustronność przekazu oraz umożliwić pozyskiwanie informacji zwrotnej od mieszkańców (partycypacja i partnerski dialog jako nadrzędne zasady planu komunikacji).

Działania komunikacyjne, odpowiadające im środki przekazu oraz zidentyfikowani adresaci poszczególnych działań komunikacyjnych:

Termin	Cel komunikacji	Nazwa działania komunikacyjnego	Adresaci działania komunikacyjnego (grupy docelowe)	Środki przekazu
II połowa 2016 r./ I połowa 2017 r./ I połowa 2019 r./	Poinformowanie potencjalnych wnioskodawców o LSR (głównych celach, zasadach przyznawania dofinansowania oraz typach operacji, które będą miały największe szanse wsparcia z budżetu LSR)	Kampania informacyjna nt. głównych założeń LSR	wszyscy potencjalni wnioskodawcy, w szczególności przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe i mieszkańcy obszaru LGD (w tym także przedstawiciele grup defaworyzowanych)	<ul style="list-style-type: none"> rozsyłanie informacji pocztą elektroniczną (newsletter), informacje na oficjalnej stronie internetowej LGD, informacje na oficjalnych stronach internetowych gmin obszaru LGD, ogłoszenia na portalach społecznościowych (przede wszystkim Facebook), organizacja spotkań konsultacyjnych w każdej z gmin obszaru LGD.
II połowa 2016 r./ I połowa 2017 r./ I połowa 2019 r./	Poinformowanie potencjalnych wnioskodawców o głównych zasadach interpretacji poszczególnych kryteriów oceny wniosków konkursowych	Kampania informacyjna nt. zasad oceniania i wyboru operacji przez LGD	wszyscy potencjalni wnioskodawcy, w szczególności przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe i mieszkańcy obszaru (w tym przedstawiciele grup defaworyzowanych)	<ul style="list-style-type: none"> rozsyłanie informacji pocztą elektroniczną (newsletter), informacje na oficjalnej stronie internetowej LGD, informacje na oficjalnych stronach internetowych gmin obszaru LGD,

				<ul style="list-style-type: none"> • organizacja spotkań konsultacyjnych w każdej z gmin obszaru LGD.
II połowa 2016 r./ do końca realizacji LSR	Wspieranie beneficjentów LSR w realizacji projektów	Informowanie na temat warunków i sposobów realizacji i rozliczania projektów	Beneficjenci (projektodawcy)	<ul style="list-style-type: none"> • spotkania, • szkolenia, • doradztwo indywidualne, • dyżur w siedzibie LGD.
II połowa 2016 r./ I połowa 2017 r./ I połowa 2019 r.	Aktywizacja potencjalnych uczestników projektów (odbiorców projektów), w tym przedstawicieli grup defaworyzowanych	<p>Informacja na temat możliwości włączenia się do realizowanych projektów oraz potencjalnych korzyści</p> <p>Informacja na temat możliwości samozatrudnienia, bądź objęcia działaniem kwalifikacyjnym w ramach realizowanych projektów</p>	mieszkańcy obszaru, przedstawiciele grup defaworyzowanych, wskazanych w LSR	<p>Do mieszkańców:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozsyłanie informacji pocztą elektroniczną (newsletter), • informacje na oficjalnej stronie internetowej LGD, • informacje na oficjalnych stronach internetowych gmin obszaru LGD, • ogłoszenia na portalach społecznościowych (przede wszystkim Facebook), • organizacja spotkań konsultacyjnych w każdej z gmin obszaru LGD. <p>Grupy defaworyzowane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • bezpośredni kontakt przez pracowników OPS i PUP, • rozsyłanie informacji pocztą elektroniczną (newsletter LGD), • informacje na oficjalnej stronie internetowej LGD, • informacje na oficjalnych stronach internetowych gmin obszaru LGD, • ogłoszenia na portalach społecznościowych (przede wszystkim Facebook),

II połowa 2017 r. (i w kolejnych latach zgodnie z planem działania)	Zapewnianie szerokiej akceptacji społecznej dla działań rozwojowych i kierunków rozwojowych realizowanych przy pomocy LSR.	Prezentacja projektów realizowanych i zrealizowanych	Mieszkańcy obszaru LGD (w tym potencjalni wnioskodawcy i beneficjenci)	<ul style="list-style-type: none"> • promocja skutecznych działań na oficjalnej stronie internetowej LGD oraz na stronach gmin tworzących obszar LGD, • organizacja spotkań informacyjno-konsultacyjnych w każdej z gmin obszaru LGD
I połowa 2018 r.	Uzyskanie informacji zwrotnej nt. oceny jakości pomocy świadczonej przez LGD pod kątem konieczności przeprowadzenia ewentualnych korekt w tym zakresie	Badanie opinii i satysfakcji beneficjentów	Beneficjenci	<ul style="list-style-type: none"> • Ankiety po doradztwie, szkoleniu
Od I połowy 2017 r. do II połowy 2021 r.	Aktywizacja mieszkańców obszaru LGD (w tym osób z grup defaworyzowanych), zwiększenie zaangażowania mieszkańców w działalność LGD	Przeprowadzone akcje i wydarzenia aktywizujące	Mieszkańcy obszaru, przedstawiciele grup defaworyzowanych, wskazanych w LSR	<ul style="list-style-type: none"> • Organizacja imprez, konkursów, spotkań, warsztatów, festiwali, • informacje na oficjalnej stronie internetowej LGD,i/lub • ogłoszenia na portalach społecznościowych (przede wszystkim Facebook),i/lub • wystanie informacji o każdym działaniu do pięciu gmin członkowskich (mail).

Działania komunikacyjne podejmowane w przypadku problemów z realizacją LSR:

Termin	Cel komunikacji	Nazwa działania komunikacyjnego	Grupy docelowe	Środki przekazu
Uzależniony od terminu występowania/zgłoszenia	Poinformowanie mieszkańców o konieczności aktualizacji założeń LSR.	Kampania informacyjna dotycząca konieczności aktualizacji Strategii	Mieszkańcy obszaru LGD, w tym wszyscy potencjalni wnioskodawcy	<ul style="list-style-type: none"> • rozsyłanie informacji pocztą elektroniczną, • informacje na oficjalnej stronie internetowej LGD, • informacje na oficjalnych stronach internetowych gmin obszaru LGD,

problemów z realizacją LSR				<ul style="list-style-type: none"> ogłoszenia na portalach społecznościowych (przede wszystkim Facebook), ogłoszenia w siedzibach instytucji publicznych (urzędy), organizacja spotkań informacyjno-konsultacyjnych na obszarze LGD,
Uzależniony od terminu występowania/zgłoszenia problemów z realizacją LSR	Zebranie opinii i propozycji mieszkańców (w tym wszystkich grup docelowych istotnych z punktu realizacji LSR), dotyczących kierunków projektowanych zmian	Konsultacje społeczne dotyczące aktualizacji LSR	Mieszkańcy obszaru LGD, w tym wszyscy potencjalni wnioskodawcy	<ul style="list-style-type: none"> organizacja spotkań informacyjno-konsultacyjnych na obszarze LGD, ankieta na oficjalnej stronie internetowej LGD, dyżur w siedzibie LGD

Zakładane wskaźniki w oparciu o planowany budżet działań komunikacyjnych oraz planowane efekty działań komunikacyjnych:

Nazwa działania komunikacyjnego	Zakładane wskaźniki do 2023 roku	Planowane efekty
Kampania informacyjna nt. głównych założeń LSR	<ul style="list-style-type: none"> wysłanie wiadomości e-mail do 50 odbiorców w ramach newslettera, zamieszczenie 6 artykułów na stronach internetowych (LGD oraz 5 gmin), organizacja 5 spotkań konsultacyjnych (ok. 10 osób na każde spotkanie, badanie ankietowe po spotkaniu) 	<ul style="list-style-type: none"> dotarcie do co najmniej 300 osób z informacjami o LSR (listy obecności na spotkaniach, liczba wyświetleń artykułów, liczba odbiorców newslettera), podniesienie poziomu wiedzy mieszkańców o głównych założeniach LSR (wyniki ankiet po spotkaniach).
Kampania informacyjna nt. zasad oceniania i wyboru operacji przez LGD	<ul style="list-style-type: none"> wysłanie wiadomości e-mail do 50 odbiorców w ramach newslettera, zamieszczenie 6 artykułów na stronach internetowych (LGD oraz 5 gmin), organizacja 5 spotkań konsultacyjnych (ok. 10 osób na każde spotkanie, badanie ankietowe po spotkaniu) 	<ul style="list-style-type: none"> dotarcie do co najmniej 300 osób z informacjami o kryteriach wyboru operacji (listy obecności na spotkaniach, liczba wyświetleń artykułów, liczba odbiorców newslettera), podniesienie poziomu wiedzy potencjalnych beneficjentów (wyniki ankiet po spotkaniach)
Informowanie na temat warunków i sposobów realizacji i rozliczania projektów	<ul style="list-style-type: none"> przyjęcie 150 osób w punkcie konsultacyjnym w Biurze LGD, organizacja 30 spotkań szkoleniowych i doradczych 	<ul style="list-style-type: none"> podniesienie poziomu wiedzy potencjalnych beneficjentów (wyniki ankiet po spotkaniach szkoleniowych i doradczych)
Informacja na temat możliwości włączenia się do realizowanych projektów oraz potencjalnych korzyści	<ul style="list-style-type: none"> dotarcie z informacjami do 30 osób objętych wsparciem PUP oraz OPS, wysłanie wiadomości e-mail do 50 odbiorców w ramach newslettera, 	<ul style="list-style-type: none"> podniesienie poziomu wiedzy o propozycjach zawartych w LSR wśród osób z grup defaworyzowanych,

Informacja na temat możliwości samozatrudnienia, bądź objęcia działaniem kwalifikacyjnym w ramach realizowanych projektów	<ul style="list-style-type: none"> zamieszczenie 6 artykułów na stronach internetowych (LGD oraz 5 gmin), organizacja 5 spotkań konsultacyjnych (ok. 10 osób na każde spotkanie) 	<ul style="list-style-type: none"> zwiększenie liczby przedstawicieli grup defaworyzowanych w roku następującym po zrealizowanych działaniach, zwiększenie liczby projektów realizowanych w ramach celu szczegółowego 1 (tym samym zwiększenie wskaźnika zatrudnienia)
Prezentacja projektów (zrealizowanych oraz będących w trakcie realizacji)	<ul style="list-style-type: none"> zamieszczenie 6 artykułów na stronach internetowych (LGD oraz 5 gmin), organizacja 5 spotkań konsultacyjnych (ok. 10 osób na każde spotkanie) 	<ul style="list-style-type: none"> dotarcie do co najmniej 300 osób z przykładami zrealizowanych projektów, podniesienie poziomu wiedzy mieszkańców o efektach realizacji LSR,
Badanie opinii i satysfakcji beneficjentów	<ul style="list-style-type: none"> zebranie łącznie 150 ankiet (po doradztwie, szkoleniu) 	<ul style="list-style-type: none"> pozyskanie informacji o koniecznych zmianach w procesie świadczenia pomocy przez LGD
Przeprowadzone akcje i wydarzenia aktywizujące	<ul style="list-style-type: none"> przeprowadzenie 45 akcji i wydarzeń aktywizujących 	<ul style="list-style-type: none"> co najmniej 450 osób (w tym z grup defaworyzowanych) uczestniczących w akcjach i wydarzeniach aktywizujących

Analiza efektywności zastosowanych działań komunikacyjnych i środków przekazu:

Plan komunikacji przewiduje cykliczne badania przynoszonych efektów oraz racjonalności budżetowej. Zdecydowana część przewidywanych działań zakłada ponadto aktywny udział mieszkańców lub przynajmniej otrzymanie informacji zwrotnej. Regularnie prowadzona ocena przedstawiana będzie w formie publikacji zestawień (okresowych i rocznych) na oficjalnej stronie LGD. W razie stwierdzenia niskiej efektywności działań komunikacyjnych zastosowany zostanie plan naprawczy, polegający na modyfikacji dotychczasowych praktyk komunikacyjnych lub zastąpieniu ich nowymi, które będą bardziej odpowiednie dla osiągnięcia wyznaczonych celów. Przed wprowadzeniem każdej modyfikacji w ramach planu naprawczego przewiduje się zarówno poinformowanie odbiorców planu komunikacyjnego (za pomocą newslettera, stron internetowych oraz portali społecznościowych), jak i konsultowanie propozycji z mieszkańcami, beneficjentami oraz grupami docelowymi – za pomocą ankiet oraz podczas otwartych spotkań konsultacyjnych.

Opis wniosków/opinii zebranych podczas działań komunikacyjnych, sposobu ich wykorzystania w procesie realizacji:

Plan komunikacji wynika z dotychczasowych doświadczeń oraz uwag i propozycji zgłaszanych przez mieszkańców, beneficjentów oraz reprezentantów grup docelowych LSR. Przewiduje działania dotyczące zbierania informacji o funkcjonowaniu LGD oraz poziomu zadowolenia z realizacji LSR. W przypadku stwierdzenia niezadowolenia z metod wdrażania LSR oraz nieprzychylności wobec braku działań podejmowanych przez LGD, konieczne będzie wdrożenie środków zaradczych. Wyróżnić wśród nich należy: organizację spotkań przedstawicieli LGD z mieszkańcami i beneficjentami oraz przeprowadzenie badań ankietowych, a także przyjmowanie uwag bezpośrednio w Biurze LGD. Po zebraniu opinii i wysłuchaniu uwag, LGD będzie zobowiązana do odniesienia się do otrzymanych informacji zwrotnych, przygotowanie propozycji zmian zawartych w aktualizacji LSR oraz ponowne skonsultowanie ich (tymi samymi metodami) ze społecznością lokalną.

Całkowity budżet przewidziany na działania komunikacyjne w okresie realizacji LSR: 297 000,00